

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI

**MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ
SORUNLARININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serpil BOZKURT

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZCAN

BOLU 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Serpil BOZKURT'a ait, "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma" adlı çalışma, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle/ oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

05/11/2019

Unvan, Adı, Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZCAN

Üye : Doç. Dr. Rahmi YÜCEL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜNLÜK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

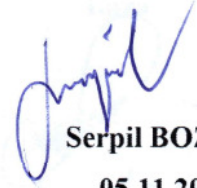

Doç. Dr. Yaşar AYYILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “**Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma**” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başvuru kaynaklardan yapılan alıntılarının adlarının bilimsel kurallara uygun olarak metin içinde, dipnotlarda ve kaynaklarda gösterildiğini, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Serpil BOZKURT

05.11.2019

ÖNSÖZ

Ekonomik, politik ve sosyal sistemlerin neticesi olarak ortaya çıkan muhasebe mesleği işletme yöneticilerine, devlete ve diğer ilgili taraflara işletmenin finansal durumu ve faaliyetleri ile ilgili bilgileri üretme ve raporlarla sunma görevini üstlenmektedir. Muhasebe mesleği ve meslek mensuplarının ekonomik ve sosyal düzende öneminin artması ve böylesine önemli bir mesleğin örgütlenmesine ve yasal düzenlemelerinin olmasına rağmen meslek mensuplarının sorunlarının araştırmalarda giderek arttığı belirlenmesi ve çeşitliliği dikkat çekmiştir.

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının toplumda ve ekonomide öneminin artmasıyla iş yükü ve sorunlarının da artması ve artan sorunların mesleğin icrasını zorlaştırmasının, sorunlarının hatırlatılmasının ve tespitinin gerekliliğinden ortaya çıkmıştır.

Öncelikle bu çalışmanın bilime kazandırılmasında başından sonuna kadar rehberlik eden ve sabırla tezle ilgili her sorumu cevaplayan, lisans eğitiminde değerli bilgi ve deneyimlerini biz öğrencileriyle paylaşan ve motive eden çok değerli Dr. Öğr. Üyesi Murat Özcan'a öncelikle teşekkürü borç bilirim.

Lisans eğitimim boyunca bilgilerini ve deneyimlerini bizimle paylaşan Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İşletme Bölümü Değerli Akademisyen'lerine,

Çalışmanın özel nedenlerden dolayı uzaması nedeniyle sıkıntılı geçen bu tez sürecinde bana destek olan tüm arkadaşlarıma ve aileme,

Son olarak çalışmanın oluşmasında emeği geçen tüm anket katılımcısı muhasebe meslek mensuplarına en içten dileklerle teşekkür ederim.

Serpil BOZKURT

05.11.2019

ÖZET

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEKİ SORUNLARININ TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Serpil BOZKURT

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZCAN

Kasım 2019, 132+ xi Sayfa

Araştırmanın amacı, muhasebecilik ve müşavirlik görevi yapan bağımlı ve bağımsız muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri sırasında ve faaliyetlerinin niteliği gereği yaşadıkları sorunlarını tespit etmek ve belirlenen sorunların demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemektir.

Bu amaçla, araştırma kapsamında oluşturulan anket için gerekli veriler gönüllü olarak araştırmaya katılan ve Türkiye’de faaliyet gösteren 538 adet bağımlı ve bağımsız muhasebe meslek mensuplarını kapsamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, muhasebe meslek mensuplarının çeşitli sorunlarının olduğu ve bazı sorunlarının demografik değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Muhasebe mesleği, Muhasebe Meslek mensupları, Muhasebe meslek mensuplarının sorunları

ABSTRACT

A RESEARCH RELATED TO DETERMINATION OF PROBLEMS OF PROFESSIONAL ACCOUNTANTS

Serpil BOZKURT

Master's Thesis

Department of Business Administration

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Murat ÖZCAN

November 2019, 132 + xi Pages

The aim of this study is to determine the problems experienced by dependent and independent professional accountants during their activities and due to the nature of their activities and to determine whether the identified problems change according to demographic variables.

For this purpose, 538 volunteers participated in the survey questionnaire, created in the scope of data required for research and operations in Turkey, including dependent and independent members of the accounting profession. The findings revealed that the dependent and the independent accountants both had problems and some problems differed according to demographic variables.

Key words: Accounting Profession, Accounting Professionals, Accounting Professionals Questions.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
ETİK UYGUNLUK BEYANI	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi

GİRİŞ	1
--------------------	----------

I. BÖLÜM

1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE MUHASEBE MESLEĞİ	3
1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi	3
1.1.1. Muhasebe ve Muhasebe Bilgi Sisteminin Tanımı	3
1.1.2. Muhasebenin Temel Kavramları	4
1.2. Muhasebe Mesleği	6
1.2.1. Muhasebe Mesleğinin Tanımı	6
1.2.2. Muhasebe Mesleğinin Önemi	7
1.2.3. Muhasebe Mesleğinin Fonksiyonları.....	9
1.2.4. Muhasebe Mesleğinin Özellikleri.....	9
1.2.5. Muhasebe Mesleğinde Profesyonelleşme.....	10
1.2.6. Muhasebe Mesleğinde Etik.....	12
1.2.7. Haksız Rekabet	14
1.3. Muhasebe Mesleğinin Gelişimi	16
1.3.1. Dünyada Muhasebe Mesleğinin Gelişimi.....	16
1.3.2. Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi	16

1.3.2.1. Türkiye’de Mesleği Yasalaştırma ve Örgütlenme Çabaları	16
1.3.2.2. Muhasebe Mesleğinin Gelişmesinde Etkili Olan Kurumlar	18

II. BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEĞİ VE MESLEK MENSUPLARININ

SORUNLARI.....	22
2.1. Türkiye’de Muhasebe Mesleği	22
2.1.1. Türkiye’de 3568 Sayılı Muhasebe Meslek Yasası	24
2.1.1.1. Meslek Yasasının Amacı ve Konusu	24
2.1.1.2. Meslek Yasasında Unvanlar	25
2.1.2. Meslek Odaları.....	27
2.1.3. Meslek Ahlakı Kuralları	30
2.1.4. Disiplin Cezaları	32
2.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Önemi ve Özellikleri	33
2.3. Literatürde Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları	37
2.3.1. Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar	38
2.3.2. Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar	41
2.3.3. Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar	44
2.3.4. Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar	45
2.3.5. Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar	48
2.3.6. Diğer Sorunlar.....	50

III. BÖLÜM

3. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARINA YÖNELİK

SAHA ARAŞTIRMASI	54
3.1. Araştırmanın Amacı	54
3.2. Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Verilerin Toplanması	54
3.3. Araştırmanın Yöntemi	55
3.3.1. Anketin Oluşturulması	55
3.3.2. Araştırma Hipotezleri	56
3.4. Verilerin Analizi	62
3.4.1. Güvenirlilik ve Geçerlilik Analizi.....	62

3.5. Araştırmanın Bulguları	63
3.5.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Değişkenlerinin Belirlenmesi	63
3.5.2. Mesleki Sorunların Belirlenmesine İlişkin Temel İstatistikler	65
3.5.3. Hipotezlere İlişkin Bulgular	73
3.5.3.1. Mesleki Sorunların Unvana Göre Gruplar Arası Farklılıkları	74
3.5.3.2. Mesleki Sorunların Çalışma Şekline Göre Gruplar Arası Farklılıkları	78
3.5.3.3. Mesleki Sorunların Cinsiyete Göre Gruplar Arası Farklılıkları	82
3.5.3.4. Mesleki Sorunların Hafta Sonu Çalışmaya Göre Gruplar Arası Farklılıkları	85
3.5.3.5. Mesleki Sorunların Yaşa Göre Gruplar Arası Farklılıkları	88
3.5.3.6. Mesleki Sorunların Öğrenim Durumuna Göre Gruplar Arası Farklılıkları	94
3.5.3.7. Mesleki Sorunların Çalışma Süresine Göre Gruplar Arası Farklılıkları	100
3.5.3.8. Mesleki Sorunların Mükellef Sayısına Göre Gruplar Arası Farklılıkları	106
IV. BÖLÜM	
4. SONUÇ	113
KAYNAKÇA	121
EKLER	
Ek 1: İnsan Araştırmaları Etik Kurul İzni	128
Ek 2: Araştırma Anketi	129
ÖZGEÇMİŞ	132

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Üye İstatistikleri.....	55
Tablo 3.2: Anket Güvenilirlik Değerleri.....	62
Tablo 3.3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Değişkenlerine İlişkin Frekansları	64
Tablo 3.4: Muhasebe Meslek Mensuplarının İllere Göre Frekansları	65
Tablo 3.5: Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler..	65
Tablo 3.6: Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler	66
Tablo 3.7: Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler	68
Tablo 3.8: Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler.....	69
Tablo 3.9: Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler	70
Tablo 3.10: Diğer Sorunlara İlişkin Temel İstatistikler	72
Tablo 3.11: Unvana Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin T- Testi Analizi.....	76
Tablo 3.12: Çalışma Şekline Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin T- Testi Analizi.....	80
Tablo 3.13: Cinsiyete Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin T- Testi Analizi	83
Tablo 3.14: Hafta Sonu Çalışmaya Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin T- Testi Analizi.....	86
Tablo 3.15: Yaşa Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin Anova Analizi	89
Tablo 3.16: Öğrenim Durumuna Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin Anova Analizi	95
Tablo 3.17: Çalışma Süresine Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin Anova Analizi.....	101
Tablo 3.18: Mükellef Sayısına Göre Gruplar Arası Farklılıklara İlişkin Anova Analizi.....	107

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants
BDDK	: Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu
EVDO	: Elektronik Vergi Dairesi Otomasyonu
GKGMİ	: Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
IFAC	: International Federation of Accountants Ethics Committee
İSMMM	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
MBS	: Muhasebe Bilgi Sistemi
MMMBD	: Mali Müşavirler-Muhasebeciler Derneği
MÖDAV	: Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MUFAD	: Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği
md.	: Madde
SM	: Serbest Muhasebeci
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TESMER	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Temel Eğitim Staj Merkezi
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VK	: Vergi Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

Muhasebe meslek mensuplarının 01.06.1989 da meslek yasasına kavuşmasının ardından meslekte hızlı bir değişim, gelişim ve örgütlenme görülmüştür. İşletmelerin ortak dili olarak bilinen muhasebenin meslek olarak kabul edilmesi muhasebe meslek mensuplarının niteliklerinin ve öneminin artmasını sağlamıştır.

Bir işin meslek olarak kabul edilmesinin şartları, mesleki yargıya sahip olması, örgütlenmesi ve karmaşık bilgi yapısına sahip olmasıdır. Muhasebe mesleği küreselleşme, ekonomik ve sosyal faktörlerdeki değişim ve gelişimlerden etkilenmiş ve artan rekabetçi anlayışlar, kapsamı genişleyen işletmeler ve ekonomik ve toplumsal skandallarla uğraşan toplumların talebi nedeniyle gelişme göstermiş ve niteliklerini artırmak durumunda kalmıştır.

Muhasebe mesleği artan nitelikleriyle beraber yasal ve meslek etiği düzenlemelerinde belirtilen sorumlulukları ve görevleri yerine getirmek zorundadır. Yasalarda belirtilen özelliklere haiz eğitimli ve nitelikli muhasebe meslek mensupları muhasebe mesleğinin niteliği gereği ve sorumlu olduğu tarafların hizmet talebi nedeniyle farklı kesimlerle iletişim ve etkileşim içerisinde.

Muhasebe meslek mensuplarının devlete, topluma, mükelleflere ve meslektaşlara karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Sorumlulukları ile beraber bu kesimlerden birtakım talepleri ve beklentileri vardır. Muhasebe meslek mensuplarının bu dinamik ortamda yaşadığı sorunları da bulunmaktadır. Literatürde muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının fazla olmasının yanı sıra çeşitliliği de dikkat çekmektedir. Bu çalışmada sorunların çeşitliliğine dikkat çekilerek muhasebe meslek mensuplarından anket yöntemiyle veriler toplanmış ve sorunlar istatistiksel teknikler ile analiz edilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının mesleği icrasında mesleki özen ve titizlik göstermesi beklenmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının mesleğin icrasını daha da zorlaştıracağı ve sorunlarının araştırılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Daha önce doğrudan ya da dolaylı muhasebe meslek mensuplarının sorunları ile ilgili araştırma yapılmışsa olsa da akademik anlamda yeterli görülmemiştir. Bu çalışma ile önceki çalışmalardan farklı olarak sorunların çeşitliliğine dikkat çekilmek istenmiş ve katılımcı gruplarının sorunları sorun olarak görme düzeylerinde farklılık olup olmadığı bulgularla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde muhasebenin tanımı ve temel kavramları, muhasebe bilgi sistemi ve muhasebe mesleğinin gelişimi mesleğin örgütlenmesi çerçevesinde anlatılmıştır.

İkinci bölümde, Türkiye’de muhasebe mesleği, 3568 sayılı meslek yasası, muhasebe meslek mensuplarının özellikleri ve sorunları konularında literatür araştırması yapılmıştır.

Üçüncü bölümde Türkiye illerinde muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının tespit edilmesi için saha araştırması yapılmıştır. Anketlerle katılımcılardan toplanan veriler analiz edilmiştir.

Son bölümde ise araştırmaya ilişkin sonuç kısmı yer almaktadır.

I. BÖLÜM

1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE MUHASEBE MESLEĞİ

1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebenin tanımı ve yönetim alt sistemlerinden işletmeler için önemli bir alt bilgi sistemi olan muhasebe bilgi sisteminden ve muhasebe bilgi sistemindeki bilgilerin güvenilir ve tarafsız olmasının beklenmesi dolayısıyla muhasebenin temel kavramlarından bahsedilmiştir.

1.1.1. Muhasebe ve Muhasebe Bilgi Sisteminin Tanımı

Muhasebe, bir ülkenin iktisadi, politik ve sosyal sistemlerinin bir neticesidir. Bu sistemlerin sürekli değişim ve gelişim göstermesi muhasebenin de işleyişine etki etmiştir. Bu sistemlerin muhasebeye olan etkisi zamanla muhasebeyi işleyiş ve tanım olarak geliştirmiştir (Bilen 2008:6).

Sevilengül (2008: 9)'ün yaptığı muhasebe tanımına göre, "Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma biçimini, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir 'bilgi sistemi'dir."

Muhasebe bilgi sistemi (MBS), işletmenin varlıkları ve bu varlıkların sağlandığı kaynaklar olan sermaye ve borçlar üzerinde değişme yaratan finansal işlemlere ilişkin

verileri toplayan ve bu verileri işleyerek bilgiye dönüştüren ve bu bilgileri raporlayan bilgi sistemidir (Sürmeli 2006: 43).

Teknoloji, bilgi ve yönetsel yaklaşımlarla muhasebenin bütünleşmesi olarak da ifade edilen muhasebe bilgi sistemi, bilgiyi zamanında ve ilgili yerlere ulaştırma konusunda muhasebe biliminin gelişmesine imkân tanımaktadır. Muhasebenin teknolojik gelişmelerle beraber gelişmesi işletmelere her açıdan avantaj sağlamaktadır (Gökdeniz 2005: 93).

İşletmelerin başarısında muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen muhasebe bilgilerinin önemini ele alındığı Kaygusuzoğlu ve Uluyol (2011)'un yaptıkları araştırmada Adıyaman ilindeki imalat yöneticilerinin stratejik kararlarda yetersiz gördükleri muhasebe bilgilerini rutin kararlarda daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İşletme yöneticilerinin stratejik kararlarda muhasebe bilgilerini daha az kullanıyor olması muhasebe bilgilerinden yeterince faydalanamadığını gösterir.

İşletmelerin faaliyetlerinin ve faaliyet alanlarının artması, dış pazarlara ulaşması ve rekabette hızlı yol alınması işletmelerde verimlilik kavramını önemli kılmaktadır. Kaynakların etkin ve iyi şekilde kullanımı olarak bilinen bu kavram muhasebe bilgilerinin önemini artırmaktadır (Karacaer ve İbrahimoglu 2003: 214). Muhasebe bilgilerinin önemini artması muhasebe sürecine ve bilgi sistemine verilen önemi artırmaktadır.

1.1.2. Muhasebenin Temel Kavramları

Bu başlıkta muhasebe temel kavramları ele alındı. Muhasebe bilgilerinin tarafsız ve güvenilir şekilde üretilmesinde burada bahsedilecek temel kavramlar çok önemlidir.

Muhasebenin temel kavramları aşağıdaki şekildedir (Özal, Yıldırım ve Tek 1988: 29; Sevilengül 2008);

- *Sosyal Sorumluluk Kavramı:*

Sosyal sorumluluk kavramı, muhasebeyle ilgili hukuk kuralları ile desteklendiği ölçüde etkili olmakta ve kamu yararı sağlamaktadır. Ülkemizde muhasebe meslek mensuplarına sosyal sorumluluklarını hatırlatan ve muhasebe uygulamalarına yön veren TTK, VUK, SPK hükümleri bulunmaktadır.

- *İşletmenin Kişiliği Kavramı:*

Kişilik kavramı, işletmeleri, işletme dışındaki unsurlardan ayrı kendine özgü bir kişilik olarak görmektedir.

- *İşletmenin Sürekliliği Kavramı:*

İşletmeler bu kavrama göre sınırı olmayan hukuksal bir kişiliğe sahip olarak değerlendirilir. İşletmelerde yatırımlar, kredi sağlanabilmesi gibi durumlar bu kavram esas alınarak yapılabilmektedir. Bu kavramda, işletmenin sınırsız bir ömrünün olduğu varsayımı bulunmaktadır.

- *Dönemsellik Kavramı:*

Dönemsellik kavramı; işletme faaliyetlerinin nesnel olarak değerlendirilmesini sağlayacak hesap kesimi, tahakkuk esas, gelirin gerçekleşme zamanı, gelirin ilgili olduğu giderler ve maliyetlerle karşılaştırılması gibi ilkelerin uygulanmasını gerektirmektedir. Bu kavram ile belirli bir dönemin geliri, maliyeti, gideri ve zararı gibi unsurların dönemsel olarak mali tablolarda gösterilmesi sağlanmış olur.

- *Para Ölçüsü Kavramı:*

Para biriminin ölçü olarak alınması işletmelerdeki farklı nitelikteki olayların ortak paydada ifade edilmesini sağlamaktadır.

- *Maliyet Esası Kavramı:*

Bu kavramın temelinde para ve alacaklar dışındaki tüm varlıkların ve bu varlıkların tüketilmesine ilişkin kayıtların maliyet değeri esasına göre yapılması bulunmaktadır.

- *Objektif Belge Kavramı:*

Muhasebenin ürettiği bilgilerin güvenilir olması gerekmektedir. Muhasebe bilgilerinin güvenilir olması bilgilerin belgelendirilmesi ile ilgilidir.

Muhasebe bilgilerinin, işlemlerinin, kayıtlarının, sonuçlarının muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyan gerçek ve tüzel kişiler için fayda sağlayabilmesi ve herhangi bir anlaşmazlıkta denetlenebilmesi için belgelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda belgelerin muhasebe bilgilerine ve işleyişine büyük bir etkisinin olduğu söylenebilir.

- *İhtiyatlılık Kavramı:*

Bu kavramın temeli, muhasebe verilerinin gerçeği yansıtması ve muhasebecinin de temkinli davranarak belirsizliklerden dolayı ortaya çıkabilecek riskler ve zararları kayıt altına almasına dayanmaktadır.

- *Tutarlılık Kavramı:*

İşletmelerin birbirinden bağımsız dönemlere ilişkin finansal tablolarının karşılaştırılabilir nitelikte olması bu kavramın esasını oluşturmaktadır.

1.2. Muhasebe Mesleği

1.2.1. Muhasebe Mesleğinin Tanımı

Meslek, kelime anlamıyla, sözlüklerde, “geçim temin etmek maksadıyla yapılan iş” ve “gidiş, usul, tutulan yol” olarak tanımlanmaktadır (Doğan 1986).

Bireylerin hayatlarını kazanmak için belirli bir eğitim sonucunda edindiği bilgi ve becerilere dayalı faaliyetlerin bütününe meslek denir (Usul ve Ömürbek 2008: 164).

Maddi kazanç sağlayan her faaliyet meslek olarak kabul edilmemektedir. (Sayım ve Usman 2016). Bu nedenle yapılan işin meslek olarak kabul edilmesinin şartları (Marşap 1996);

- Karmaşık ve sürekli gelişen bilgiye sahip olması,
- Uygulamadaki sorunların çözümü için mesleki yargının olması,
- Toplumla hizmet için mesleki sorumluluğa haiz olması şeklindedir.

Bir faaliyetin meslek olarak kabul edilmesinin şartları ortaya konularak muhasebe meslek mensupları ve öğretim elemanları tarafından nasıl algılandığı üzerine analiz yapan (Sayım Usman 2016),

- Mesleğin belli bir akademik eğitimi içerdiği ve uzmanlaşmayı sağladığı,
- Toplumsal fayda için sorumluluk bilinci içinde muhasebe meslek mensuplarının mesleği icra etmeleri ve yeniliklere açık olmaları gerektiği,
- Meslek üyelerinin örgütlendiği,
- Devletin ve meslek mensuplarının birbirlerinden karşılıklı beklentilerinin olması yazılı olmayan bir sözleşmenin varlığı olarak görülebilmektedir şeklinde sonuçlara ulaşmışlardır.

Meslekte yasal düzenlemelerin yapılmış olmasının, standartların belirlenmesinin ve etik ilkelerin yazılı olmasının o işin toplumca meslek olarak kabul edilmesinde, mesleğe ve meslek mensuplarına güvenin oluşmasında çok önemli bir rolü bulunmaktadır (Yıldız 2010: 157).

Ekonomik düzenin iyi bir şekilde işlemesi ve bireylerin ekonomik refah düzeylerinin artmasında ekonomide önemli unsur olarak kabul edilen işletmeler ve faaliyetlerinin payının büyük olduğu söylenebilir. Bu nedenle işletmelerin faaliyetlerinin doğru bir şekilde topluma yansıtılması gerektiği dikkate değer bir hal almaktadır. Bu bilgileri topluma ve diğer işletme ile ilişkisi olan taraflara muhasebe mesleği sağlamaktadır.

1.2.2. Muhasebe Mesleğinin Önemi

Muhasebe mesleğinin temelde iki açıdan önemli olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi işletme açısından, ikincisi de toplum açısından.

İnsanların ihtiyaçlarının karşılanması için mal ve hizmet üreten bir organizasyon olan işletme, ilk kuruluşunda bir sermayeye ve bu sermayenin değerini para olarak ifade edebilecek bir bilançoğu gerektirmektedir. Kuruluşundan sonra işletmenin tedarik, üretim ve pazarlama faaliyetlerinin parasal olarak ifade edilmesi ve takip edilmesi için sistemin olması ve dolayısıyla işletmenin varlığından söz edilebilmesi için muhasebe mesleğine ihtiyaç duyulmaktadır (Ertaş 2002: 118).

Muhasebe mesleği, işletmelerin verimli bir şekilde varlığını sürdürmesini sağlamaktadır. İşletmelerin toplumla ve devletle sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlayacak vergi gelirlerinin hesaplanması görevi ile muhasebe mesleği, vergi gelirlerinin artırılması (Ertaş 2002: 119), devletin sosyal ve ekonomik görevlerini yerine getirmesine yardımcı olması ve toplumun refah düzeyinin artırılması konusunda toplumda önemli bir yere sahiptir.

Muhasebe mesleği, evrensel anlamda, sadece finansal performansı ile değil sosyal ve çevresel performansı ile de kabul görmektedir. Kreditörler, işletmeciler ve borç verenlerin yanı sıra muhasebe meslek mensuplarının da dünyanın yeşil kalmasında ve kirliliğin önlenmesinde katkıda bulunabileceği araştırılmıştır. Piyasanın yarattığı sosyal ve çevresel problemleri çözmek için anlamsız piyasa temelli işleyişlere vurgu yapılan çalışmada öğrencilerin kişisel sosyal sorumluluklarını anlamakta işletme ve muhasebe eğitimcilerinin rolü tartışılmıştır (Deegan, 2013). Yapılan bu çalışma ile toplumun ve doğanın sağlığının korunmasında muhasebe mesleğinin rolü anlaşılabilir.

Muhasebe topluma karşı sorumluluğu gereği işletmelerin faaliyetlerini gereği gibi yerine getirip getirmediği ile ilgili topluma doğru ve güvenilir bilgi vermek durumundadır. Toplumun bireyleri kendilerine göre haklı gerekçelerle zaman zaman muhasebenin ürettiği bilgilere ihtiyaç duyabilirler. Örneğin, çalışan bireyler maaşlarına ilişkin, tasarruf sahibi küçük yatırımcılar yatırımlarına ilişkin söz konusu işletmelerin finansal güç ve istikrarını muhasebenin ürettiği bilgiler aracılığıyla edinip doğru kararlar alabilmektedir.

1.2.3. Muhasebe Mesleğinin Fonksiyonları

Muhasebe mesleğinin işletme bünyesinde üç fonksiyonu yer almaktadır. Bunlar; muhasebe (finansal işlemleri kayıt), karar destek ve denetim sistemine ilişkin fonksiyonlardır (Ayboğa 2001: 35-36);

- Öncelikle muhasebe sisteminin işletmenin ihtiyaçlarını ve niteliklerini kapsayacak şekilde kurulması gerekmektedir. Daha sonra sıra sistemin işletilmesine yani muhasebe sürecinde kayıtların işlenmesine ve bilgilerin akışına gelmektedir. En nihayetinde ise sistemde üretilen bilgilerin doğru işlenip işlenmediğinin denetlenmesi ve ayrıca sistemin uygulamaya geçmesiyle geçen zaman içerisinde yaşanan teknolojik, ekonomik ve yasal değişikliklere uyumlu olması sağlanmaktadır.
- Karar destek sistemi fonksiyonunda muhasebe mesleği, ürettiği bilgilerle işletme yönetimine ve üçüncü kişilere karar vermede yardımcı olmaktadır.
- Denetim sistemine ilişkin olarak muhasebe mesleği faaliyet ve yönetim kontrolü açısından değerlendirilmiştir. Yönetim kontrolünde muhasebe mesleği, yönetime kaynakların etkin kullanılabilmesi için bilgiler üretmektedir. Faaliyet kontrolünde ise muhasebe mesleği, muhasebe fonksiyonlarının etkili bir şekilde yerine getirildiğine yönetimin inanması için bilgiler üretmektedir.

1.2.4. Muhasebe Mesleğinin Özellikleri

Muhasebe mesleğinin özellikleri, muhasebe mesleğinin olmazsa olmaz niteliklerini kapsamaktadır.

Sager 1995'e göre muhasebe mesleğinin temel özellikleri (aktaran: Banar ve Ekergil 2010: 6-8):

Teorik bilgi becerisi: Meslek mensuplarının iyi derecede teorik bilgi edindikleri, sonrasında bu bilgilere dayalı beceriler edindikleri ve kazanımlarını müşterilerinin faydalarına sundukları düşünülmektedir.

Belirli süre eğitim alınmış olması: Mesleğin gerektirdiği becerilerin kazanılması için çeşitli muhasebe eğitiminin verildiği okullardan belirli süreleri kapsayan eğitimler alınmalıdır. Meslek mensubunun eğitim düzeyinin en az lisans olması gerekmektedir.

Yeterliliğin belirlenmesinde sınav şartının olması: Mesleğe girecek adayların teorik bilgilerinin yeterliliğinin ölçülmesi için sınav şartı koyulmuştur. Yasal olarak altyapısı da olan sınav şartı, meslek mensubunun belirli yeterliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Kurumsallaşmış eğitim ve staj dönemi: Şart koşulan sınavı kazanmış ve diğer şartları sağlamış meslek mensubunun alanında yetiştirilmesi aşamasını kapsamaktadır.

Lisans hakkının olması: Sınav şartını sağlamış, staj aşamasını tamamlamış meslek mensubu lisans alma hakkını kazanmıştır. Devlet ya da devletin görevlendirdiği düzenleyici otorite tarafından lisans alma süreci tanımlanmaktadır. Bu süreç, meslek mensubunun mesleki davranış kurallarına uymasını ve uymadığı durumda alacağı disiplin cezasının ne olacağını da içine alır.

Bağımsız çalışma: Meslek mensubunun işiyle ilgili karar alması ve bu kararın sorumluluğunun kendisine ait olması durumudur.

Mesleki örgütler: Meslek örgütlerinin varlığı, meslek mensuplarının toplum içindeki saygınlığını artırmaktadır. Meslek mektubunun meslek örgütüne üyeliği belirlenmiş olan kurallara uymasını gerektirmektedir.

Mesleki davranış kuralları: Meslek örgütü, meslek mensuplarına önderlik edecek mesleki davranış ve etik kurallarını oluşturur. Üyelik için meslek mensuplarının kurallara uyması gerekmektedir.

1.2.5. Muhasebe Mesleğinde Profesyonelleşme

Profesyonelleşme kavramı ile ilgili genel bir tanıma rastlamak zordur. Ancak, profesyonelleşme için uzmanlık, uzmanlık için ise ileri düzey eğitim ve öğretim

gerekmektedir. Profesyonellikte uzmanlık, bireye verilen ruhsat ile tescil edilmektedir. Bu ruhsat, bireyin mesleği yerine getirecek yeterliliğe haiz olması ile verilir. Profesyonelliğin kazanılması ve devam ettirilmesi çeşitli koşullara bağlı bulunmaktadır. Bu koşulların sağlanması, koşullara uyulup uyulmadığının denetlenmesi gibi konularda meslek örgütünün yetkili kılınması profesyonelliğin esaslarından birisidir (Pekdemir 1999:4-5).

Bir mesleğin "profesyonel meslek" olarak kabul edilmesi için değerler ve normlardan oluşan "mesleki kültür", yasal uygulamaların destekçisi ve yazılı olmayan kuralları da kapsayan "etik kurallar", toplum tarafından verilen güç ve imtiyazların oluşturduğu tekellik ile "toplumsal yaptırım", mesleki konularda profesyonelin değerlendirmesinin yegâne bilindiği "mesleki otorite" ve "sistemik teori" olmak üzere beş özelliği taşıması gerekmektedir (Günlük, Özer ve Özcan 2017:4). Bu özellikleri taşıyan muhasebe mesleğinin "profesyonel meslek" olduğu bilinmektedir. Muhasebe mesleğinin üyeleri olan muhasebe meslek mensupları mesleğin getirdiği profesyonellik niteliğini taşımak zorundadır. Profesyonel meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin gereğini yerine getirdiği, mesleğin getirdiği profesyonelliği taşımayan ya da taşıyamayan meslek mensuplarının ise özellikle toplumsal ve meslek etiği anlamında oldukça fazla sorunlarla karşılaştığı söylenebilir.

Çetin (2015), muhasebe meslek mensubunun profesyonelleşme düzeyini tespit etmek için Ankara'daki muhasebe meslek mensupları üzerinde araştırma yapmıştır. Meslek mensuplarının profesyonelleşme düzeyinin genel ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer elde edilen bulgular şöyledir;

- Mesleki örgütlenme ortalamasının üzerinde olsa da diğer unsurlara göre en düşük skoru almıştır. Güçlü bir meslek örgütünün varlığı muhasebe meslek mensuplarının toplumdaki yeri ve baskılarından korunması için önemlidir. Meslek mensubuna olan güvenin artması ve mesleğin itibarını yükseltmesi açısından güçlü bir meslek örgütünün önemli olduğu yönündedir.
- Toplumsal önem unsuru profesyonelleşme düzeyinde ikinci sırayı almaktadır. Muhasebe mesleğine toplum tarafından verilen önem ortalamasının üzerinde lakin en düşük skoru alan diğer unsur olarak belirlenmiştir.

- Etik değerlerle ilgili unsur konusunda ilginç bir sonuca varılmıştır. Meslek örgütüne üye olan muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere uyma derecesi üye olmayanlara nazaran daha düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. Kadın meslek mensuplarının etik değer düzeyi erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Kadınlar etik kurallara daha bağlı oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Meslekte Profesyoneleşmenin olması toplumun verdiği önem ile yakından ilişkilidir. Muhasebenin toplumda tanınan bir meslek olması birçok avantajla beraber üyelere sosyal, ekonomik ve politik üstünlükler sağlayacak ve mesleği prestijli hale getirecektir.
- Muhasebe meslek mensubu toplumda itibar sahibi olmak için herhangi bir çıkar uğruna ahlak kurallarını ihlal etmekten kaçınmalıdır. Burada, meslekte örgütlenme, etik ilkelerin oluşması ve toplumsal önem kazanılması unsurlarının birbirini güçlendirdiği sonucuna varılmıştır. Birbirinden ayrılamaz ve birbirini destekleyen üç unsur olarak belirtilmiştir.
- Muhasebe meslek mensubu profesyonel olmak için sistematik mesleki bilgisinin fazla olması gerekir. Mesleki bilginin fazla olması özgüveni artırmakta ve mesleği icrada daha bağımsız hareket etmesini sağlamaktadır.
- Meslek mensuplarından lisansüstü eğitime sahip olanların özgüvenlerinin daha yüksek olduğu görölmüştür. Daha fazla bilgi ve tecrübe meslek mensuplarını daha fazla profesyonel yapmaktadır.
- Bağımsız ve meslek örgütüne üye olanların özgüveni bağımlı ve meslek örgütüne üye olmayanlara göre daha yüksek olduğu görölmüştür.

1.2.6. Muhasebe Mesleğinde Etik

Devlet ve diğer ilgili kesimleri doğrudan etkileyen muhasebe verilerinin, bilgilerinin doğru dürüst ve güvenilir şekilde sunulmasında yasal düzenlemeler tek başına yeterli olmayıp meslek etik ilkelerine ihtiyaç duyulmaktadır (Yıldız 2010)

Ticari faaliyetlerin ve muhasebe mesleğinin etkin olarak icra edilebilmesi için yasal düzenlemelerle beraber meslek etiği gereklidir. Meslek etiği, gerçek ve tüzel

kişiler arasındaki ticari ilişkilerin düzenli bir şekilde yürütülmesine katkı yapmaktadır ve belirli bir meslek grubunun mesleğe ilişkin oluşturduğu ilkelerin tümüdür. Meslek etiğinin gelişmesi ve mesleğe ait üyeler üzerindeki etkisi mesleğe yönelik etik ilkeleri oluşturan meslek örgütünün gücüne bağlıdır. Muhasebe mesleğinde etik kuralların fonksiyonları ise şöyledir:

- Yeterli ve ilkeli olmayan üyeleri meslekten çıkarmak,
- Meslek içindeki üyeler arası rekabeti düzenlemek,
- Meslek ideallerini muhafaza etmektir. (Gül ve Ergün 2004: 53- 55).

21. Yüzyılda artan sorunların farkına varılması etiğe olan ilgiyi artırmıştır (Özbirecikli ve Ural 2006: 103).

Topluma, devlete ve mükelleflere karşı sosyal sorumluluktan dolayı mesleğin öneminin anlaşılması ve güvenilirliğinin artması etik ilkeleri ve ahlak kurallarının yasal düzenlemelerle beraber etkili şekilde uygulanması ile mümkündür denebilir. Literatürde muhasebe ahlak kurallarının gerek ulusal gerekse uluslararası çalışmalarda dağınık olarak kanun ve yönetmeliklerde bulunması da meslek ahlak kurallarına yoğunlaşmayı azaltmış olabilir. Meslek etiğinin ve ahlak kurallarının tüm mevzuatta dolaylı veya doğrudan bulunması yasal düzenlemelerle beraber uygulamada olmazsa olmaz olduğunu göstermektedir.

IFAC (Uluslararası muhasebeciler Federasyonu- International Federation of Accountants Ethics Committe) ve AICPA (American Institute of Certified Public Accountants- Amerikan Muhasebeciler Birliği) tarafından belirtilen ve duyurulan meslek etiği ilkeleri ulusal ve uluslararası alanda yol gösterici konumunda olmakla beraber ülkemizde bu ilkelerden esinlenerek Maliye Bakanlığı, SPK ve TÜRMOB tarafından meslek etiği ilkeleri oluşturulup meslek mensuplarının davranış biçimlerinin düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Meslek etiği ile ilgili düzenlemeler tek başına yeterli olmamakla beraber meslek etiği kapsamında olan davranış ve tutumları sosyal çevre, kişilik ve karakter, eğitim, kültür ve çevre gibi çok sayıda değişkenin etkilediği söylenebilir (Özkan ve Hacıhasanoğlu 2012).

Özkan ve Hacıhasanoğlu, (2012:46) kişilik özellikleri ile etik karar verme arasında ilişkiyi araştırmak için yaptıkları çalışmada, ikisi arasında zayıf bir ilişki olduğunu ve muhasebe meslek mensuplarının etik kurallara göre karar aldıklarını tespit etmişlerdir.

1.2.7. Haksız Rekabet

13.12.2013 tarihli ve 28850 sayılı Resmi Gazetede Haksız Rekabetle Mücadele Yazılımının Meslek Mensuplarınca kullanılması hakkında Mecburi Meslek Kararı Yayınlanmıştır.

Bu yazılım aracılığıyla meslek mensuplarının müşterileri ile yapacakları sözleşmeleri Odalara bildirilmesi esası getirilmiştir. Mecburi Meslek Kararının 10 uncu maddesine göre, bu kararın uygulanmasından ortaya çıkabilecek sorunların giderilmesi amacıyla düzenlemeler yapmaya Birlik Yönetim Kurulu'nun yetkili olduğu belirtilmiştir (<https://www.ismmmo.org.tr/Uye/Haksiz-Rekabet-Yazilimi-Hakkinda--15092>, Erişim Tarihi: 19.12.2018)

Ömürbek ve Türkoğlu (2013), Isparta il merkezinde yaptıkları araştırmada muhasebe meslek mensupları arasındaki haksız rekabet ve haksız rekabetin neden olduğu etmenleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada haksız rekabetin meslek mensuplarının toplumdaki itibarlarına gölge düşürdüğü ve mesleğin hak ettiği saygınlığa erişmesini engellediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, araştırmada muhasebe meslek mensuplarının tahsilât sorunu üzerinden haksız rekabet yaşadığı, mevcut sorunların belirlenip çözümlenmesinde güncel mevzuatı yetersiz gördükleri ve muhasebe mesleği dışındaki işlerle uğraşmalarının haksız rekabetin etkisini artırdığı bulgusuna ulaşmışlardır.

13 Aralık 2013 tarihinde 28850 sayılı resmi gazetede yayınlanarak 01.01.2015 tarihinde yürürlüğe girmiş olan “Haksız Rekabetle Mücadele Yazılımı” haksız rekabetle mücadele açısından yapılan çalışmaların en önemlilerinden birisidir (Kurnaz, Altunal ve Özbek 2016).

Kurnaz, Altunal ve Özbek (2016 27-28), Kütahya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabet algısını, Haksız rekabetle mücadele yazılımı ile ilgili eleştiri, beklenti ve tutumlarını, E- birlik sisteminin yeterliliğini ölçmek amacıyla araştırma yapmışlardır. Bu araştırmaya göre;

- Sözleşmelerin elektronik ortamda düzenlenmesi ile iş yükünün azalması,
- Ücret rekabetinin en aza indirilmesi,

Muhasebe meslek mensuplarının onayı olmadan mükellefin ayrılamaması konularında muhasebe meslek mensuplarının E-birlik sisteminden memnun olduğu bulgusuna ulaşılmışken, muhasebe meslek mensuplarının tahsilat sorununa tam olarak çözüm olmaması nedeniyle E-birlik sistemi eleştirilmiştir.

Meslek yasası 46. madde ücret konusunda muhasebe meslek mensupları için “Ücret meslek mensuplarının hizmetlerine karşılık olan meblağı ifade eder. Ücretin asgarî miktarı tarife ile belirlenir. Tarifedeki asgarî miktar altında ücret karşılığında iş kabulü yasak olup, aksine hareket disiplin cezasını gerektirir”.

Literatürde meslek mensuplarının belirlenen ücretin altında defter tutmasının veya iş kabulünün haksız rekabete konu edildiği ve bu konunun yıllardır sorun olarak devam ettiği görülmektedir. Sorun olarak görülmesinin nedeni haksız rekabeti önlemek için düzenlemelerin yetersiz kalmasından kaynaklandığı söylenebilir. Zira muhasebe meslek mensuplarının hem meslek etiği hem de yasal düzenlemeler temelinde bakıldığında haksız rekabet ve haksız rekabete neden olacak davranış, fiil ve uygulamalardan kaçınmaları gerektiği sürekli bahsedilmiştir. Burada önemli olanın önleyici ve denetleyici yaptırımların gerekliliğidir denebilir.

SMMM ve YMM Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik “En az ücretin Altında İş Kabul Edememe” ile ilgili madde 46’da “Meslek mensuplarının hizmetlerine karşılık alacakları ücretin en az miktarının tespitine dair usul ve esaslar ayrı bir yönetmelikle belirlenir. Bu miktarın altında iş kabulü yasak olup, bunun üzerindeki ücret, meslek mensubu ile iş sahipleri arasında serbestçe belirlenebilir” Bu madde ile belirlenen ücretin altında meslek mensubunun iş kabul etmesi yasak olup

haksız rekabet konusu altında incelenmektedir. Ciddi disiplin yaptırımları bulunmaktadır.

1.3. Muhasebe Mesleğinin Gelişimi

1.3.1. Dünyada Muhasebe Mesleğinin Gelişimi

18. yüzyılın sonlarına doğru uzmanlaşmış bir alan olarak ortaya çıkan muhasebe mesleğinin gelişimi 19. yüzyıl boyunca İngiltere'deki sanayi devrimi ve ekonomideki gelişmelerle beraber kurulan büyük işletmelerin talep ve ihtiyaçları doğrultusunda olmuştur. 1850'lerden itibaren kendi aralarında örgütlenmeye başlayan muhasebe meslek mensupları ilk olarak İskoçya'da örgütlenmiş, İngiltere'yi Fransa ve ABD takip etmiş ve böylece bütün Avrupa ülkelerinde bir mesleki örgütlenme yaşanmıştır. (Marşap 1995: 27).

1.3.2. Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi

Muhasebe mesleğinin gelişimi ülkemizde özel sektörün gelişmesiyle beraber gelişme göstermemiştir. Maliye Bakanlığı'nın 1950'li yıllardan beri muhasebe standartlarının gelişmesi için öncü rol almasıyla muhasebe mesleğinin gelişiminin ortaya çıktığı söylenebilir (Ertaş 2002: 137).

1.3.2.1. Türkiye'de Mesleği Yasalaştırma ve Örgütlenme Çabaları

Mesleği örgütlenme çabaları 1930'larda başlamıştır. Ancak mesleğin örgütlenmesi 1989 yılında meslek yasasının kabulü ile gerçekleşmiştir. Muhasebe mesleğinin meslek yasasına geç kavuşmasının temelinde cumhuriyetin ilk yıllarında benimsenen devletçilik anlayışı etkili olmuştur (Benligiray ve Sevim 2011: 758).

Muhasebe ve Denetim Mesleği, gelişmiş ülkelerde, Ticaret ve Sanayi Odalarının çaba ve önerileriyle, iktisadi hayatı düzenleme görevini üstlenmiş iktisat bakanlıklarının

denetimi ve gözetiminde yıllar öncesinde yasal düzene kavuşturulmuştur. Türkiye’de mesleği yasalastırma için 1932’de başlamış ve başarısız olmuş sekiz girişim bulunmaktadır. Bu sekiz girişim şöyledir (Güvemli 2001: 673-675):

Birinci girişim: 1932’de Ticaret Vekaleti’nce hazırlanan “Hesap Mütahassıslığı” kanunu tasarısı mesleği örgütleme çabasında ilk ciddi girişimdir. Bu yıllarda Türkiye Cumhuriyeti tarafından önemli girişimlerde bulunulmuş ve birçok devlet kurumu oluşturulmuştur. T.C. Merkez Bankası, Sümerbank ve Etibank bu yıllarda kurulmuştur. Bakanlıklar arasında dolaşan bu taslağın Maliye Bakanlığı’nda kaldığı ileri sürülmektedir.

İkinci girişim: 1938 yılındaki bu girişim de Ticaret Vekaleti’nce “Hesap Mütahassıslığı” adı altında hazırlanmıştır. Bu düzenlemede muhasebe mesleği mensuplarına yargılamada temsil yetkisi verilmesi konusunda hüküm bulunduğu için çoğunluğu hukukçu olan TBMM üyelerinin ihtilafı yüzünden tasarı yasalaşamamıştır.

Üçüncü girişim: Bu girişim 1949 yılında vergi reformu sırasında Maliye Bakanlığı’na yapılmıştır. VUK’nun içinde mesleğin düzenlenmesi ve örgütlenmesine ilişkin hükümlere yer verilerek düzenlemeye gidilmiştir. Mesleğin ayrı bir kanunla düzenlenmesi gerektiği anlaşıldığından meslekle ilgili hükümler VUK tasarısından çıkartılarak tasarı yasalaştırılmıştır.

Dördüncü girişim: 1956 yılında Maliye Bakanlığı’na başlatılmış olan bu girişim de sonuçsuz kalmıştır. Tasarının yasalaşamama nedenleri açıkça bilinmemektedir.

Beşinci girişim: 1960 devriminden sonra temel konularda yasal düzenlemeler yapılmıştır. Muhasebe mesleği ile ilgili yasal düzenleme girişimlerinin de bu yıl içerisinde oluşan ortamda Maliye Bakanlığı’na başlatıldığı görülmektedir. Ancak bu girişimin başarısız olduğu ve başarısız olma nedenleri hakkında fazla bilgi olmadığı bilinmektedir.

Altıncı girişim: Maliye Bakanlığı'nca hazırlanan bu tasarı TBMM Başkanlığı'na kadar gelmiş ancak genel kurulda görüşülmediği için yasalaşma fırsatı kaçırılmıştır. Prof. Yazıcı'nın verdiği bilgiye göre kanun tasarısının adı "Serbest Mali Müşavirlik Kanunu Taslağı" dır. Bu taslak Bakanlar Kurulunda görüşüldükten sonra 16.03.1966'da "Serbest Mali Müşavirlik Kanun Tasarısı" olmuştur ve TBMM'ye sunulmuştur.

Yedinci girişim: Maliye Bakanlığı'nca 1980'de "Yeminli ve Serbest Mali Müşavirlik Kanunu Taslağı" hazırlanmıştır. Bu taslak da Bakanlar Kurulunda görüşülmüş, tasarı olmuş ancak yasalaşamamıştır.

Sekizinci girişim: Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca 1984'de "Serbest Muhasebecilik ve Serbest Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Tasarısı" hazırlanmıştır. Geçen sürede yapılmış olan bu girişimlerin başarısız olması mesleğin olumsuz etkilenmesine ve meslek mensuplarının özgüvenini kaybetmesine neden olabilmektedir. Ayrıca karışıklığın, belirsizliğin, sorunların artması da mesleğin olumsuz etkilenmiş olmasına bağlanabilir. Çünkü muhasebe mesleğinin yasa ile adı koyulup, sınırları ve içeriği oluşturulmamıştır. Dolayısıyla muhasebe mesleğini icra edenler oluşmuş olan bu belirsizlikle sorunlar yaşamaktadır.

1.3.2.2. Muhasebe Mesleğinin Gelişmesinde Etkili Olan Kurumlar

Ülkemizde muhasebe mesleğinin yasaya kavuşmasında emeği geçen meslek örgütleri ve derneklerine aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD), 1942 yılında "Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği" adı ile kurulmuş ve 1967 yılında bu adı almıştır.

Derneğin ana tüzüğe göre amacı; "Türkiye'de özel ve resmi her alanda ve çeşitli kademeler için ehliyeti muhasebe elemanları yetiştirmek, mevcut muhasebe elemanlarının gelişmesini ve muhasebe bilgilerinin yönetimde ve incelemelerde verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayıcı çalışmalarda bulunmak, muhasebe uzmanlığı

mesleğini teşkilatlandırıp ilerletmek, üyelerini kültürel, sosyal ve iktisadi gelişmelerini sağlamak, hak ve menfaatlerini korumaktır (<http://www.tmud.org.tr/DocumentPage.aspx?MenuID=20> Erişim Tarihi: 20.05.2015).

TMUD, muhasebe mesleğinin örgütlenmesinde ilk ciddi girişimdir (Aysan, 1996). TMUD, 1957'den 1987'ye kadar düzenlenen muhasebe kongrelerinin tümünde düzenleyici konumda iken TÜRMOB'un kurulmasından sonra kongrelerin düzenlenmesine katkı sağlamaya devam etmiştir (Bilen, 2008:63). TMUD'un bu anlamda, muhasebe mesleğinin gelişimine kongreleri düzenleyerek ve kongrelere katkı sağlayarak önemli katkılarda bulunduğu söylenebilir.

TMUD, muhasebe mesleğinin ulusal anlamda tanıtılması, uluslararası uygulamaların ülkemize uyarlanması, uluslararası çalışmalarda ülkemizin temsili konularında önemli ve değerli hizmetlerde bulunmuştur (Aysan ve Sarioğlu, 1998:24). TMUD, 1972'de Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu (International Accounting Standarts Committee-IASC) üyesi olmuştur. 1977'de ise Uluslararası Muhasebe Federasyonu'na (International Federation of Accountants-IFAC) kurucu üye olarak katılmıştır (Bilen 2008: 63). Bu anlamda, TMUD' un, Uluslararası gelişmeleri yakından izleyen bir dernek olduğu söylenebilir.

TMUD, Muhasebe meslek mensuplarının örgütlenmesine ve muhasebe mesleğinin yasal düzene kavuşmasına çok önem vermiştir. Mesleğin yasaya kavuşmasının derneğin öncelikli amaçları arasında yer aldığı bilinmektedir. Ayrıca, TMUD, derneğe üyelik şartı olarak staj ve sınav şartı getirmiştir. Bu anlamda Derneğin üyeleri konusunda seçici davrandığı söylenebilir.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMMÖ); Ülkemizin en genç meslek örgütlerinden olan İSMMMÖ 20 Mart 1990 yılında Lütfü Kırdar Kültür Merkezinde yapılan seçimler sonucunda kurulmuştur. İSMMMÖ, sürekli olarak düzenlediği eğitimler ve yayınladığı dergilerle üye olan olmayan tüm meslek mensuplarının bilgi birikimini artıran, kariyerini geliştiren, muhasebe uygulamalarına yön veren bilimsel ve teknolojik çalışmalarla muhasebe mesleğinin gelişimine yirmi beş

yıldır katkı sağlamaktadır. İSMMMÖ internet sitesinde yer alan raporlar, yayınlar ve faaliyetler incelendiğinde dinamik bir örgüt olan İSMMMÖ'nün ülkemizin sosyal sorunları ve muhasebe mesleğine yönelik mesleki sorunlarla çok yakından ilgilendiği ifade edilebilir.

Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı (MÖDAV), 22 Eylül 1994 tarihinde kuruluş hazırlıkları başlatılmış ve 13 Kasım 1995 tarihinde kuruluşu tescil ve ilan olmuştur. Vakıf Senedinin 4. Maddesine göre vakfın amaçları şöyledir (¹ http://www.modav.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=108&lang=tr Erişim Tarihi: 21.05.2015.);

- a. Muhasebe biliminin gelişmesine katkıda bulunmak,
- b. Muhasebe ve finans öğretim üye ve yardımcılarının akademik gelişmelerine ve muhasebe ve ilgili dallarda bilim adamı yetiştirilmesine katkıda bulunma; bilimsel ve sosyal dayanışma sağlamak,
- c. Üniversitelerimizde muhasebe ve ilgili bilim dallarındaki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi için çalışmalarda bulunmak;
- d. Muhasebecilik mesleğinin gelişmesine katkıda bulunmak;
- e. Kamu ve özel sektör kuruluşlarında karşılaşılan sorunların çözümüne, yeni teknik ve uygulamaların geliştirilmesine ve uygulanmasına yardımcı olmaktır.

Mali Müşavirler- Muhasebeciler Derneği (MMMBD), bu derneğin Misyonu (<http://mmmb.org.tr/AboutUs/2/Misyon.aspx> Erişim Tarihi: 21.05.2015.); “Muhasebe sisteminin daha etkin ve verimli bir biçimde çalışması için gerekli çalışmaları yapmak, mesleki bilgi birikiminin artırılması, mesleki ihtiyaçların karşılanması ve bilgi iletişiminin sağlanmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak, üyeleri arasında sürekli iletişimi sağlayarak meslekle ilgili karşılaşılan sorunlara hızlı ve etkin çözümler üretmek, üyeleri arasında birlik ve beraberliği, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirmek, yasalardan doğan hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmektir”.

Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği (MUFAD), 1998 yılında kurulan ve Türkiye'deki üniversitelerde görevli muhasebe ve finansman öğretim üyelerinden oluşan dernektir. Dernek, 1999 yılından itibaren üç

ayda bir Muhasebe-finansman dergisi yayınlamaktadır (http://www.mufad.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=818&Itemid=230 Erişim Tarih: 21.05.2015) MUFAD, Türkiye'deki tüm muhasebe-finansman bilim dalı ile ilgilenen akademisyenlere yönelik olarak, onların bilgi paylaşımlarının artmasını sağlamak ve aralarında güçlü bir ilişkinin kurulmasını amaçlamaktadır. MUFAD, muhasebe ve finansman biliminin gelişmesini sağlamak, dünyadaki gelişmeleri eksiksiz olarak alanla ilgilenen akademisyenlere duyurmak amacını önemli bir görev bilmektedir.

MUFAD, Dünya muhasebe tarihçileri kongrelerinde Türkiye'yi temsil etmektedir. MUFAD, amaçlarına yönelik birçok faaliyetlerde bulunmaktadır. En önemli faaliyetleri sırasıyla; muhasebe ve finansman biliminin ve eğitiminin gelişmesini sağlamak, kitap, dergi ve bültenler yayınlamak, gerekli görüldüğünde özel ve resmi kuruluşlarla işbirliği yaparak kongre, panel, konferanslar yapmak, öğretim üyeleri arasındaki dayanışmayı sağlamak, muhasebe ve finansman bilimine yönelik yayınlardan oluşan kütüphane kurmak ve buradan yararlanılmasını sağlamak, muhasebe ve finansman ile ilgili mesleklerin gelişimini sağlamak, meslek kuruluşları ile işbirliği yapmak ve mesleki konularda görüş bildirmektir (Bilen, 2008:66-67).

II. BÖLÜM

2. TÜRKİYE’DE MUHASEBE MESLEĞİ VE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARI

2.1. Türkiye’de Muhasebe Mesleği

01.06.1989 tarihinde kabul edilen 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci mali müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik” kanununun günümüz şartlarında yetersiz görülmesi ve Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki mevzuat uyumu sürecinin gerekli kılması nedeniyle kanun yeniden ele alınmış ve 5786 sayılı kanunla büyük ölçüde değiştirilmiştir. Ancak değişikliklerle birlikte muhasebecilik ve müşavirlik mesleğinin sorunları ile ilgili birçok konu göz ardı edilmiş ve oda ve birliğe ilişkin düzenlemelerde tartışmaya açık hükümler getirilmiştir (Coştan 2010).

26.07.2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 5786 sayılı kanun ile kanunun adı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olmuştur.

Serbest muhasebecilik, kanunun adından çıkarılmakla birlikte serbest muhasebeci olabilmenin özel şartlarını düzenleyen 3568 sayılı yasanın 5. Maddesinin (B) fıkrası da kanun metninden çıkarılmıştır. Muhasebecilik mesleğini artık kanuna göre sadece serbest muhasebeci mali müşavirler yerine getirebileceklerdir. Dolayısıyla muhasebecilik mesleğini en az lisans mezunu kişiler yapabileceklerdir. Serbest muhasebecilerin kazanmış oldukları haklar ise 5786 sayılı kanunla değiştirilerek 3568 sayılı kanundaki geçici 11. Maddede saklı kalmaktadır. TÜRMOB ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan mesleki eğitimi başarıyla tamamladıktan itibaren beş yıl içinde

beş kez özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına girebileceklerdir. Geçici md. 11 (5786 sayılı kanun md. 20 ile eklenmiştir.)¹'de serbest muhasebeci mali müşavir unvanını almaya hak kazananlardan bağımsız denetçilik yapabilmeleri için ilgili mevzuatta (SPK, BDDK vs.) belirtilen şartlara ve 3568 sayılı kanunun md.5'de (A) fıkrasının (a) bendinde belirtilen eğitim şartını taşımaları gerekmekte olduğu belirtilmiştir.

Serbest muhasebeci mali müşavir olmak için aranan özel şartlar, 3568 sayılı kanunun 5. maddesinin (A) fıkrasında düzenlenmiştir. Staj ve SMMM sınavına ilişkin değişiklikler yapılmıştır. Muhasebe mesleğinde “uygulamanın önemini vurgulayan yenilikler (Coştan 2010)” olduğu söylenebilir. Staj süresinin üç yıla çıkarıldığı ve mesleğe dahil olmak isteyen herkes için sınav şartının getirildiği göz önüne alınırsa muhasebe mesleğinin öneminin arttığı söylenebilir.

3568 sayılı kanunun 6.maddesinin birinci fıkrasında belirtilmiş olan staja giriş sınavını kazanmak ve Tesmer'in eğitim programında başarılı olmak şartı muhasebe mesleğine girişte önemli bir koşul olarak yer almaktadır.

Meslek kanununda değişiklik yapılmadan önce kanunun 5. Maddesinin (A) fıkrasının (c) bendinde üç meslek grubuna (kamu bankası müfettişleri, vergi inceleme yetkisi olan elemanlar ve md.5/A/a da görevli öğretim elemanları) bu sınavı kazanmadan da SMMM unvanı verilmekteydi. Artık sınav kazanılmadan SMMM olunamamaktadır.

Muhasebe mesleğinde meslek yasasından sonra en önemli ve muhasebenin uygulamasında gerekli Vergi kanunları, muhasebe kayıt ve yöntemleri ile ilgili işletmelere zorunluluklar getirmiştir. Vergi kanunlarından muhasebe uygulamalarına etki eden en önemli kanun, Vergi Usul Kanunu'dur. Muhasebe uygulamaları bu kanun hükümlerine göre yürütülmektedir. Diğer katma değer vergisi, gelir vergisi ve kurumlar vergisi kanunu gibi düzenlemeler muhasebe uygulamalarına dolaylı bazı hükümlerle

¹ Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No. 5786 Kabul Tarihi:10/7/2008, RG: Sayı: 26948, 26.Temmuz 2008

etki etmektedir. Devletin ekonomik hayatın içerisinde aktif yer alması muhasebede vergi kanunlarına verilen önemi artırmış ve muhasebe bu yönde değerlendirilmeye başlanmıştır. Muhasebenin vergi kanunları olmadan yürütülmesi düşünülememektedir (Bozan 1991: 3).

2.1.1. Türkiye’de 3568 Sayılı Muhasebe Meslek Yasası

2.1.1.1. Meslek Yasasının Amacı ve Konusu

3568 sayılı meslek yasının amacı yasanın 1. maddesinde belirtilmiştir: “Bu kanunun amacı, işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, ‘Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik’ ve ‘Yeminli Mali Müşavirlik’ meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemektir. Birliğin kısa adı TÜRMOB’tur.”

“Bu kanun hükümlerine göre meslek icrasına hak kazananlara, “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir” ve “Yeminli Mali Müşavir” denir.”

Mesleğin amacı, konusu, unvanları, meslek örgütleri ve daha birçok konuyu kapsamakta olan 3568 sayılı kanunun 2. maddesinin A fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde ve B fıkrasında muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin konusu:

“Gerçek ve tüzelkişilere ait teşebbüs ve işletmelerin;

- a) Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.

- b) Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, şletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili şlerini dzenlemek veya bu konularda mşavirlik yapmak.
- c) Yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı gşrş vermek, rapor ve benzerlerini dzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri şleri yapmak.

Yukarıda sayılan şleri; bir şyerine bağlı olmaksızın yapanlara serbest muhasebeci mali mşavir denir.

Yeminli mali mşavirlik mesleğinin konusu: (A) Fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde yazılı şleri yapmanın yanında Kanunun 12. maddesine gşe çıkartılacak ynetmelik çerçevesinde tasdik şlerini yapmaktır. Yeminli mali mşavirler muhasebe ile ilgili defter tutamazlar, muhasebe bşrosu açamazlar ve muhasebe bşrolarına ortak olamazlar.

2.1.1.2. Meslek Yasasında Unvanlar

3568 sayılı meslek yasaının 4. maddesinde “Meslek mensubu olabilmenin genel şartları:

- a) T.C. vatandaşı olmak (yabancı serbest muhasebeci mali mşavirler hakkındaki hşkım saklıdır).
- b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak.
- c) Kamu haklarından mahrum bulunmamak.
- d) Tşrk ceza kanununun 53’ncü maddesinde belirtilen sşreler geçmiş olsa bile; kasten şlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla sşreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin gşvenliğine karşı suçlar, Anayasal dzeneye ve bu dzenenin şleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rşşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, gşveni křtőye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat

karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

- e) Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak.
- f) Meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak.”

Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmenin özel şartları; Madde 5- A) Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için aşağıdaki özel şartlar aranır.

- a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullarından veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak.
- b) En az üç yıl staj yapmış olmak.
- c) Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak.
Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olanlarda, serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz.
- d) Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış olmak.”

Yeminli mali müşavir olabilmenin özel şartları, Madde 9- Yeminli mali müşavir olabilmek için:

- a) En az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak,
- b) Yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olmak,
- c) Yeminli mali müşavir ruhsatını almış olmak şartları aranır.

SMMM ve YMM Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik madde 29’da “Meslek Mensuplarının Yapabileceği İşler ve Unvanların Kullanılması ile ilgili; Kanunun 2. maddesindeki mesleğin konusuna giren işleri, serbest meslek faaliyeti olarak yalnız mesleki faaliyette bulunan meslek mensupları yapabilirler.

Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine göre yetkili olmayanlar, meslek mensuplarının çalışma konularına giren işleri yapamazlar. Kanunen kullanmaya yetkisi olmayanlar tarafından meslek unvanlarının veya bu unvan veya kavramlara veya onlara benzer her türlü unvan, ibare veya remizlerin kullanılması yasaktır” ibaresi bulunmaktadır.

2.1.2. Meslek Odaları

3568 sayılı meslek yasasında odalar, nitelikleri ve faaliyet sınırları 14.maddede “Serbest muhasebeci malî müşavirler ve yeminli malî müşavirlerin odaları ayrı ayrı kurulur. Serbest muhasebeci malî müşavirler ve yeminli malî müşavirler odaları, bu Kanunda yazılı esaslar uyarınca meslek mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, bu mesleklerin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadıyla kurulan, tüzelkişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. Bu Kanunda kullanılan oda deyimi, ayrı ayrı kurulacak olan serbest muhasebeci malî müşavirler, yeminli malî müşavirler odalarını ifade eder. Odalar, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar” belirtilmiştir.

Meslek Yasasında 28. madde, TÜRMOB’u “Serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlere ait bütün Odaların katılacağı Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali müşavirler Odaları Birliği kurulur. Bu Kanunda kullanılan Birlik deyimi, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğini ifade eder. Birlik, tüzelkişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. Birliğin merkezi Ankara’dır. Birlik, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamaz” olarak belirtilmiştir.

Yasada 14-27. Maddeler odaların kurulması, yönetilmesi, disiplin gibi konularla ilgilidir. 28-39. maddeler TÜRMOB’un kurulmasından denetleme kuruluna kadar temel konuları ele almaktadır. Bu temel şartlardan oluşan yasa maddelerinin desteklenmesi ve

muhasabe mesleğinin icrasının düzenlenmesi için yönetmelik ve tebliğler yayınlanmaktadır.

Meslek yasası 29. Maddedeki Birliğin görevleri aşağıda gösterilmiştir.

- a) Mesleğin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak.
- b) Meslek mensuplarının menfaatlerini, mesleki ahlak, düzen ve geleneklerini korumak.
- c) Odaları ilgilendiren konularda yetkili mercilere görüş bildirmek.
- d) Odalar arasında çıkacak mesleki anlaşmazlıkları kesin olarak çözümlenmek, uyulması zorunlu meslek kurallarını belirlemek.
- e) Bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikleri hazırlamak.
- f) Milli ve milletlerarası mesleki kuruluşlara üye olmak, milletlerarası mesleki toplantılara katılmak.
- g) Maliye Bakanlığınca verilecek görevleri yerine getirmek.
- h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak ve mesleki konularda resmi makamlarca istenen bilgi ve görüşleri vermek.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetmeliği 7 kısımdan oluşmaktadır. Birliğin amacı, görevleri, genel kurul ve yönetim kurulu, Birlik disiplin kurulu, birlik denetim kurulu, birlik seçim esasları ve diğer esasları, birliğin iç yönetimi ve yönetmelikteki geçici maddeleri içeren bir yönetmeliktir.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetmeliği 1. Madde “Bu Yönetmeliğin amacı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin mesleki faaliyetlerini Kanunun amacına uygun olarak gerçekleştirmelerini sağlamak, bu mesleklerin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesine yarayan tedbirleri almak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak, mesleki faaliyet konusunda uygulama birliğini sağlamak amacıyla ilke ve standartlar belirlemek üzere Birliğin ve organlarının görev ve yetkilerini, çalışma esaslarını, gelirlerini belirlemektir”.

Yönetmelik 4. maddede Birliğin amaçları şunlardır:

- “a) Kanunda ve yönetmeliklerde Birlik tarafından yapılması öngörülen işleri yapmak,
- b) Mesleki alanda çalışmalar yapmak ve mesleğin gelişmesini sağlamak,
- c) Meslek onurunu, üye ve odaların haklarını korumak,
- d) Mesleğin uygulanması ile ilgili normları geliştirmek, eğitim ve kamu kurumlarıyla işbirliği yaparak mesleki eğitimin gelişmesine katkıda bulunmak,
- e) Üyeler ve odalar arasında dayanışmayı sağlamak ve haksız rekabeti önlemek”

Yasada birliğin görevlerinin düzenlendiği ancak yönetmelikte haksız rekabet, meslek eğitimi ve mesleki çalışmalar yapılması konularında eklemeler yapıldığı görülmektedir.

Birliğin görevleri 2. kısım madde 7’de belirtilmiştir:

- a) Mesleğin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak,
- b) Meslek mensuplarının menfaatlerini, mesleki ahlak, düzen ve geleneklerini korumak,
- c) Odaları ilgilendiren konularda yetkili mercilere görüş bildirmek,
- d) Odalar arasında çıkacak mesleki anlaşmazlıkları kesin olarak çözümlenmek,
- e) Uyulması zorunlu meslek kuralları ve meslekî standartları belirlemek, bu kapsamda, uluslararası standartlarla uyumlu meslekî etik standartları, denetim standartları, meslekî eğitim standartları ve kalite güvence standartları oluşturmak ve geliştirmek
- f) Kanun’a göre çıkarılacak yönetmelikleri hazırlamak,
- g) Milli ve Milletlerarası mesleki kuruluşlara üye olmak, milletlerarası mesleki toplantılara katılmak,
- h) Maliye Bakanlığınca verilecek görevleri yerine getirmek,
- i) Kanunlarla ve yönetmeliklerle verilen diğer görevleri yapmak.
- j) Mesleki konularda resmi makamlarca istenen bilgi ve görüşleri vermek.
- k) (21. 11. 2007 Tarihinde eklenen fıkra) Denetim mesleğinin performansının ve kalitesinin yükselmesine, muhasebe mesleğinin bağımsızlığının ve

tarafsızlığının korunmasına katkı sağlamak, ulusal ve uluslararası düzeyde, muhasebe denetimine ve meslek mensuplarına olan güveni sürdürülebilir kılmak,

- l) (21.1.2007 Tarihinde eklenen fıkra) Meslek mensuplarının ve oluşturdukları ortaklık büroları ve şirketlerinin, onaylanmasını, tescilini, sicilinin takibini ve kamuya duyurulmasını sağlamak,
- m) (21.11. 2007 Tarihinde eklenen fıkra) Meslek mensuplarının sürekli eğitimini sağlamak,
- n) (21.11. 2007 Tarihinde eklenen fıkra) Üyeler ve odalar arasında dayanışmayı sağlamak ve haksız rekabeti önleyici önlemler almak,”

Meslek Yasasında meslek odaları ile ilgili düzenleme dışında SMMM ve YMM Çalışma Usul ve Esasları hakkındaki Yönetmelik 32. maddede Başka Odaya Nakil; Meslekî faaliyette bulunan meslek mensupları nakil için yeni iş yeri merkezinin bulunduğu oda yönetim kuruluna yazı ile başvurur. Meslekî faaliyette bulunmayan meslek mensuplarının ikametgâh değişikliklerinde nakil suretiyle kayıt yaptırmaları ihtiyaridir” ibaresi ile odalara nakil şartını açıklamıştır.

“İşyeri ve ikametgâh değişikliklerinde başvuru yazısında, istekte bulunan meslek mensubunun kayıtlı olduğu odanın adı, sicil numarası, ruhsatname numarası ve tarihi, nakletmek istediği oda bölgesi içindeki işyeri ve ikamet adresi bildirilir”.

2.1.3. Meslek Ahlakı Kuralları

Meslek yasası 4. Madde d, e ve f bendinde meslek mensubu olma genel şartlarında daha mesleğe ilk kabulde meslek mensubunun sahip olması gereken ahlaki özellikler belirtilmiştir:

- “d) Türk ceza kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık,

dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

- e) Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak.
- f) Meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak.”

Sakarya ve Kara (2010:58-61) yaptıkları araştırmada Türkiye’de muhasebe meslek etiği ile ilgili yapılan düzenlemeler ve muhasebe meslek mensuplarının bunları nasıl algıladığı ele alınmıştır. Bu çalışmada dolaylı ve doğrudan yapılan meslek etiği düzenlemeleri olarak iki başlıkta inceleme yapılmıştır. Dolaylı çalışmalar; Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan muhasebenin 12 temel kavramından bahseden Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), 3568 sayılı Meslek Yasası, SMMM ve YMM’lerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik, Sermaye Piyasası Kurulu (SPKur.) tarafından yayınlanan 2499 sayılı SPK’da Kamuyu Aydınlatma ilkesinin esas alındığı ve yayınlanan bazı tebliğlerde meslek etiğine yer verildiği şeklinde meslek etiğinden dolayı bahsedilmiş olmakla beraber doğrudan meslek etiğinin iki çalışmada yer aldığı belirtilmiştir: Biri SMMM ve YMM Meslek Ahlakı Kuralları İle İlgili Mecburi Meslek Kararı ve diğeri de SMMM ve YMM’lerin mesleki faaliyetlerinde uyacakları Etik ilkeler hakkında yönetmeliktir.

“SMMM ve YMM’lerin mesleki faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmelik” en doğrudan meslek etiği düzenlemesi yapan yönetmeliktir. Bu yönetmeliğe göre; dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış olarak sınıflandırılmaktadır.

Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te “Meslekle ve Meslek Onuru İle Bağdaşmayan Haller”

“Madde 42-Meslek mensuplarının aşağıda belirtilen davranışlarda bulunmaları meslekle ve meslek onuruyla bağdaşmayan hallerden sayılır.

- a) Yanında çalıştığı kişilere karşı uygunsuz davranışlarda bulunmak,
- b) Aşırı içki ve kumar düşkünlüğü ile tanınmak,

- c) İlgili mevzuat gereğince meslektaşlarına, müşterilerine ve kanunlara göre bilgi vermek zorunda olduğu kişi ve kuruluşlara bilgi vermemek veya kasten yanıltıcı bilgi vermek,
- d) Kanunlara göre yapılması yasak olan işlerden herhangi birini yapmak.
- e) Meslekî etik ve meslekî bağımsızlık kurallarını ihlal etmek” olarak belirtilmiştir.

2.1.4. Disiplin Cezaları

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) başkanlığı tarafından belirlenen Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları ile İlgili Mecburi Meslek Kararı 18.10.2001 tarih ve 24557 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

3568 sayılı meslek yasasının 47. Maddesine göre “Meslek mensupları, görevleri sırasında veya görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar.”

SMMM ve YMM Çalışma Usul ve Esasları hakkında Yönetmelikte Çalışanlar Listesinden Silinmeyi Gerektiren Haller madde 35’de açıklanmıştır:

Madde 35’te Aşağıdaki hâllerde meslek mensubunun adı çalışanlar listesinden yönetim kurulu kararıyla silinir;

- a) Meslek mensubunun, meslekî faaliyette bulunmayacağını yazılı olarak bildirmesi veya çalışma bürosunu kapatmış olması ya da bu durumun oda tarafından tespit edilmiş olması,
- b) Çalışma bürosunu oda bölgesi dışına nakletmiş bulunması,
- c) Kanuna göre meslekten çıkarmayı gerektiren cezalara çarptırılması,
- d) Meslek mensubu olmak için Kanunun aradığı şartların sonradan kaybedilmiş olması,
- e) Ruhsatnamenin verildiği tarihte, verilmemesini gerekli kılan sebeplerin varlığının sonradan tespit edilmiş olması”.

3568 sayılı yasanın 48. Maddesinde “Mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve hareketlerde bulunanlarla, görevlerini yapmayan veya kusurlu olarak yapan yahut da görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunan meslek mensupları hakkında, muhasebe ve müşavirlik hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi maksadı ile durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre aşağıdaki disiplin cezaları verilir. Disiplin cezaları şunlardır:

- a) Uyarma; meslek mensubuna mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.
- b) Kınama; meslek mensubuna görevinde ve davranışında kusurlu sayıldığıının yazı ile bildirilmesidir.
- c) Geçici olarak meslekî faaliyetten alıkoyma; meslekî sıfatı saklı kalmak şartıyla altı aydan az, bir yıldan çok olmamak üzere meslekî faaliyetten alıkoymadır.
- d) Yeminli sıfatını kaldırma; yeminli malî müşavirlerin yeminli sıfatının kaldırılmasıdır.
- e) Meslekten çıkarma; meslek mensubunun ruhsatnamesinin geri alınarak bir daha bu mesleği icra etmesine izin verilmemesidir. Meslekî Kurallara, mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve harekette bulunanlarla, görevin gerektirdiği güveni sarsıcı harekette bulunan meslek mensupları hakkında, ilk defasında uyarma, tekrarında ise kınama cezası uygulanır. Görevini bağımsızlık tarafsızlık ve dürüstlikle yapmayan veya kusurlu olarak yapan veyahut da bu Kanunda yer alan mesleğin genel prensiplerine aykırı harekette bulunan meslek mensupları için geçici olarak meslekî faaliyetten alıkoyma cezası uygulanır.” Aynı maddede “Beş yıllık dönem içinde iki defa meslekî faaliyetten alıkoyma cezası ile cezalandırılmasından sonra bu cezayı gerektiren fiili yeniden işleyen meslek mensupları hakkında meslekten çıkarma cezası uygulanır”.

2.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Önemi ve Özellikleri

Muhasebe meslek mensupları adaylarında olması gereken çeşitli nitelikler belirtilmiştir. İletişim kurma, problem çözme, kişisel ve çevresiyle uyum becerisi,

sorumluluk alma ve organize etme becerisi en çok vurgulanan özelliklerdendir (Gammie, Gammie ve Cargill 2002: 64).

Muhasebe meslek mensuplarının mesleğin gereğini yerine getirebilmeleri için bazı kişisel, mesleki ve ahlaki nitelikleri taşıması gerekmektedir. Meslek mensuplarının bu nitelikleri taşıması hem kendi gelişimlerine hem de mesleğin gelişimine büyük katkı yapmaktadır (Sakarya ve Kara 2010: 58).

Küreselleşme ve rekabetin varlığı etkinlik ve verimliliği zorunlu kılmaktadır. Bundan dolayı eğitilmiş ve nitelikli insan gücünün önemi elzemdir. Mesleki eğitim kişilere hem mesleki bilgi ve beceri kazandırmakta hem de kişisel gelişimine katkı sağlamaktadır. (Şengel 2011)

Muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken özellikler meslek yasasında meslek mensubu olmanın genel şartlarında bahsedilmiş ve yayınlanan meslek etiği ile ilgili karar ve yönetmeliklerde özellikleri belirtilmiştir. Muhasebe mesleğinin gerektirdiği nitelikler de muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken özellikleri belirtmektedir.

Meslek yönetmeliğinde belirtilen temel etik ilkeler;

- Dürüstlük
- Tarafsızlık
- Mesleki Yeterlilik ve Özen
- Gizlilik
- Mesleki Davranış

Bu temel ilkelere ek olarak (Özyürek 2012: 143-145) araştırmada belirtilmiş olan muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken bilgi ve beceriler şöyledir;

- İletişim Becerileri: Muhasebe mesleğinin niteliği gereği iletişimi etkin olarak meslek icrasında kullanan muhasebe meslek mensuplarının bu özelliği taşıması gerekmektedir.

- Entelektüel Beceriler: Sorunları tespit etme ve sorunlara çözüm arama, etik konularını belirleyip ilkelere sahip çıkma, ani talepleri karşılama, öncelik belirleme ve verimliliği esas alma, işleri organize etme gibi becerileri kapsamaktadır.
- Genel Bilgi ve muhasebe bilgisi: Muhasebe mesleğinin çeşitli bilim dalları ile ilişkisinden doğan genel kültür ve genel yetenek konularının bilinmesi gerekliliği muhasebe mesleğinin teknik bilgisinin yanında zorunluluk halini almıştır. Muhasebe mesleğinin gerektirdiği mesleki özen ve titiz olma ilkesi gereği meslek mensubunun muhasebe bilgi ve becerisine sahip olması gerekmektedir.
- Örgüt ve İşletme Bilgisi: Muhasebe meslek mensuplarının faaliyette buldukları işletmeleri ve ekonomik çevrelerini iyi bilmeleri gerekmektedir. İşletmelerle ilgili yasal düzenlemeleri, değişimleri bilip bunları yönetme yöntem ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir.
- Sosyal Sorumluluk
- Doğruluk ve Dürüstlük
- Bağımsızlık

SMMM ve YMM çalışma Usul ve Esasları hakkında yönetmelik genel mesleki standartlar (4-10. Madde);

- Mesleki Unvan ile Yeterlilik İlkesi: Mesleki unvanları alarak, Kanunun belirttiği mesleki yeterliliği kanıtlamış olan meslek mensupları meslek unvanlarının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmek zorundadırlar.
- Mesleki Eğitim ve Bilgi: Mesleki bilgi, mesleki konularda eğitim yapılarak geliştirilir. Bu eğitim çalışmaları Birlik ve Odalarca yürütülür.
- Dürüstlük, Güvenilirlik ve Tarafsızlık: Dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsız olma şartı mesleğin temelini oluşturur. Meslek mensuplarının, mesleki konulardaki çalışmalarında başarıya ulaşmaları dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsız olmaları ile mümkündür. Meslek mensupları çalışmalarını sırasında çıkar çatışmalarından uzak kalırlar ve görevlerini sürdürürken gereken mesleki özen ve titizliği gösterirler.

-Sır Saklama: Meslek mensupları ve bunların yanlarında çalışanlar mesleki faaliyetleri dolayısıyla öğrendikleri bilgi ve sırları mesleki faaliyetlerine son verseler bile ifşa edemezler, çeşitli kanunlarla muhbirlerle tanınan hak ve menfaatlerden faydalanamazlar; ancak adli yargıya göre suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması mecburidir. Adli veya idari her türlü inceleme veya soruşturma birinci fıkra hükmünün dışındadır. Tanıklık sırrın ifşası sayılmaz.

-Sorumluluk:

- a) Sosyal Sorumluluk: Meslek mensupları; mesleği ifa ederken toplum ve Devlete karşı sorumluluk taşırlar.
 - b) İşletme sahip ve yöneticilerine karşı sorumluluk: Meslek mensupları, işletme sahip ve yöneticilerine, isabetli karar alabilmeleri için doğru ve güvenilir bilgiler sağlarlar.
 - c) Meslektaşlara karşı sorumluluk: Meslek mensupları, ilgili yönetmelikler çerçevesinde ve mesleki eğitimde birbirlerine her türlü bilgiyi vermek ve aktarmak sorumluluğunu taşırlar. Mesleğin gelişmesi ve sağlam temellere oturtulması için aralarında gerekli dayanışmayı kurarlar.
- Bağımsızlık: Meslek mensupları, çalışmalarını kendi sorumlulukları altında tam bir bağımsızlıkla yürütürler. Bağımsızlık mesleğin temeli ve vazgeçilmez bir unsurdur. Meslek mensupları bağımsızlıklarına gölge düşürecek ilişkilerden ve davranışlardan kaçınmalıdırlar.
- Haksız Rekabet: Meslek mensupları, mesleki dayanışma sorumluluğunun bilincinde olarak haksız rekabete neden olacak durum ve davranışlardan kaçınırlar. Meslek mensupları, başka bir meslek mensubu ile mesleki sözleşmesi devam eden gerçek ve tüzel kişilere mesleki hizmet vermeye girişemezler. Aynı şekilde ücret ve eleman temini gibi konularda meslek mensupları birbirlerine zarar verecek davranışlarda bulunamazlar.” Muhasebe meslek mensuplarında bulunması gereken özellikler burada da bahsedilmiştir.

Bunun yanısıra iş dünyasının muhasebe alanında istihdam etmek istedikleri elemanlarda aradıkları mesleki ve kişisel özellikleri (Şengel 2011) araştırmıştır. Bu

araştırmaya göre; iş dünyası muhasebe meslek mensuplarından lisans düzeyinde eğitim beklemekle beraber, kişisel gelişim açısından da iş dünyasının iletişim becerisi, analitik düşünme, takım çalışmasına uygunluk, sorumluluk bilincine sahip olma gibi özelliklere sahip olması şeklinde beklentilerinin olduğu belirtilmiştir.

Aynı zamanda meslek mensuplarının sürekli mesleki eğitimde bulundurulması meslek yasasının 44. Maddesinde “Meslek mensuplarının, mesleki faaliyetlerini fiilen devam ettirmeleri için Birlik ve odalar tarafından düzenlenecek mesleki geliştirme ve eğitim seminerlerine katılmaları zorunludur. Meslek içi eğitimle ilgili konular, eğitim programları ve süreleri ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir” ibaresiyle zorunlu tutulmuştur.

2.3. Literatürde Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları

Muhasebe meslek mensupları mesleğin niteliğinden kaynaklı hizmet verdikleri ilgili ve çeşitli kesimlerle sorunlar yaşamaktadırlar. Bu kesimlerden; devlet, yasalar, mükellefler, meslektaşlar, meslek odaları ve odalar üst birliği ile ilgili çeşitli konulardan ötürü sorunlar yaşanmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının sayıca fazla olduğu önceki çalışmalarda görülmekle beraber sorunların çeşitliliği de dikkat çekmektedir.

Marşap (1995) “Muhasebe Mesleğinde İş tatmininin Türkiye Açısından İncelenmesi” başlıklı doktora tezinde kişisel (yaş, cinsiyet), mesleki (eğitim ve deneyim) ve çevresel (şehir ve bölge) faktörlerin Türkiye’de faaliyet gösteren 274 muhasebe meslek mensubunun iş tatmini üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bu çalışmada erkek meslek mensuplarının kadınlardan daha fazla iş tatminine sahip olduğu, yaş grubunun ve eğitim düzeyinin yükselmesiyle azalan iş tatmin düzeyinin mesleki deneyimin yükselmesiyle arttığı belirtilmiştir. Metropollere kıyasla küçük şehirlerde iş tatmininin daha fazla olduğu ve bölge olarak en yüksek iş tatmininin batı bölgelerinde olduğu belirlenmiştir.

Muhasebe mesleğinde meslek mensubunun mesleğin gelişmelerden etkilenmesiyle artan sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Her meslek grubunda olduğu gibi muhasebe mesleğinde de mesleğin ifasında iş tatmin düzeyleri önemlidir. Ayrıca artan sorumluluklar sorumluluk taşıyan tarafların beklentilerini de artırmıştır. Bu beklentilerin gerçekleşmesi iş tatmin duygusu ile doğru orantılıdır (Marşap 1995: 77).

2.3.1. Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar

Muhasebe meslek mensupları, mesleklerinin niteliği gereği çeşitli kesimlerle etkileşim içerisindeyler. Muhasebe meslek mensuplarının ilişkide bulunduğu, sorumlu olduğu kesimlerden biri kamu kurumlarıdır. Meslek mensupları sosyal güvenlik kurumu, maliye bakanlığı, vergi daireleri, sermaye piyasası kurulu ve bankacılık düzenleme ve denetleme kurumu ile etkileşim içerisindeydir. Bu kurumlardaki yasal düzenlemelerin ve uygulamaların gerek katı olması gerekse meslek mensuplarını önemsemez şekilde tasarlanmış olması kamu kurumlarıyla meslek mensupları arasında sorun yaşanmasına neden olabilir. Bu nedenle sorunların azaltılması ve meslek mensuplarının her kesimi ilgilendiren doğru bildiri ve beyanların verilebilmesi için düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi ve kamu kurumlarıyla faaliyetleri sırasında muhasebe meslek mensuplarının işlerini ve işlemlerini yapmalarının kolaylaştırılması gerekmektedir.

Karcıoğlu ve Yazarkan (2011: 9), muhasebe meslek mensuplarının kamu kurumlarıyla faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek için İzmir ve Erzurum il merkezlerinde muhasebe mesleğini icra eden 114 meslek mensubu üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarında istenen belgelerin gereksiz olması ve dosyaların geç sonuçlanması, devlet memurlarının gerekli konulara hâkim olmaması, kanunlarda uygulamada zorluk yaşatacak hükümlerin bulunması, denetim sonucunda kesilen cezanın sebebinin açıklanmaması, gerekli incelemeler ve bilgilendirmeler yapılmadan müşterilere ipotek-icra konması konularında fazlaca sorun yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Karcioğlu ve Yazarkan (2011: 10), meslek mensuplarının kamu kurumlarında yaşadıkları sorunların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini analiz etmiştir. Analiz sonucunda İzmir ve Erzurum illerinde faaliyette bulunan meslek mensuplarının şehir değişkeni yönünden kamu kurumlarında yaşadıkları sorunların birbirinden farklı olduğu, yaş, cinsiyet, gelir ve unvan değişkeni yönünden ise sorunların birbirine benzer olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Şehir değişkenine göre sorunların farklılık göstermesi, şehirlerde devlet dairelerindeki işleyişin standart olmamasına bağlanabilir.

Meslek mensupları kamu kurumları ile mükellefleri arasında köprü vazifesi görmektedir. Meslek mensupları müşterileri diğer bir deyişle mükellefleri için bu kurumlarda çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Meslek mensupları buldukları bu faaliyetleri sırasında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Kamu kurumlarında benzer olarak yapılan söz konusu iş ve işlemleri meslek mensuplarının sahip olduğu her bir mükellefi için tekrar tekrar yapması buralarda karşılaşılan sorunların azaltılması gereğini daha iyi açıklamaktadır (Karcioğlu ve Yazarkan 2011: 4).

Meslek mensuplarının sıklıkla etkileşim içerisinde olduğu kamu kurumlarında yaşanan sorunların önemszenmesi gerekmektedir. Kamu kurumlarından olan Maliye bakanlığı ve bakanlığa bağlı vergi daireleri, Sosyal Güvenlik Müdürlüğü ve müdürlüğe bağlı kurumlar çoğunlukla meslek mensuplarının etkileşimde olduğu taraflardır. Bu kurumlarda benzer işlemler yapılmaktadır. Bu işlemlerin yapılması sırasında ve uygulamalar konusunda meslek mensuplarının sıkıntı yaşadığı durumlar meydana gelebilmektedir.

Meslek mensupları çoğunlukla vergi dairelerinin aktif çalışmadıklarını düşünmektedirler. TÜRMOB tarafından meslek mensuplarının görüşüne de başvurularak vergi dairelerinin yetersizliklerinin neler olduğu yönünde bir çalışma yapılmalıdır (Kalaycı ve Tekşen 2006: 100). Vergi dairelerindeki yetersizliklerin muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını artırarak iş yüklerini artırdığı söylenebilir.

Meslek mensupları iş yüklerinin çok fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulguyla ilişkili TÜRMOB'dan beklentisi sorulan "işlem yoğunluklarının azaltılması için çalışma yapılması" sorusuna meslek mensuplarının tamamına yakını katılmıştır (Kalaycı ve Tekşen 2006: 100). Uzun ve Tanç (2004:100)'ün araştırmasında meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'ndan en yüksek beklentilerinin bürokratik işlemlerin azaltılması konusunda olduğu belirlenmiştir. Özlücan, Bengü ve Özdemir (2010: 45)'in araştırmasında ise meslek mensuplarının uygulamada karşılaşılan yetersizlikler başlığı altında kurumlarda olan bürokratik işlemlerin çok fazla olmasını sorun olarak gördükleri belirtilmiştir. Kurumlardaki bürokratik işlemlerin fazlalığı sorun yaratmaktadır. Buradaki söz konusu konuda yaşanan sorunların çözülmesi için bir araştırmada TÜRMOB diğer araştırmada da Maliye Bakanlığı'ndan beklenti içerisine girildiği belirtilmiştir. Zira sorun TÜRMOB ve Maliye Bakanlığı'nın ortak çalışması sonucu çözülebilecek bir sorundur.

Yıldırım ve Güney (2012: 41)'in araştırmasında meslek mensuplarına yeterli düzeyde bilgi vermeyen ve meslek mensuplarını küçümseyen vergi dairesi çalışanları ve denetim elemanlarının olmasının meslek mensuplarınca sorun olarak görüldüğü belirlenmiştir.

Maliye Bakanlığı'nın Elektronik Vergi Dairesi Otomasyonu (EVDO) sisteminden yeterince yararlanamamayı da meslek mensupları sorun olarak görmektedir. Meslek mensupları işlem yaptıkları belgelerin sahte olması durumunda mükellefle birlikte sorumlu tutulmaktalar ve bu sorumluluğun adil olması için EVDO programından yararlandırılıp meslek mensuplarınca kayda alınan belgelerin güvenilirliği hakkında yeterli bilgi sahibi olmalarının sağlanması gerekmektedir (Yıldırım ve Güney 2012: 41 ve 43).

Beyanname sayısının gereksiz ve fazla olması da meslek mensuplarını strese sokmaktadır. Görüşülen meslek mensupları beyannamelerin teslim zamanının uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Meslek mensupları, beyannamelerin hepsinin aynı günde verilmesinin uygun olduğu görüşündedirler.

2.3.2. Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar

Muhasebe meslek mensubu sadece meslektaşı ve mükellefi ile değil mevzuat ve resmi kurumlarla ilgili de sorunlar yaşamaktadır. Meslek mensubunun beklentisi dışında yapılan uygulamalar ve zemini oluşmadan yayınlanan yasal düzenlemeler meslek mensubunu sıkıntıya düşürmektedir. Yasal düzenlemelerdeki boşluklar, yaptırımların caydırıcı olmaması veya uygulanmaması meslek mensubu için sıkıntı yaratmaktadır (Akarsu 2015).

Yasal düzenlemeler kişi ve kurumların hak ve yükümlülüklerini belirlemektedir. 01.06.1989 tarihinde kabul edilen muhasebecilerin meslek yasası yürürlüğe girdiği tarihten itibaren muhasebe mesleğinin tanınmasında ve gelişmesinde büyük katkı sağlamıştır. Muhasebe mesleği yasal düzenlemeye kavuştuğundan beri hızla örgütlemeye ve gelişmeye başlamıştır.

Muhasebe mesleği yasal olarak tanınmadan önce muhasebe işini hemen hemen herkes ek gelir elde edebilmek için yapabilmekteydi. Meslek örgütleri kongreler, konferanslar düzenleyerek muhasebe mesleğinin yasalaşması için çalışsa da 1932 yılında başlayan bu çabalar ancak 1989 yılında Meslek Yasası'nın kabulü ile başarıya ulaşmıştır.

Yasal düzenlemelerin etkisi bir mesleğin sağlıklı olarak yürütülebilmesi ve geliştirilmesi için çok önemli bir yere sahiptir. Bunu muhasebe işinin meslek olarak kabul edilmesi için 1932 yılında başlayıp 1989 yılının ilk yarısına kadar ki süren çabalar ve çalışmalar göstermektedir.

Muhasebe meslek mensupları, daha düzenli vergi sisteminin oluşturulması konusunda çok fazla talepte bulunmuşlardır. Vergi politikalarıyla ilgili yapılan değişikliklerden sıkılan meslek mensupları daha düzenli vergi sisteminin oluşturulması konusunda TÜRMOB'un Maliye Bakanlığı ile iletişim kurmasını istemektedir (Kalaycı ve Tekşen 2006: 99). Vergi hukuku meslek mensuplarının en çok başvurduğu ve

yararlandığı hukuk dalıdır. Dolayısıyla Daha düzenli vergi sisteminin oluşturulması vergi hukukunda gidilecek gerekli düzenlemelerle mümkün olabilir.

Vergi sisteminin düzenliliği kadar meslek mensuplarınca anlaşılma düzeyi, etkin uygulama derecesi de o denli önemlidir. Uzay ve Tanç (2004: 99-100), meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'ndan vergi konusuna ilişkin önem sırasıyla; basit ve sistemli hale gelmiş vergi sistemi, vergi ile ilgili mevzuatta meslek mensuplarının görüşlerinin alınarak değişikliğe gidilmesi, etkin çalışacak vergi yargısı ve vergi idaresinin olması, meslek mensuplarından vergi denetimi konusunda faydalanılması konularında istekleri olduğunu belirlemiştir.

Meslek mensupları, vergi kanunlarının çıkarılması sürecinde kendi görüşlerine yeterli düzeyde başvurulmamasını sorun olarak görmüşlerdir (Yıldırım ve Güney 2012: 41). Meslek mensuplarının Maliye Bakanlığında başlıca beklentilerinden birisi olan vergi ile ilgili mevzuatta meslek mensuplarının görüşlerine yer verilerek değişikliğe gidilmesi (Uzay ve Tanç 2004: 100), vergi kanunlarının teoride ve uygulamada farklılıklar içerdiğinden dolayı sorun yaratan bir durum olarak görüldüğü ve Maliye Bakanlığı'nın vergi kanunları çıkarılırken meslek mensuplarının görüşlerine de başvurması gerektiği sonucu çıkmaktadır. Yıldırım ve Güney (2012: 43)'e göre bir yasanın çıkarılması kadar yasanın uygulanabilirliği de önemlidir. Meslek mensuplarının yasalardan kaynaklı sorunlarının giderilmesi için TÜRMOB'dan ve Maliye Bakanlığı'ndan beklentileri bulunmaktadır.

Yıldırım ve Güney (2012: 43)'in araştırmasına katılan meslek mensupları VUK'nun 227. Maddesi ile meslek mensubuna yüklenen sorumluluğun meslek mensubuna verilen yetkiden fazla olmasını büyük bir sorun olarak görmüşlerdir. Yasal düzenlemelerde yetki ve sorumluluk arasında dengenin sağlanması gerekmektedir.

Yıldırım ve Güney (2012: 44)'in yaptıkları araştırmada sık sık çıkarılan af yasaları ile ilgili de meslek mensuplarının görüşüne başvurulmuştur. Sıklıkla çıkarılan af yasaları büyük bir sorun olarak görülmüştür. Mükelleflerin af yasası beklentisi

meslek mensuplarına olan bakışın değişmesine ve meslek mensupları ile mükelleflerin arasındaki ilişkinin bozulmasına sebep olabilmektedir.

Özulucan, Bengü ve Özdemir (2010: 45)'in yaptıkları araştırmada yasal düzenlemelere ilişkin belirlenen sorunlar; mesleki gerekleri karşılayamayan yasal düzenlemelerin olması, mevcut yasal düzenlemelerin bilgi için muhasebe anlayışı yerine vergi için muhasebe anlayışını öne çıkarması konularındadır.

Yıldırım ve Güney (2012: 41-42)'in yaptıkları araştırmada muhasebe meslek mensuplarının “mali tatil” uygulamasını sorun olarak görmedikleri belirtilmiştir.

15.03.2007 tarihinde kabul edilen 5604 sayılı mali tatil ihdas edilmesi hakkında kanun 28.03.2007 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5604 sayılı Mali tatil ihdas edilmesi hakkında olan kanunun 1/1. maddesinde “Her yıl temmuz ayının birinden yirmisine kadar (yirmisi de dahil) mali tatil uygulanır (...)” hükmü yer almaktadır.

5604 sayılı mali tatil ihdas edilmesi kanununun 1/2. Maddesinde ise; “son günü malî tatile rastlayan aşağıda belirtilen süreler, tatilin son gününü izleyen tarihten itibaren yedi gün uzamış sayılır:

- a) Beyana dayalı tarhiyatta, kanuni süresinde verilmesi gereken beyannamelerin verilme süreleri.
- b) İkmâlen, re’sen veya idarece yapılan tarhiyatta, vadesi malî tatile rastlayan vergi, resim ve harçlar ile vergi cezaları ve gecikme faizlerinin ödeme süresi.
- c) Tarh edilen vergilere ve/veya kesilen cezalara karşı uzlaşma talep etme veya cezada indirim hükümlerinden yararlanmak amacıyla yapılacak başvurulara ilişkin süreler.
- d) Devamlı bilgi verme hükümleri kapsamında verilmesi gereken bilgilerin verilmesine ilişkin süreler”.

2.3.3. Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar

Mükellef, kelime anlamı olarak, yükümlülük ve sorumluluk sahibi kişi olarak bilinmektedir.

Mükellef, teoride genel olarak, devlete vergi ödemekle yükümlü kişi veya kurum olarak bilinmektedir. Sözlüklerde “bir ödevi yapmak, yerine getirmek zorunda olan kimse” olarak tanımlanmaktadır. Mükellef denilince ilk akla gelen vergi ödemekle yükümlü bulunmak manasıdır. Bazı çalışmalarda mükellef, iş dünyası anlamında da kullanılmaktadır.

Muhasebe meslek mensupları mükelleflerce devlete ödenmesi gereken vergilerin hesaplanmasında, toplumun işletmeler hakkında bilgi edinmesinde, işletmelerde yönetime araç olmada ve uluslararası ticaretin gelişmesinde üstlendiği rol gereği her açıdan mükellefler ile ilişki içerisinde. Dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının mükellefleri ile ilişkilerindeki sorunların önemsenmesinin muhasebe mesleği tarafından üretilen bilgilerin doğru olması ve doğru şekilde aktarılması açısından elzem olduğu söylenebilir.

Literatürde meslek mensuplarının mükellefleri ile çeşitli nedenlerden dolayı sorunlar yaşadığı belirtilmiştir.

Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının katılımıyla gerçekleştirilen anket çalışmasında meslek mensuplarının mükelleflerinden sırasıyla; düzenli belge tutulması, belgelerin gerçek olması ve zamanında teslimi, meslek mensuplarına değer vermeleri, düzenli bir şekilde muhasebe ücretinin ödenmesi, vergi ödemelerini kendilerinin yapmaları ve muhasebe ücretini tartışmadan kaçınmaları konularında beklentileri olduğu belirlenmiştir (Uzay ve Tanç 2004: 99). Buradan hareketle meslek mensuplarının mükelleflerin belgelerini düzensiz tutmaları, sahte belge kullanımı, belgelerini geç teslim etmeleri, meslek mensuplarına değer vermemeleri, muhasebe ücretini düzensiz ödemeleri, muhasebe ücretini tartışmaları konularında sorun yaşadıkları ifade edilebilir.

Meslek mensupları mükelleflerinden ayrıca önem sırasıyla; sorumluluklarının farkında olmalarını, meslek mensuplarına bakışlarının ücrete göre olmamasını, finansal konularda kendileriyle sürekli iletişimde olmalarını, karşılıklı saygı ve güven olan ilişkinin edinilmesini, ekonomik nitelikli sınırlarının meslek mensubuyla paylaşılmasını ve finansal tablolarda yer alan bilgilerin değiştirilmesini talep etmemelerini beklemektedirler (Uzay ve Taç 2004: 99).

Yükselen ve Suadiye (2001) araştırmasında mükelleflerin muhasebe meslek mensuplarından beklentileri araştırılmış ve mükelleflerin beklentilerinin önem sırasına göre; bilginin zamanında sunulması, verginin zamanında ödenmesinin sağlanması ve yeterli bilginin sunulması olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada meslek mensuplarının mükelleflerinden başlıca beklentileri ise önem sırasıyla; muhasebe mesleğine gereken saygının gösterilmesi, muhasebe ücretinin pazarlık konusu yapılmaması, sahte belge kullanmaktan sakınma, faaliyetlerini belgelendirmeleri şeklinde olmuştur.

Kalaycı ve Tekşen (2006) yaptıkları çalışmada ise çalışmaya konu olan meslek mensupları mükelleflerinden muhasebe ücretlerini aylık ödemelerini, zamanında ve tamamen muhasebe belgelerini getirmelerini, vergi ödemelerini kendilerinin yapmalarını, finansal konularda danışmanlarıyla sürekli bağlantıda olmalarını, sorumluluklarını bilerek hareket etmelerini ve sahte belge düzenleyip kullanmamalarını istemektedirler.

Literatürde bazı çalışmalara meslek mensuplarının mükelleflerinden beklentileri ve mükellefleri ile olan sorunları konu edinilmiştir. Farklı illerde çalışmalar yapılmıştır. Araştırılan sorunların ve beklentilerin önem sırası ya da önem düzeyi farklı olmasına rağmen hemen hemen meslek mensuplarının ortak sorunlar yaşadığı ve ortak beklentiler içerisinde olduğu ifade edilebilir.

2.3.4. Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar

Meslektaş kelime anlamı olarak TDK sözlüğünde “aynı meslekten olanlardan her biri” olarak tanımlanmıştır.

Antalya ilinde muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarına temel sorunlarının neler olduğu sorulduğunda 121 meslek mensubundan 83 tanesi haksız rekabet konusunda sorun yaşadığını belirtmiştir (Tetik, Kınay ve Ciğer 2008: 74). Uzay ve Tanç (2004: 98) araştırmasına göre Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı mesleki sorunların en önemlisi meslektaşlar arasında olan haksız rekabet konusudur.

Literatürde muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına yönelik yapılan araştırmalarda haksız rekabet konusu en önemli konudur. Haksız rekabet meslektaşlar arasında daha çok mükelleflerin paylaşılması konusundan kaynaklanmaktadır. Bazı muhasebe meslek mensuplarıyla yapılan görüşmeler ve literatürde yapılmış araştırmalar sonucunda meslektaşlar arasında olan haksız rekabet sorununun mükellef paylaşımından kaynaklandığı söylenebilir.

Uzun çalışma saatlerinin varlığı ve iş yükünün yoğunluğu meslekte istenmeyen durumların oluşmasına neden olup haksız rekabeti yaratabilmektedir (Akarsu 2015). Akarsu (2015) yaptığı araştırmada Sivas ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anketle muhasebe mesleğindeki rekabeti, haksız rekabet nedenleri ile boyutlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmada, her değişkenin önemsenmesi gerektiğini söyleyen (Akarsu 2015); haksız rekabetin sadece Sivas ilinde değil Türkiye’de yaşandığı ve ciddi bir sorun olduğunu TÜRMOB’dan edindiği bilgilerle iletmiştir.

Akarsu (2015), Sivas ilinde yaptığı araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının mesleğini icra ederken haksız rekabete konu iş ve uygulamalar yaptığını ve meslektaşları hakkında yanıltıcı bilgiler verenlerin oldukları ve meslek odalarının haksız rekabette yetersiz görüldüğü şeklinde bilgilere ulaşmıştır.

Akarsu (2015), yaptığı araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının iş alabilmek adına birtakım vaatlerde bulunduğu ve asgari ücret uygulamasının altında ücret talebi ile sık karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Muhasebe meslek mensupları, odalarından en çok haksız rekabete çözüm bulunmasını istemektedirler. Meslek mensupları, işe yeni başlamış meslek mensuplarının mükellef elde etmek için ucuz defter tutmalarından şikayet etmektedirler (Kalaycı ve Tekşen 2006: 98).

Uzay ve Tanç (2004: 101)'in araştırmasında meslek mensuplarının odalarından beklentilerinin birinci sırasında meslektaşlar arasındaki haksız rekabetin önlenmesi konusu gelmektedir. Araştırmada meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabetin en önemli sorun olduğu bunun paralelinde de odalardan en önemli beklentinin sorunun çözülmesi yönünde olması haksız rekabet sorununun önemini ve önceliğini göstermektedir.

Kalaycı ve Tekşen (2006: 96), muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının ucuz defter tutmalarını sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmada deneyimli ve deneyimsiz meslek mensuplarının odalarının belirlediği ücret tarifesinin altında defter tutmasından şikâyet edilmiştir. Aynı zamanda, araştırmada genç meslek mensupları deneyimli meslek mensuplarından kendilerine defter düşmediğini ve sorunu ucuz defter tutarak kapattıklarını ifade etmişlerdir.

Uzay ve Tanç (2004: 98)'a göre muhasebe mesleğine karşı güveni sarsıcı davranışlarda bulunan meslek mensupları meslekten men edilmeli, çıkarılma sürecinde etik kurallara sıkıca bağlanıp haksız rekabetle mücadele edilmelidir. Haksız rekabetle mücadele konusunda oda ve birlik disiplin kurullarının da etkili çalışması oldukça önemlidir.

Meslek mensuplarının, meslekleri ile ilgili hem yasal hem de etik kurallara uyum sağlamaları son derece önemlidir. Kurallardan birincisi muhasebeye ilişkin belirlenmiş yasalara uymayı kapsarken, diğeri ise meslekte kabul edilmiş değerlere göre davranmayı kapsamaktadır. Etik davranış, kararların yasal olmasından çok, doğruluğunun ve mesleki değerlere uygunluğunun olmasını gerektirmektedir (Gül ve Ergün 2004: 57). Haksız rekabetle mücadele ederken yasal düzenlemelerin ihtiyacı karşılamasının önemi yanında meslek ahlakı anlayışının da önemi büyüktür. Muhasebe

mesleğinde kabul görmüş etik kurallarının uygulamadaki hali olan meslek ahlakının gereği gibi kavranmış olması haksız rekabetle mücadelede verimlilik kazandırabilir.

Gül ve Ergün (2004: 63-64)'ün Balıkesir ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına yasaların yetersizliği durumunda meslek etiğinin önemli olup olmadığına ilişkin sorularına meslek mensuplarının tamamına yakını yasaların yetersizliğinin söz konusu olduğu durumlarda meslek etiğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada meslek etiğinin yetersizliği durumunda da kişisel ahlakın önemli olduğu konusunda meslek mensuplarının tümü aynı fikirdedir.

Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşları ile ilgili mükellefi ile asgari ücretin altında anlaşma yaptığı düşüncesi, daha az vergi çıkarma kaygısı ve tanıdık ile ticari faaliyete girişmesi uygunsuz durumlar ortaya çıkarabilir (Akarsu 2015).

Meslek etiğinin uygulamadaki etkinliği ile haksız rekabetle baş edilmesi konusunun yakın ilişkili olduğu söylenebilir.

2.3.5. Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar

Meslek odaları TÜRMOB'a bağlı olarak her ilde faaliyet göstermektedir. Meslek mensupları karşılaştığı sorunların çözümleri için öncelikle meslek odalarına gerekli bildirimleri yapmaktadırlar. Önemli olan burada meslek odalarının meslek mensuplarının sorunlarının çözülmesinde ne kadar etkili olduğudur.

Literatürde meslek mensuplarının sorunlarına ilişkin odalarından beklentileri ele alınmıştır. Bazı araştırmalarda ise odaların yeterliliğine ilişkin sorular meslek mensuplarına yöneltilmiştir.

Uzay ve Tanç (2004: 101-102)'ın yaptığı araştırmada meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabetin önlenmesi konusu odalardan olan beklenti olarak ilk sırada yer almaktadır. Diğerleri ise sırasıyla; mevzuattaki değişikliklerin en kısa sürede

bildirilmesi ve resmi kurumlarla sağlıklı ilişki kurmaya yardımcı olma ve sorunların çözümüne katkı sağlanması olarak belirlenmiştir.

Meslek mensupları, odalarından meslektaşları ile yaşanan haksız rekabete çözüm bulmasını, kanunlara ilişkin değişikliklerin en minimum sürede bildirmesini, kamu kurumlarıyla yaşanan sorunların çözümünde yardımcı rol üstlenmesini beklemektedir (Kalaycı ve Tekşen 2006: 98-99). Dolayısıyla literatürde meslek mensuplarının sorunlarının benzerlik gösterdiği, çözümü için de bağlı buldukları odalarından, TÜRMOB'dan ve Maliye Bakanlığı'ndan talepte buldukları anlamı çıkmaktadır. Sorunlar burada da haksız rekabet, kanunlara ilişkin değişikliklerin takibi, kamu kurumlarıyla yaşanan sorunlar olarak sıralanabilir. Literatürde kronolojik olarak yapılmış araştırmalara bakıldığında muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunlarının benzerlik gösterdiği, sorunların çözülmediği ve hala da devam ettiği anlaşılmaktadır.

Karcıoğlu ve Yazarkan (2011: 9-10)'ın araştırmasında odaların ilgisizliği ve yetersiz olmasına ilişkin sorulan soruya meslek mensuplarının kararsız tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Uzay ve Tanç (2004:102), meslek mensuplarının TÜRMOB'dan olan beklentilerini araştırmışlardır. Beklentiler, önem sırasıyla; muhasebe meslek mensubunun korunması ve muhasebe hukukunun oluşturulması, meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabetin önlenmesi, meslek ahlakı ile ilgili düzenlemeler konularında olmuştur. Önem derecesi bu sayılan beklentilerden düşük olmakla beraber yüksek önem derecelerinin olduğu beklentiler de araştırmada belirlenmiştir.

Muhasebe mesleğiyle ve muhasebe meslek mensuplarıyla ilgili düzenlemelerde TÜRMOB yetki haizi olması nedeniyle meslek mensupları bu konularda yetkili meslek örgütünden talepte bulunmaktadırlar. Meslek mensuplarının haksız rekabet konusunda meslek odalarından çözüm istedikleri gibi TÜRMOB'dan da çözüm istedikleri görülmüştür. Haksız rekabet sorununun çözülmesinde meslek odalarının yetersizliğinden dolayı çözümün üst birlikten de istendiği söylenebilir.

Muhasebe mesleğini icra edenler arasında piyasadaki müşterilerin paylaşılması sorunu vardır. Haksız rekabetin nedenlerinden biri olarak ele alınabilen bu sorunun meslektaşlar arasındaki ilişkinin gerilmesine neden olduğu, dolayısıyla da muhasebe mesleğine zarar verdiği söylenebilir. Muhasebe mesleği hem hizmet hem bilgi üretiminin olduğu bir sektördür. Bu nedenle her iki kanatta da muhasebe meslek mensubu başarılı olmak durumundadır. Meslek mensubunun başarısını etkileyecek en önemli faktörün sorunlara hızlı ve etkili çözümler üretebilecek meslek örgütlerinin varlığının olduğu söylenebilir.

2.3.6. Diğer Sorunlar

Terzi (2010), Rize’de faaliyet gösteren 95 adet muhasebe meslek mensubunun mesleğe bakış açısını incelemek üzere anket yöntemiyle yaptığı çalışmada muhasebe meslek mensuplarının ekonomik sorunlarla mücadele etmelerine rağmen mesleğin saygınlığının tatmin edici buldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar;

- Muhasebecilerin en büyük ve temel sorununun ekonomik sorun olduğu ve kriz dönemlerinde özellikle uzun süre hiç tahsilât yapamadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.
- Mesleğin siyasetle iç içe olduğu ve hazırlanan meslek yasalarının bundan etkilendiği düşünülmektedir.
- Üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin %79 meslek mensubu tarafından yetersiz olduğu düşünülmektedir.
- Muhasebe meslek mensuplarının bilgi donanımının az olması onların toplumda defter tutucu olarak görülmesine neden olabilir. Mesleki eğitim ve seminerlere katılarak mesleki anlamda donanımlı olunmaya çalışılmalıdır.
- %57,9 muhasebe meslek mensubu mesleğin ticari kaygılarla yapılmakta olduğunu düşünmektedir. Meslek odalarının taban fiyat uygulamasını sıkı takip etmesi gerekmektedir.
- Toplumda muhasebe mesleğine karşı olan güvensizliğin temelinde iş ahlakının göz ardı edilmesinin yattığı yönünde %62,1 oranında muhasebe meslek mensubu görüş belirtmiştir.

-Muhasebe mesleğinin geleceğini %54,7 katılımcı olumlu gördüklerini belirtmiştir.

Üniversiteler, eğitimli bireyler yetiştirme amacıyla kurulmuş eğitim kurumlarıdır. Üniversitelerde verilen eğitimin kalitesi piyasada çeşitli mesleklerde istihdam edilecek bireylerin bilgi ve becerisini doğrudan etkileyebilmektedir.

Tetik, Kınay ve Ciğer (2008: 76)'in araştırmasında meslek mensuplarının meslek liselerine, meslek yüksekokullarına ve fakültelere bakış açısı incelenmiştir. SMMM'ler, fakültelerde verilen teorik eğitimi yeterli bulurken SM'ler yetersiz bulmaktadır. Diğer okullardaki teorik eğitimi ise her iki grupta yetersiz bulmaktadır.

Üniversitelerden ilgili eğitimi aldıktan sonra mesleğe başlayan meslek elemanlarında yetersizlikler sırasıyla; mesleğe yönelik uygulama, bilgi, mesleğe ilgi ve bilgisayar programı eğitimi konularında yaşandığı belirlenmiştir (Tetik, Kınay ve Ciğer 2008: 76-77).

Muhasebe mesleğini icra eden meslek mensuplarının sorunları ile ilgili yapılan literatür taramasına dayanarak, kamu kurumlarının belge, bildirim ve form taleplerinin fazlalığı, mükelleflerin düzensiz kayıt tutmaları gibi yaşadığı sorunlar dolayısıyla iş yükünün arttığı ve bunun da meslek mensubunu yorarak iş verimini düşürdüğü bilgisi edinilmiştir. İş yükü artan meslek mensubu, kendini geliştirmeye vakit bulamamakta, özel hayatına vakit ayıramamaktadır ve mali tatilinde de gerektiği gibi dinlenememektedir.

Muhasebe mesleğinde kariyer açısından yavaş ilerleme muhasebe meslek mensubunda tatminsizlik duygusu yaratabilmektedir. Kariyer olarak ilerleme konusunun esnekleştirilmesinin meslek mensuplarının motive edilmesi açısından önem taşımakta olduğu söylenebilir.

Muhasebe standartlarının uygulanmaması mali tabloların güvenilirliği açısından sakınca doğurmaktadır. Mali tabloların “karşılaştırılabilirliği” de standartların uygulanması ile mümkündür.

Ekonomik krizlerin olması, istikrarsızlıkların yaşanması ile meslek mensupları mali açıdan olan sorunlarla karşılaşabilmektedirler.

Sorunlar ilerdeki başka sorunları yaratabilmektedir, bu da sorunların kartopu gibi büyümesine neden olabilmektedir. Çalışma saatlerinin uzunluğu, iş yükünün olması, kamu kurumlarındaki iş ve işlemlerin fazla ve gereksiz olmasından kaynaklanabilmektedir. Aynı zamanda ekonomik krizler ücret tahsilâtını zorlaştırabilmektedir. Bu şekilde, sorunların çeşitli kaynakları ve dayanakları olabilmektedir.

Bilgi ve teknoloji çağında olmamız ve teknolojik gelişmelerin hızlı olması dolayısıyla mesleki faaliyetlerin de bu değişim ve gelişim hızından etkilendiği bilinmektedir. Muhasebe mesleğinde, geçmişte elle yapılan, zaman ve emek alan işlemler, şimdi, bilgisayar ve program kullanımının artmasıyla, hızlı ve az çaba harcanarak yapılabilmektedir. Bilgisayar ve programların kullanımı muhasebe mesleğini derinden etkilemiştir. Bilgisayar programlarının bilinmemesi, bilgisayar kullanımında etkili olunmaması, internetin etkin kullanılamaması, bilişim güvenliğine gereken titizliğin gösterilmemesi muhasebe mesleğinin teknik boyutunda sorunlar meydana getirebilmektedir. Burada, en önemli konunun, zarar gören muhasebe bilgi sisteminin ürettiği güvenilir olmayan muhasebe bilgilerinin kullanıcıların kararlarını yanlış yönde etkilemesine ilişkin olduğu söylenebilir.

Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi; muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların çok fazla olması, sinerji yaratabilecek sorun niteliğine haiz olması önemli görülmelidir. Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunlar, kısır döngü içerisine girmiş bulunmaktadır. Sorunların etkisi, başka konularda sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Kişi ve kurumlar için muhasebe bilgileri önemlidir. Ancak, daha da önemlisi muhasebe

bilgilerinin güvenilirliği ve doğruluğudur. Muhasebe bilgilerinin güvenilirliğine ise muhasebe bilgi sisteminin güvenilir olup olmadığının anlaşılması ile varılmaktadır.

Muhasebe meslek mensupları yaşadıkları sorunlarla, i ve dış çevrede yaşanan sorunlarla mücadeleler ederek mesleklerini icra etmektedirler. Özellikle, ekonomik krizlerin yaşanması, ekonomik dalgalanmaların fazlalığı, meslek mensuplarını geleceğe umutsuz bakan bireyler yapabilmektedir. Muhasebe meslek mensubunun, mesleğin geleceğine bakış açısı mesleğin gelişimine doğrudan etki etmektedir. Çünkü tarihte, meslek yasasının gecikme nedenlerinden birinin mesleği yapanların mesleğe sahip çıkmamış oldukları bilinmektedir. Mesleğe bakış açısı olumsuz olan meslek mensuplarının, mesleği sahiplenmeleri ve onu geliştirmeleri pek mümkün görünmemektedir.

III. BÖLÜM

3. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARINA YÖNELİK SAHA ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye'deki bağımlı ve bağımsız muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını belirlemek ve belirlenen sorunların demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını analiz etmektir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının artarak devam etmesi, güncel kalmasının önemli olması, mesleğin icrasını zorlaştırması ve çeşitli kesimlerle ilgili olması çalışmanın yapılmasında önemli bir gerektir.

3.2. Araştırma Evreni, Örneklem ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın evreni, Türkiye'de faaliyet gösteren bağımlı ve bağımsız olarak çalışan SM ve SMMM unvanlarına sahip muhasebe meslek mensuplarıdır. TÜRMOB verilerine göre 02.01.2017 tarihi itibarıyla Türkiye'de toplam 9.559 SM ve 90.040 SMMM olmak üzere 99.599 muhasebeci meslek mensubu bulunmaktadır.

Muhasebe meslek mensuplarına ulaşmada basit tesadüfî örnekleme seçim yöntemi uygulanmış ve bir ay içerisinde 538 adet katılımcıdan geri dönüş sağlanmıştır. Bu örneklem sayısı %95 güven aralığında evreni temsil edecek büyüklüktedir.

Oluşturulan veri setinde, Ankara, Bolu, Bursa, Mersin, İstanbul, Kastamonu, Kocaeli, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Yozgat ve Zonguldak illerinden araştırmaya gönüllü olarak katılan muhasebe meslek mensuplarının cevapları yer almaktadır.

Örneklemin ana kütleyi oldukça iyi temsil edebilmesi için daha fazla katılımcıya ulaşmak amaçlanmış ve emek, bütçe ve zaman kısıtı ile iletişim bilgilerinin gizli olması sınırlılıklarından dolayı Türkiye’de bazı illerdeki katılımcılara anketler elden ulaştırılmıştır. Geri dönüş sağlanan anketler üzerinden analizler yapılmıştır.

Tablo 3.1: Muhasebe meslek mensuplarının üye istatistikleri

UNVAN	BAĞIMLI	SERBEST (BAĞIMSIZ)	TOPLAM
Serbest Muhasebeci (SM)	4 914	4 645	9 559
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)	41 594	48 446	90 040
Yeminli Mali Müşavir (YMM)	2 139	2 585	4 724
TOPLAM	48 647	55 676	104 323

Kaynak: www.turmob.org.tr/TurmobWeb/turkce/index.aspx Erişim Tarihi: 02.01.2017.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, literatürden ve yarı yapılandırılmış anketten yararlanarak oluşturulan anketin Türkiye’de 538 adet muhasebe meslek mensubuna yönlendirilmesi ve alınan cevapların 5’li likert ölçeğine (1:kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: Fikrim yok, 4: katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) göre SPSS 22.0’de analiz edilmesi ile yapılmıştır.

3.3.1. Anketin Oluşturulması

Araştırmanın uygulama aşaması için veri toplama aracı olarak anket yöntemi seçilmiştir.

Anketteki ifadelerin hazırlanması için literatür taramasının ardından yaklaşık 15 adet muhasebe meslek mensubuna yarı yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Literatürden ve yarı yapılandırılmış anketten elde edilen veriler ışığında sorunların

belirlenmesine yönelik ifadelerden oluşturulmuştur. Araştırma anketi 7 adet devlet kurumlarından, 10 adet yasal düzenlemelerden, 6 adet mükelleflerden, 6 adet meslektaşlardan, 13 adet meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan ve 10 adet diğer sorunlar olarak 6 başlık altında 52 adet sorunun belirlenmesine yönelik ifadelerden ve 5 adet muhasebe meslek mensuplarının algılarına yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Ankette ayrıca unvan, cinsiyet, çalışma şekli, hafta sonu çalışma, yaş, öğrenim durumu, çalışma süresi ve mükellef sayısı olarak katılımcılara yönelik 8 adet demografik değişken bulunmaktadır.

Ankette yer alan ifadelerle sorunların belirlenmesi için temel istatistikler, sorunların gruplar arasındaki farklılıklarının tespiti için ise T- testi ve Anova analizi SPSS 22.0 kullanılarak yapılmıştır.

Anketteki ifadeler, (Kalaycı ve Tekşen, 2006), Karcıoğlu ve Yazarkan 2011), Uzay ve Tanç 2004), (Yükselen ve Suadiye 2001), (Yıldırım ve Güney 2012), (Özulucan, Bengü ve Özdemir 2010) araştırmalarından faydalanılmış ve literatüre göre hazırlanmış yarı yapılandırılmış ankete verilen cevaplardan yararlanarak hazırlanmıştır.

3.3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından, yasal düzenlemelerden, mükelleflerden, meslektaşlardan, meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklı yaşadıkları sorunlarla diğer sorunların ankette yer alan unvan, çalışma şekli, cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, çalışma süresi, hafta sonu çalışma ve mükellef sayısı demografik değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmek üzere hipotezler oluşturulmuştur.

Mesleki sorunların unvana göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Tetik, Kınay ve Cığer (2008: 76)'in araştırmasında SMMM'ler, fakültelerde verilen teorik eğitimi yeterli bulurken SM'ler yetersiz bulmaktadır. Diğer okullardaki teorik eğitimi ise her iki grupta yetersiz bulmaktadır. Bu çalışmada ifadenin unvana

göre farklılaştığı görülmüştür. Sorunların unvana göre gruplar arası farklılaşacağı varsayıldığından bu bağlamda oluşturulan hipotezler;

H1a: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

H2a: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

H3a: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

H4a: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

H5a: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

H6a: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “unvana göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların çalışma şekline göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Çetin (2015) yaptığı çalışmada bağımsız ve meslek örgütüne üye olan meslek mensuplarının özgüvenlerinin, bağımlı ve meslek örgütüne üye olmayanlara göre daha yüksek olduğu bilgisine ulaşmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarının bağımsız veya bağımlı olarak mesleği icra etmelerinin yaşadıkları sorunları farklılaştırdığı düşünülmektedir. Hipotezler şu şekildedir:

H1b: Muhasebe Meslek Mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

H2b: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

H3b: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

H4b: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

H5b: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

H6b: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “çalışma şekline göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların cinsiyete göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilecektir. Hipotezler şu şekildedir:

H1c: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

H2c: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

H3c: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

H4c: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

H5c: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

H6c: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “cinsiyete göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların hafta sonu çalışmaya göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Muhasebe meslek mensuplarının hafta sonu çalışıp çalışmamalarının yaşadıkları sorunlarının artıp azalmasında etkili olduğu düşünüldüğünden sorunların çalışan muhasebe meslek mensupları tarafından farklılaştığı düşünülmektedir. Hafta sonu çalışan meslek mensuplarının iş yükünün daha fazla olduğu ve sorunları daha fazla hissettiği düşünülmektedir. Hipotezler şu şekildedir:

H1d: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

H2d: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

H3d: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

H4d: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

H5d: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

H6d: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “hafta sonu çalışmaya göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların yaşa göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarının ilerlemesi ile deneyim ve kıdemleri artabilmekte olduğundan ve çevreye olan algıları da değişebileceğinden dolayı sorunların yaş grubuna göre farklılaştığına dayanarak hipotezler oluşturulmuştur.

Hipotezler şu şekildedir:

H1e: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

H2e: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

H3e: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

H4e: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

H5e: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

H6e: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “yaşa göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

2008 yılında yapılan meslek yasasındaki değişikliklerle muhasebe meslek mensuplarının lisans mezunu olması şartı getirilmiştir. Bu şarta dayanarak meslek mensuplarının sorunlarının öğrenim durumuna göre farklılaşacağı düşünülmektedir. Hipotezler şu şekildedir:

H1f: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

H2f: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

H3f: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

H4f: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

H5f: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

H6f: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “öğrenim durumuna göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki olarak kazandığı tecrübenin sorunlarla baş etmesinde ve sorun algılarında farklılıklar yaratacağı düşünüldüğünden sorunların deneyime göre farklılaştığı yönünde hipotezler oluşturulmuştur. Hipotezler şu şekildedir:

H1g: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

H2g: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

H3g: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

H4g: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

H5g: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

H6g: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “çalışma süresine göre” farklılaşmaktadır.

Mesleki sorunların mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklarına ait hipotezler:

Mükellef sayılarına göre muhasebe meslek mensuplarının iş yükünün artıp azalması söz konusu olabileceği için muhasebe meslek mensuplarının sahip olduğu mükellef sayısına göre sorunların farklılaşacağı düşünülmektedir. Hipotezler şu şekildedir:

H1h: Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunları “mükellef sayısına göre” farklılaşmaktadır.

H2h: Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunları “mükellef sayısına göre” farklılaşmaktadır.

H3h: Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden kaynaklanan sorunları “mükellef sayısına göre” farklılaşmaktadır.

H4h: Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarından kaynaklanan sorunları “mükellef sayısına göre” farklılaşmaktadır.

H5h: Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “mükellef sayılarına göre” farklılaşmaktadır.

H6h: Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunları “mükellef sayısına göre” farklılaşmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

3.4.1. Güvenirlilik ve Geçerlilik Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler, IBM SPSS Statistics 22 programı ile analiz edilmiştir. Anketi uygulamadan önce geçerlilik analizi yapılmıştır.

Oluşturulan anket çalışma yapılmadan önce 30 kişilik iki farklı gruba uygulanarak ön çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda elde edilen verilere güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Sırasıyla Cronbach's Alpha değerleri 0,893 ve 0,936 bulunarak anketin geçerliliğinin sağlandığı elde edilmiştir. Geçerliliği sağlanan anket, gönüllü katılımcı olan 538 muhasebe meslek mensubuna uygulanmıştır. Verilerin güvenilirliği bilimsel çalışmanın ilk şartıdır ve veri toplama aracının da güvenilirliğinin göstergesidir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ile ilgili devlet kurumlarından, yasal düzenlemelerden, mükelleflerden, meslektaşlardan, meslek odaları ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunlar ve diğer sorunlar olmak üzere 6 grupta 52 sorun tespitine ve 5 adet algıya yönelik ifadelerden oluşan anketin güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach Alfa değerinin %70'in üzerinde olması anketin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ankete ait güvenilirlik değerleri Tablo 3.2'deki gibidir;

Tablo 3.2: Anketin güvenilirlik değerleri

Sorun Grupları	Alfa Değeri	N
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar	0,689	7
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar	0,773	11
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar	0,790	6
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar	0,735	6
Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar	0,662	14
Diğer Sorunlar	0,654	13
Toplam Sorunlar	0,90	57

Tablo 3.2 incelendiğinde, anketin genel güvenilirlik düzeyinin %90 olduğu görülmektedir. Bu değer anketin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.5. Araştırmanın Bulguları

3.5.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Değişkenlerinin Belirlenmesi

Araştırmaya katılan SM ve SMMM unvanlarına sahip bağımlı ve bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının demografik değişkenlerinin temel istatistikleri burada yer almaktadır.

Katılımcı muhasebe meslek mensuplarının tanımlayıcı özelliklerine Tablo 3.3 incelendiğinde, %89,9'unun SMMM, %79,5'inin erkek olduğu, %83,3'ünün bağımsız çalıştığı, %62,5'inin hafta sonu çalışmadığı, %77,7'sinin 35 yaş üzerinde olduğu, %78,3'ünün lisans mezunu olduğu, %68,8'inin 30'un üzerinde mükellefi olduğu, %72,9'unun 10 yılın üstünde deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Veri setinin bu demografik özellikteki katılımcılardan sağlandığı göz önünde bulundurularak verilen cevapların oldukça deneyimli ve eğitim düzeyi yüksek muhasebe meslek mensuplarına ait olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının %79,5'inin erkek olması muhasebe mesleğinin hala erkek egemen meslek olarak görüldüğü ve bayanların istihdama katılımının teşvik edilmesinin önemi anlaşılmaktadır.

Muhasebe meslek mensuplarının %70'den fazlasının lisans mezunu olması ve 10 yılın üstünde muhasebe mesleği deneyiminin olması katılımın muhasebe meslek mensuplarının tecrübeli ve eğitilmiş katılımcıları tarafından sağlandığı ifade edilebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının demografik değişkenlerine ilişkin frekansları Tablo 3.3'de yer almaktadır.

Tablo 3.3: Muhasebe meslek mensuplarının demografik değişkenlerine ilişkin frekansları

Özellikler	Frekans	Yüzde (%)
Mesleki Unvan		
SM	54	10,1
SMMM	484	89,9
Toplam	538	100
Cinsiyet		
Kadın	110	20,5
Erkek	428	79,5
Toplam	538	100
Çalışma Şekli		
Bağımlı	90	16,7
Bağımsız	448	83,3
Toplam	538	100
Hafta Sonu Çalışma		
Evet	202	37,5
Hayır	336	62,5
Toplam	538	100
Yaş		
25 yaş ve altı	15	2,8
26-35	105	19,5
36-45	222	41,3
46 yaş ve üstü	196	36,4
Toplam	538	100
Öğrenim Durumu		
Lise	57	10,6
Önlisans	41	7,6
Lisans	421	78,3
Lisansüstü	19	3,5
Toplam	538	100
Mükellef Sayısı		
10 adet ve altında	69	12,8
11-30	99	18,4
31-50	94	17,5
51 adet ve üstünde	276	51,3
Toplam	538	100
Çalışma Süresi		
5 yıl ve altı	48	9
6-10	98	18,2
11-20	214	39,8
21 yıl ve üstü	178	33,1
Toplam	538	100

Muhasebe meslek mensuplarının illere göre frekansları Tablo 3.4'teki gibidir.

Tablo 3.4: Muhasebe meslek mensuplarının illere göre frekansları

İller	Frekans	Yüzde (%)
Ankara	122	22,7
Bolu	165	30,7
Bursa	21	3,9
Mersin	17	3,2
İstanbul	69	12,8
Kastamonu	16	3,0
Kocaeli	42	7,8
Sakarya	25	4,6
Samsun	20	3,7
Şanlıurfa	6	1,1
Yozgat	14	2,6
Zonguldak	15	2,8
Boş	6	1,1
Toplam	538	100,0

Tablo 3.4’de katılımcıların çoğunluğunun sırasıyla; Bolu, Ankara ve İstanbul illerinden olduğu görülmektedir.

3.5.2. Mesleki Sorunların Belirlenmesine İlişkin Temel İstatistikler

Devlet kurumlarından kaynaklanan, yasal düzenlemelerden kaynaklanan, mükelleflerden kaynaklanan, meslektaşlardan kaynaklanan, meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan ve diğer sorunlar olmak üzere muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının temel istatistikler ile belirlenmesi amaçlanmıştır.

Devlet kurumlarından kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.5: Devlet kurumlarından kaynaklanan sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Dev1	Bürokratik işlemlerin fazla olması	4,2991	5	1,10849
Dev2	Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	3,3078	4	1,22146
Dev3	Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	3,2903	2	1,37657
Dev4	Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	4,1544	5	1,06695
Dev5	Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	4,0672	5	1,21022
Dev6	Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	4,0690	5	1,12279
Dev7	Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesinin uygun olmaması	3,6145	5	1,39776

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

Muhasebe meslek mensupları, “Bürokratik işlemlerin fazla olması”, “Denetim sonucundaki cezalar için açıklama yapılmaması”, “Beyanname sayılarının fazla olması” ve “Memurların bilgi birikimlerinin yetersizliği” ifadelerine sırasıyla ortalama 4,29; 4,15; 4,06; 4,06 ile katılım sağlayarak sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Muhasebe meslek mensupları, “Vergi dairesi çalışanlarından mükellefler konusunda bilgi alınamaması” ve “Devlet dairelerindeki işlemlerin geç sonuçlanması” ifadelerine sırasıyla ortalama 3,60 ve 3,30 ile katılım sağlamışlardır ancak moda göre bakıldığında sırasıyla mod=5 ve mod=4 değerlerinden muhasebe meslek mensuplarının bu ifadelere ilişkin sorun yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Muhasebe meslek mensupları “Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması” ifadesine ortalama 3,29 ile katılım sağlamışlardır. Bu ifade için mod değerine bakıldığında mod=2 ile beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması ile ilgili sorun yaşamadıkları görülmüştür.

Yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.6: Yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Yas1	Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	3,5364	5	1,41887
Yas2	Vergi sisteminin karışık olması	4,0282	5	1,18097
Yas3	Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	4,2295	5	1,05083
Yas4	Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	3,8299	4	1,15106
Yas5	Mali tatil uygulamasının onaylanması	3,8324	5	1,34866
Yas6	Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi	3,9327	5	1,27756
Yas7	İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	4,0469	5	1,16321
Yas8	Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	4,2584	5	1,10969
Yas9	VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	4,2004	5	1,09026
Yas10	Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	4,3743	5	,95590
Yas11	Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	3,8633	5	1,20429

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

“Muhasebe meslek mensupları, vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması”, “Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması”, “Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması”, “VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması”, “İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılmaması”, “Vergi sisteminin karışık olması” ifadelerine sırasıyla; 4,37, 4,25, 4,22, 4,20, 4,04 ve 4,02 ortalamayla katılım sağlamışlardır. Bu bulgulardan, muhasebe meslek mensuplarının bunları yüksek düzeyde sorun olarak gördükleri belirlenmiştir. Muhasebe meslek mensupları, “Vergi kanunları düzenlemelerinde görüşlerine yeterli düzeyde yer verilmemesini” en önemli sorun olarak görmüşlerdir.

Ayrıca, muhasebe meslek mensupları, “Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” ifadesine 3,93; “Kanunların katı olması (ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)” ifadesine 3,86; “Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması” ifadesine 3,82; “Sıklıkla çıkarılan af yasaları” ifadesine 3,53 ortalamayla katılmışlardır. Moda göre baktığımızda; bu ifadeler için sırasıyla mod=5; mod=5; mod=4 ve mod=5 değerlerinden muhasebe meslek mensuplarının bu ifadeleri sorun olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Mali tatilin muhasebe meslek mensupları tarafından nasıl algılandığına ilişkin “Yas 5” kodlu mali tatili onaylıyorum ifadesine 3,83 ortalamayla muhasebe meslek mensuplarının mali tatili uygun ve yerinde bulmasının yanısıra Muhasebe meslek mensuplarının “İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılmaması” ifadesine 4,04 ortalamayla ve “Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” ifadesine 3,93 ortalamayla katıldıkları görülmüştür. Muhasebe meslek mensupları mali tatil uygulamasını doğru bulurken mali tatili kullanmak konusunda iş yükü nedeniyle ikilemde kalarak sorun yaşamaktadırlar.

Mükelleflerden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.7: Mükelleflerden kaynaklanan sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Mü1	Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	3,2739	4	1,30356
Mü2	Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	4,0750	5	1,16416
Mü3	Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	4,0960	5	1,05696
Mü4	Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	4,2336	5	1,11493
Mü5	Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	3,3145	4	1,30491
Mü6	Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	3,3302	4	1,29505

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

Muhasebe meslek mensuplarının “Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri” ifadesine 4,23, “Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması” ifadesine 4,09 ve “Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması” ifadesine 4,07 ortalama ile katıldıkları belirlenmiştir.

Muhasebe meslek mensupları “Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması” ; “Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması” ve “Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi” ifadelerine sırasıyla 3,27; 3,31 ve 3,33 ortalama ile katılmışlardır. Bu ifadeler için mod değerleri sırasıyla mod=4; mod=4 ve mod=4 olarak bulunmuş olup muhasebe meslek mensuplarının bu ifadeleri sorun olarak gördükleri belirlenmiştir.

Meslektaşlardan kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.8: Meslektaşlardan kaynaklanan sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Mstş1	Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	4,0318	5	1,04895
Mstş2	Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	4,0599	5	1,06636
Mstş3	Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	3,5933	4	1,21466
Mstş4	Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	3,8340	5	1,08017
Mstş5	Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	3,0911	4	1,28343
Mstş6	Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	3,6946	4	1,04374

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

Muhasebe meslek mensupları, “Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması (diğer ifadeyle, asgari ücret tarifesinin altında defter tutulması)” ve “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ifadelerine 4,03 ve 4,05 ortalamayla katıldıkları ve meslektaşlardan kaynaklı sorunlar başlığı altında meslek mensuplarının en çok haksız rekabet konusunda sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Muhasebe meslek mensupları, “Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması” ifadesine 3,83; “Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması” ifadesine 3,69; “Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması” ifadesine 3,59 ve “Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi” ifadesine 3,09 ortalamayla katılmışlardır. Moda göre bu ifadeler için sırasıyla; mod=5; mod=4; mod=4 ve mod=4 olarak bulunmuş olup muhasebe meslek mensuplarının bu ifadelere ilişkin sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

Meslek odaları ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.9: Meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Meo1	Meslek odasının verdiği eğitimlerim yeterli görülmemesi	3,3346	4	1,27428
Meo2	Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	3,8000	5	1,18795
Meo3	Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	3,4503	4	1,24901
Meo4	Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	2,5800	2	1,28661
Meo5	Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	3,2199	4	1,28094
Meo6	Mesleki eğitimi önemsiyorum	4,4662	5	,98040
Türm1	Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	3,7486	4	1,09880
Türm2	Mesleki yayınların yetersiz olması.	3,2659	4	1,22684
Türm3	TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	3,0581	4	1,33308
Türm4	Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	3,5480	4	1,17323
Türm5	Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	3,9043	5	1,13730
Türm6	TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	3,4426	4	1,07370
Türm7	Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	3,4307	4	1,15978
Türm8	Alınan eğitimlerin faydasının görülmesi	3,5612	4	1,11657

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

Muhasebe meslek mensupları, “Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi”, “Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması” ve “Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması”, “Alınan eğitimlerin faydasının görülmesi”, “Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması”, “Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması”, “TESMER’in düzenlediği eğitimlerin nitelikli bulunması”, “Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabilmesi”, “Meslek odasının verdiği eğitimlerim yeterli görülmemesi”, “Mesleki yayınların yetersiz olması”, “Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması” ve “TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermesi” ifadelerine sırasıyla 3,80; 3,90; 3,74; 3,56; 3,54; 3,45; 3,44; 3,43; 3,33; 3,26; 3,21 ve 3,05 ortalamayla katılmışlardır.

Ortalamanın yanında sorunların belirlenmesi için bu ifadelere ait mod değerleri incelendiğinde sırasıyla mod=5; mod=5; mod=4; mod=4;mod=4; mod=4; mod=4; mod=4; mod=4; mod=4; mod=4 ve mod=4 olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, bu ifadeler sorun olarak görülmüştür.

Muhasebe meslek mensupları, meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabetin odalarca önlenememesi, meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması, meslek yasasında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması, meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersizliği, kurumlarla ilgili sorunlarda çözüm konusunda yardım edilmemesi, meslek odalarının sorunların çözümünde yetersiz ve ilgisiz kalması, mesleki yayınlarının yetersizliği ve meslek odalarının verdiği eğitimlerin yetersizliği konularında sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Muhasebe meslek mensupları “Mesleki eğitimi önemsiyorum” ifadesine 4,46 ortalamayla tamamen katıldıklarını ve mesleki eğitimin önemli olduğunu ve önem verdiklerini belirtmişlerdir. Muhasebe meslek mensupları mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabildiklerini ve alınan eğitimlerin faydasını gördüklerini belirtse de mesleki yayınları ve meslek odalarının eğitimlerini yetersiz bulduklarını ve bunu sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

“TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermesi” ifadesine 3,05 ortalama ile katılan muhasebe meslek mensuplarının TÜRMOB'un haksız rekabet sorunlarına yaklaşımına iyimser ve olumlu bakmaktadır.

Muhasebe meslek mensupları, “Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması” ifadesine 2,58 ortalamayla katılmadıklarını ve meslek odasının kanunlarla ilgili değişiklikler konusunda kendilerini zamanında haberdar ettiklerini belirtmişlerdir.

Diğer sorunlara ilişkin bulgular:

Tablo 3.10: Diğer sorunlara ilişkin temel istatistikler

	Diğer Sorunlar	Ortalama	Mod	Standart Sapma
Diğ1	Yetişmiş eleman bulmakta zorlanması	3,9664	5	1,13845
Diğ2	Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	2,6754	2	1,27058
Diğ3	Mesleki sınavların zorluğu	3,4075	4	1,31341
Diğ4	Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	3,9383	5	1,12260
Diğ5	İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması	4,1028	5	1,07521
Diğ6	Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	3,5787	4	1,15269
Diğ7	Muhasebe standartlarının uygulanmaması	3,2743	4	1,22793
Diğ8	Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	3,7891	4	1,12801
Diğ9	Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	3,5925	4	1,21258
Diğ10	Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunlar muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	3,7491	4	1,05601
Diğ11	Muhasebe mesleğinin geleceğinden umutlu değilim	2,8636	2	1,42150
Diğ12	Muhasebe mesleğindeki hızlı ve sürekli değişime olumlu bakılıyor	2,9720	4	1,36757
Diğ13	Mesleğimi bilinçli tercih ettim	4,1530	5	1,08469

(5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Fikrim yok, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum)

Muhasebe meslek mensupları “İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması”, “Yetişmiş eleman bulmakta zorlanması”, “Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması”, “Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması”, “Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunlar muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi” ifadelerine sırasıyla 4.10; 3,96; 3,93; 3,78 ve 3,74 ortalamayla katılmışlardır. Bu bulgulardan hareketle, muhasebe meslek mensupları iş yükünden dolayı özel hayata zaman kalmamasından, yanında çalışacak yetişmiş eleman bulamamaktan, teorik eğitimin yetersizliğinden, ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin yarattığı mali sorunlardan, muhasebe bilgi güvenliğinin mesleki sorunlar dolayısıyla olumsuz etkilenmesinden dolayı sorunlar yaşamaktadırlar.

Muhasebe meslek mensupları “Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması”, “Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması”, “Mesleki sınavların zorluğu” ve “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” ifadelerine 3,59; 3,57; 3,40 ve 3,27 ortalamayla katılmışlardır. Bu ifadeler için mod değerleri sırasıyla; 4; 4; 4;4 olarak elde

edilmiş olup muhasebe meslek mensupları, çalışma saatlerinin uzunluğunu, mesleki sınavların zor olmasını, muhasebe standartlarının uygulanmamasını ve mesleki kariyerdeki yavaşlık durumunu sorun olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Muhasebe meslek mensupları “Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması” ifadesine 2,67 ile katılmadıklarını ve sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Muhasebe meslek mensupları “Muhasebe mesleğinin geleceğinden umutlu değilim” ifadesine 2,86 ortalamayla katılmadıklarını belirterek muhasebe mesleğinin geleceğinden umutlu olduklarını belirtmişlerdir.

“Muhasebe mesleğindeki hızlı ve sürekli değişime olumlu bakılıyor” ifadesine 2,97 ortalamayla katılan muhasebe meslek mensuplarının bu ifadesinin mod değerine (mod=4) bakıldığında muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin dinamik meslek olmasının olumlu karşılandığını belirtmişlerdir.

Muhasebe meslek mensupları “Mesleğimi bilinçli tercih ettim” ifadesine 4,15 ortalamayla katılmaktadırlar. Katılımcıların mesleklerini bilinçli olarak tercih etmiş oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Mesleğin geleceğinden umutlu olunması ve mesleğin dinamik yapısına olumlu bakılmasının muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini bilinçli olarak tercih etmesinin öneminin büyük olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın katılımcıları büyük çoğunluğu mesleğini bilinçli tercih etmiş, mesleğin dinamik yapısına olumlu bakan ve mesleğin geleceğinden umutlu meslek mensuplarıdır.

3.5.3. Hipotezlere İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamında elde edilen verilerin SPSS 22 paket programı aracılığıyla istatistiksel analizleri yapılmıştır. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalarda bağımsız

örneklem t-testi, ikiden fazla grup arasında yapılan karşılaştırmalarda One-Way ANOVA (Tek yönlü Varyans Analizi) testi kullanılmıştır.

Bağımsız örneklem t-testi iki gruba ait olan ortalamaların birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan bir istatistiksel analiz yöntemidir. Temel varsayımları:

1. Karşılaştırılacak olan grupların birbirinden bağımsız olmaları (örneğin kadınlar ve erkekler, sigara içenler içmeyenler gibi),
2. Varyansların homojen olması
3. Her bir grupta ölçümlerin normal dağılım gösteriyor olmalıdır.

Varyans analizi iki veya daha fazla gruba ait ortamlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin hipotezlerin anlamlılığının test edilmesinde kullanılmaktadır. Analizde kullanılan Hipotezler:

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \mu_4$$

H_1 : Ortalamalardan en az ikisi arasında anlamlı bir fark vardır.

şeklinde. Anova Testinin varsayımları aşağıdaki gibidir.

- Değişkenlerin normal dağılıma sahip olması
- Varyansların homojen olması

Analiz sonuçlarının yer aldığı tablolarda kullanılan “ \bar{x} ” ortalamayı ve “ s ” standart sapmayı ifade etmektedir.

3.5.3.1. Mesleki Sorunların Unvana Göre Gruplar Arası Farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların unvana göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

Devlet 6-“Devlet dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması” ($t=-2,511(p=0,012<0,05)$); Türmob 2-“Mesleki yayınların yetersiz olması” ($t=3,182(p=0,002<0,05)$); Türmob 5-“Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması” ($t=-2,146(p=0,032<0,05)$); Diğer 2-“Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları,bilişim güvenlikvs.) kaynaklı sorunlar yaşanması” ($t=2,373(p=0,018<0,05)$); Diğer3“Mesleki sınavların zorluğu”(t=2,069(p=0,039<0,05)); Diğer7-“Muhasebe standartlarının uygulanmaması” ($t=2,224(p=0,027<0,05)$) olarak elde edilmiş olmuş olup bu sorunların unvan bakımından %5 anlamlılık düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Dolayısıyla, H1a hipotezinin Devlet 6; H5a hipotezinin Türmob 2 ve Türmob 5; H6a hipotezinin Diğer 2, Diğer 3 ve Diğer 7 olan ifadeleri için desteklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, bu ifadeler için unvana göre gruplar arası farklılıklar olduğu görülmektedir.

SMMM’ler (4,10) “Devlet dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması”nı SM’lere (3,66) göre daha yüksek düzeyde sorun olarak görmektedir.

“Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması” ifadesini SMMM’ler (3,95), SM’lere göre (3,56) daha çok sorun olarak gördüğü bulgusuna ulaşılmıştır.

“Mesleki sınavların zorluğu” (3,80), “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” (3,66), “Mesleki yayınların yetersizliği” (3,80) ve “Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması” (3,11) ifadeleri için daha çok SM’ler açısından sorun olarak görüldüğü bilgisine ulaşılmıştır.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin t testine ait $p>0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.11’de görülmektedir.

Tablo 3.11: Unvana göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Unvan	N	\bar{x}	s	t	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	SM	46	4,1087	1,28631	-1,211	,227
	SMMM	481	4,3160	1,09160		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	SM	46	3,3478	1,23320	,249	,804
	SMMM	482	3,3008	1,22464		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	SM	46	3,2609	1,28987	-,164	,869
	SMMM	480	3,2958	1,38588		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	SM	45	4,2222	1,10554	,478	,633
	SMMM	478	4,1423	1,07020		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	SM	46	4,1522	1,01033	,449	,653
	SMMM	482	4,0685	1,22410		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	SM	45	3,6667	1,20605	-2,511	,012**
	SMMM	483	4,1056	1,11349		
Devlet 7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	SM	45	3,6000	1,37179	-,139	,890
	SMMM	484	3,6302	1,39861		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	SM	45	3,5111	1,32497	-,081	,936
	SMMM	482	3,5290	1,43326		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	SM	45	4,0889	1,14460	,347	,729
	SMMM	480	4,0250	1,18595		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	SM	46	4,2391	1,01510	,067	,946
	SMMM	482	4,2282	1,05651		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	SM	45	3,5556	1,13929	-1,681	,093
	SMMM	482	3,8568	1,15090		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	SM	45	3,8000	1,30732	-,801	,424
	SMMM	482	3,9585	1,26620		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	SM	46	4,0870	1,13188	,217	,829
	SMMM	479	4,0480	1,16782		
Yasa 8 - Beyannameelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	SM	46	4,0217	1,25590	-1,514	,131
	SMMM	480	4,2813	1,09567		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	SM	45	4,1556	1,06506	-,283	,777
	SMMM	481	4,2037	1,09548		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	SM	46	4,1304	1,18526	-1,816	,070
	SMMM	483	4,3975	,92866		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	SM	45	3,6000	1,37179	-1,534	,126
	SMMM	481	3,8877	1,18668		
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	SM	45	3,4000	1,23215	,675	,500
	SMMM	480	3,2625	1,31391		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	SM	46	4,0870	1,20786	,054	,957
	SMMM	479	4,0772	1,15905		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	SM	45	4,2222	,95081	,817	,414
	SMMM	479	4,0877	1,06515		
Mükellef 4 -Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	SM	46	4,1739	1,14123	-,402	,688
	SMMM	481	4,2432	1,11667		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	SM	45	3,3111	1,25811	-,044	,965
	SMMM	478	3,3201	1,30956		

Tablo 3.11 (devamı): Unvana göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Unvan	N	\bar{x}	s	t	p
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	SM	45	3,4444	1,07778	,621	,535
	SMMM	477	3,3187	1,31696		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	SM	45	3,9333	1,23215	-,660	,510
	SMMM	481	4,0416	1,03397		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	SM	45	3,8000	1,14018	-1,729	,084
	SMMM	481	4,0873	1,05902		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	SM	46	3,6957	1,11295	,546	,585
	SMMM	482	3,5934	1,22372		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	SM	46	3,7609	1,15825	-,503	,615
	SMMM	482	3,8444	1,06867		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	SM	46	3,3261	1,07609	1,332	,184
	SMMM	484	3,0620	1,30308		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	SM	46	3,5435	1,16822	-,995	,320
	SMMM	483	3,7039	1,03333		
Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	SM	44	3,4318	1,06526	,500	,617
	SMMM	483	3,3313	1,29394		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	SM	45	3,8889	1,02740	,508	,612
	SMMM	482	3,7946	1,20521		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	SM	43	3,3488	,94827	-,560	,576
	SMMM	482	3,4606	1,27812		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	SM	43	2,9302	1,09968	1,910	,057
	SMMM	480	2,5396	1,29979		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	SM	44	3,3409	1,07710	,624	,533
	SMMM	480	3,2146	1,30272		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	SM	44	3,7045	1,09075	-,276	,783
	SMMM	481	3,7526	1,10638		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	SM	46	3,8043	1,08770	3,182	,002**
	SMMM	481	3,2079	1,22577		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	SM	45	3,1556	1,31349	,546	,585
	SMMM	481	3,0416	1,34099		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	SM	44	3,5227	1,04522	-,193	,847
	SMMM	480	3,5583	1,18301		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	SM	44	3,5682	1,14927	-2,146	,032**
	SMMM	481	3,9501	1,12805		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	SM	45	3,2000	1,01354	-1,663	,097
	SMMM	478	3,4770	1,07306		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	SM	45	3,5333	1,15994	,602	,547
	SMMM	481	3,4241	1,16322		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	SM	44	3,6591	1,11945	,578	,564
	SMMM	479	3,5574	1,11679		

Tablo 3.11 (devamı): Unvana göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Unvan	N	\bar{x}	s	t	p
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	SM	45	3,9111	1,12457	-,372	,710
	SMMM	483	3,9772	1,14031		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	SM	45	3,1111	1,24722	2,373	,018**
	SMMM	481	2,6424	1,26861		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	SM	45	3,8000	1,32459	2,069	,039**
	SMMM	482	3,3776	1,30828		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimi yeterli olmaması	SM	46	3,6522	1,26872	-1,805	,072
	SMMM	481	3,9647	1,10717		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayrılamaması	SM	46	3,8261	1,25263	-1,911	,057
	SMMM	481	4,1393	1,04250		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	SM	45	3,6000	1,21356	,099	,921
	SMMM	481	3,5821	1,15019		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	SM	45	3,6667	1,02247	2,224	,027**
	SMMM	483	3,2422	1,24128		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	SM	45	3,7778	1,29490	-,110	,913
	SMMM	478	3,7971	1,10963		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	SM	44	3,3182	1,32547	-1,552	,121
	SMMM	483	3,6149	1,20371		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	SM	44	3,8636	1,06947	,714	,475
	SMMM	482	3,7448	1,05524		

p<0,05**

3.5.3.2. Mesleki Sorunların Çalışma Şekline Göre Gruplar Arası Farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çalışma şekline göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

Yasal düzenlemelerden kaynaklı sorunlar için;

Yasa 6-“Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” ifadesi için (t=-1,995(p=0,047<0,05)) elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H2b hipotezinin yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlardan bu ifade için desteklendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bağımsız meslek mensuplarının sorun düzeyi (3,99) bağımlı meslek mensuplarından (3,69) daha yüksektir.

Meslektaşlardan kaynaklanan sorunlar için;

Meslektaş 2- “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ve Meslektaş 5- “Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi” ifadeleri için sırasıyla ($t=-2,091$ ($p=0,037<0,05$)) ve ($t=2,019$ ($p=0,044<0,05$)) elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H4b hipotezinin Meslektaş 2 ve Meslektaş 5 olan ifadeleri için desteklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ifadesi için bağımlı çalışanların sorun düzeyi (3,84) iken, bağımsız çalışanların sorun düzeyi (4,10) daha yüksektir. Ayrıca, “Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi” ifadesi için ise bağımsız meslek mensupları sorun düzeyi (3,03) iken, bağımlı meslek mensuplarının sorun düzeyi (3,34) daha yüksektir.

Meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunlar için;

Türmob 2- “Mesleki yayınların yetersiz olması” ve Türmob 6- “Tesmer’in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum” ifadeleri için sırasıyla ($t=2,265$ ($p=0,024<0,05$)) ve ($t=-2,012$ ($p=0,045<0,05$)) elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H5b hipotezinin Türmob 2 ve Türmob 6 olan ifadeleri için desteklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, “Mesleki yayınların yetersiz olması” ifadesi için sorun düzeyi bağımsız meslek mensupları (3,20) iken, bağımlı meslek mensupları için sorun düzeyi (3,53) daha yüksektir. “Tesmer’in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum” ifadesi için ise bağımlı meslek mensuplarının sorun düzeyi (3,23) iken, bağımsız meslek mensuplarının sorun düzeyi (3,48) daha yüksektir. Bağımsız meslek mensuplarının bağımlı meslek mensuplarına göre Tesmer’in düzenlediği eğitimleri daha nitelikli bulduğu görülmektedir. Bağımlı meslek mensupları mesleki yayınları bağımsız meslek mensuplarına göre daha yetersiz görmektedir.

Diğer sorunlar için;

Diğer 7-“Muhasebe standartlarının uygulanmaması” ve Diğer 9-“Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması” ifadeleri için sırasıyla

($t=2,036(p=0,042<0,05)$) ve ($t=2,205(p=0,028<0,05)$) elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H_0 hipotezinin Diğer 7 ve Diğer 6 olan ifadeleri için desteklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre, bağımlı muhasebe meslek mensupları “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” ve “Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması” ifadeleri için sırasıyla 3,52 ve 3,85 ortalamayla daha yüksek sorun düzeyine sahiptir.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin t testine ait $p>0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.12’de görülmektedir.

Tablo 3.12: Çalışma şekline göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Çalışma Şekli	N	\bar{x}	s	t	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	Bağımlı	84	4,1905	1,13516	-1,048	,295
	Bağımsız	446	4,3274	1,09155		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	Bağımlı	85	3,4000	1,18723	,750	,454
	Bağımsız	446	3,2915	1,22896		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	Bağımlı	85	3,1176	1,40078	-1,296	,196
	Bağımsız	444	3,3288	1,37208		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	Bağımlı	85	4,2588	,92778	,977	,329
	Bağımsız	441	4,1361	1,08485		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	Bağımlı	85	4,0118	1,13907	-,466	,642
	Bağımsız	446	4,0785	1,22360		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	Bağımlı	84	4,0833	,95952	,105	,917
	Bağımsız	447	4,0694	1,15099		
Devlet7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	Bağımlı	85	3,5059	1,36821	-,851	,395
	Bağımsız	447	3,6465	1,40159		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	Bağımlı	85	3,6000	1,43261	,467	,640
	Bağımsız	445	3,5213	1,41981		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	Bağımlı	84	4,1548	1,06978	1,036	,300
	Bağımsız	443	4,0090	1,20140		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	Bağımlı	85	4,3294	,89160	,904	,366
	Bağımsız	446	4,2175	1,07254		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	Bağımlı	85	3,7412	1,05957	-,778	,437
	Bağımsız	445	3,8472	1,16790		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi	Bağımlı	85	3,6941	1,28196	-1,995	,047**
	Bağımsız	445	3,9933	1,26365		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	Bağımlı	84	4,0357	1,16626	-,182	,855
	Bağımsız	444	4,0608	1,15538		
Yasa 8 - Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	Bağımlı	85	4,3412	,94558	,665	,507
	Bağımsız	444	4,2545	1,12858		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	Bağımlı	85	4,3647	,91087	1,431	,153
	Bağımsız	444	4,1824	1,10429		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	Bağımlı	85	4,3059	,87319	-,783	,434
	Bağımsız	447	4,3937	,96195		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	Bağımlı	84	3,9405	1,03378	,620	,535
	Bağımsız	445	3,8517	1,23227		

Tablo 3.12 (devamı): Çalışma şekline göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Çalışma Şekli	N	\bar{x}	s	t	p
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	Bağımlı	85	3,4235	1,20886	1,180	,238
	Bağımsız	443	3,2415	1,31916		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	Bağımlı	83	4,0482	1,09214	-,334	,738
	Bağımsız	445	4,0944	1,16638		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	Bağımlı	84	3,9167	1,06656	-1,766	,078
	Bağımsız	442	4,1380	1,05041		
Mükellef 4 -Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	Bağımlı	84	4,2500	,91671	,077	,939
	Bağımsız	446	4,2399	1,13902		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	Bağımlı	83	3,4699	1,21311	1,176	,240
	Bağımsız	443	3,2867	1,31867		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	Bağımlı	83	3,5301	1,18257	1,556	,120
	Bağımsız	442	3,2896	1,31184		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	Bağımlı	84	4,0714	,99136	,304	,761
	Bağımsız	445	4,0337	1,05320		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	Bağımlı	85	3,8471	1,02940	-2,091	,037**
	Bağımsız	444	4,1081	1,05899		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	Bağımlı	85	3,6706	1,10613	,579	,563
	Bağımsız	446	3,5874	1,23260		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	Bağımlı	85	3,8235	,99015	-,189	,850
	Bağımsız	446	3,8475	1,08683		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	Bağımlı	85	3,3412	1,12919	2,019	,044**
	Bağımsız	448	3,0357	1,30515		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	Bağımlı	85	3,5647	1,10677	-1,265	,206
	Bağımsız	447	3,7204	1,02660		
Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	Bağımlı	84	3,2857	1,26654	-,392	,695
	Bağımsız	446	3,3453	1,27801		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	Bağımlı	85	3,7294	1,09532	-,662	,508
	Bağımsız	445	3,8225	1,20339		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	Bağımlı	84	3,3571	1,15793	-,763	,446
	Bağımsız	444	3,4707	1,26831		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	Bağımlı	84	2,7857	1,24253	1,632	,103
	Bağımsız	442	2,5362	1,29180		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	Bağımlı	85	3,1529	1,20026	-,527	,599
	Bağımsız	442	3,2330	1,29975		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	Bağımlı	84	3,6429	1,11553	-,939	,348
	Bağımsız	444	3,7658	1,09754		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	Bağımlı	84	3,5357	1,28426	2,265	,024**
	Bağımsız	445	3,2067	1,20899		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	Bağımlı	85	2,8941	1,23465	-1,157	,248
	Bağımsız	444	3,0766	1,35002		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	Bağımlı	85	3,6824	1,00252	1,141	,254
	Bağımsız	441	3,5238	1,20227		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	Bağımlı	85	3,8824	1,01667	-,254	,800
	Bağımsız	443	3,9165	1,15722		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	Bağımlı	85	3,2353	1,11960	-2,012	,045**
	Bağımsız	441	3,4898	1,05766		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	Bağımlı	84	3,5000	1,18728	,612	,541
	Bağımsız	445	3,4157	1,15088		

Tablo 3.12 (devamı): Çalışma şekline göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Çalışma Şekli	N	\bar{x}	s	t	p
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	Bağımlı	85	3,6235	1,10169	,567	,571
	Bağımsız	441	3,5488	1,11519		
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	Bağımlı	85	3,9647	1,07401	-,062	,950
	Bağımsız	446	3,9731	1,14527		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	Bağımlı	83	2,8193	1,27015	1,099	,272
	Bağımsız	445	2,6517	1,27609		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	Bağımlı	85	3,3647	1,33494	-,300	,765
	Bağımsız	445	3,4112	1,30810		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	Bağımlı	85	3,8706	1,12110	-,621	,535
	Bağımsız	445	3,9528	1,11905		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayrılamaması	Bağımlı	85	4,1059	1,02381	-,051	,959
	Bağımsız	445	4,1124	1,07634		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	Bağımlı	85	3,6353	1,18369	,482	,630
	Bağımsız	444	3,5698	1,14110		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	Bağımlı	85	3,5294	1,14005	2,036	,042**
	Bağımsız	446	3,2354	1,23460		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	Bağımlı	85	3,5882	1,16797	-1,874	,062
	Bağımsız	441	3,8367	1,11012		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	Bağımlı	85	3,8588	1,12496	2,205	,028**
	Bağımsız	445	3,5438	1,22143		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	Bağımlı	85	3,6471	1,10955	-1,024	,306
	Bağımsız	444	3,7748	1,04252		

p<0,05**

3.5.3.3. Mesleki Sorunların Cinsiyete Göre Gruplar Arası Farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların cinsiyete göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

Devlet 3-“Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması” (t=-2,146(p=0,032<0,05)); Yasa 7- “İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması” (t=-2,110(p=0,035<0,05)); Yasa 11- “Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)” (t=-2,424(p=0,016<0,05)); Mükellef 2-“Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması” (t=-2,155(p=0,032<0,05)) elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H1c hipotezinin Devlet 3 olan ifadesi; H2c hipotezinin Yasa 7 ve Yasa 11 olan ifadeleri; H3c hipotezinin Mükellef 2 olan ifadesi için desteklendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, bu ifadelerin hepsi için erkeklerin sorun düzeyinin bayanların sorun düzeyinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin t testine ait $p > 0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.13’de görülmektedir.

Tablo 3.13: Cinsiyete göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	s	t	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	Bayan	104	4,2500	1,11259	-,462	,645
	Erkek	428	4,3061	1,11084		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	Bayan	106	3,2170	1,23446	-,837	,403
	Erkek	427	3,3279	1,21811		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	Bayan	106	3,0283	1,33422	-2,146	,032**
	Erkek	425	3,3482	1,38256		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	Bayan	107	4,2243	1,05784	,789	,431
	Erkek	421	4,1330	1,07188		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	Bayan	106	3,8774	1,32164	-1,792	,074
	Erkek	427	4,1124	1,17944		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	Bayan	107	4,1215	1,12191	,536	,592
	Erkek	426	4,0563	1,12579		
Devlet7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	Bayan	107	3,5888	1,43378	-,273	,785
	Erkek	427	3,6300	1,38701		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	Bayan	107	3,5607	1,44181	,189	,850
	Erkek	425	3,5318	1,41240		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	Bayan	105	3,9048	1,24440	-1,160	,247
	Erkek	424	4,0542	1,16667		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	Bayan	107	4,0841	1,21408	-1,573	,116
	Erkek	426	4,2629	1,00651		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	Bayan	107	3,8785	1,16320	,535	,593
	Erkek	425	3,8118	1,15021		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	Bayan	106	3,8302	1,21476	-,974	,331
	Erkek	426	3,9648	1,28747		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	Bayan	107	3,8318	1,23995	-2,110	,035**
	Erkek	423	4,0969	1,14062		
Yasa 8 - Beyannameelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	Bayan	106	4,1038	1,19466	-1,625	,105
	Erkek	425	4,2988	1,08272		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	Bayan	106	4,2075	1,11882	,103	,918
	Erkek	425	4,1953	1,08679		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	Bayan	107	4,2897	1,09035	-1,002	,317
	Erkek	427	4,3934	,92170		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	Bayan	107	3,6075	1,34415	-2,424	,016**
	Erkek	424	3,9222	1,16127		
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	Bayan	107	3,1776	1,25000	-,820	,412
	Erkek	423	3,2931	1,31493		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	Bayan	107	3,8598	1,32072	-2,155	,032**
	Erkek	423	4,1300	1,11416		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	Bayan	105	3,9619	1,14290	-1,439	,151
	Erkek	423	4,1277	1,03391		
Mükellef 4 -Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	Bayan	106	4,2547	1,15521	,204	,838
	Erkek	426	4,2300	1,10342		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	Bayan	106	3,3113	1,29735	,006	,995
	Erkek	422	3,3104	1,30624		

Tablo 3.13 (devamı): Cinsiyete göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

	Cinsiyet	N	\bar{x}	s	t	p
Mükellef 6 – Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	Bayan	107	3,2897	1,31040	-,328	,743
	Erkek	420	3,3357	1,29038		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 – Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	Bayan	107	4,0841	,98212	,595	,552
	Erkek	424	4,0165	1,06623		
Meslektaş 2 – Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	Bayan	107	4,0280	1,08557	-,350	,726
	Erkek	424	4,0684	1,05970		
Meslektaş 3 – Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	Bayan	107	3,5514	1,31919	-,395	,693
	Erkek	426	3,6033	1,18813		
Meslektaş 4 – Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	Bayan	107	3,9813	1,05492	1,594	,112
	Erkek	426	3,7958	1,08165		
Meslektaş 5 – Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	Bayan	107	3,1495	1,29443	,556	,579
	Erkek	428	3,0724	1,28106		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	Bayan	107	3,6355	1,15246	-,614	,539
	Erkek	427	3,7049	1,01725		
Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	Bayan	107	3,3738	1,31410	,408	,684
	Erkek	425	3,3176	1,26465		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	Bayan	107	3,8318	1,26257	,338	,735
	Erkek	425	3,7882	1,17053		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	Bayan	106	3,6415	1,28128	1,793	,074
	Erkek	424	3,3986	1,23927		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	Bayan	106	2,6792	1,25392	,945	,345
	Erkek	422	2,5474	1,29181		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	Bayan	107	3,4019	1,31651	1,669	,096
	Erkek	422	3,1706	1,27064		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	Bayan	106	3,7075	1,18697	-,435	,664
	Erkek	424	3,7594	1,07570		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	Bayan	106	3,1509	1,26335	-1,022	,307
	Erkek	425	3,2871	1,21797		
Türmob 3 - TÜRMÖB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	Bayan	107	2,9720	1,34906	-,718	,473
	Erkek	424	3,0755	1,32941		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	Bayan	107	3,7103	1,21321	1,647	,100
	Erkek	421	3,5012	1,16215		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	Bayan	106	4,0660	1,12351	1,588	,113
	Erkek	424	3,8703	1,13806		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	Bayan	106	3,4245	1,09499	-,241	,810
	Erkek	422	3,4526	1,06616		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	Bayan	107	3,3458	1,12521	-,892	,373
	Erkek	424	3,4575	1,16615		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	Bayan	107	3,5140	1,04939	-,584	,560
	Erkek	421	3,5843	1,12785		
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetmiş eleman bulmakta zorlanılması	Bayan	106	3,9623	1,23384	-,040	,968
	Erkek	427	3,9672	1,11703		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	Bayan	104	2,8654	1,41461	1,718	,086
	Erkek	426	2,6268	1,23255		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	Bayan	106	3,4434	1,25797	,377	,707
	Erkek	426	3,3897	1,32782		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	Bayan	106	3,9717	1,19887	,383	,702
	Erkek	426	3,9249	1,10570		

Tablo 3.13 (devamı): Cinsiyete göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

	Cinsiyet	N	\bar{x}	s	t	p
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması	Bayan	106	3,9811	1,11254	-1,312	,190
	Erkek	426	4,1338	1,06204		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	Bayan	106	3,4151	1,22566	-1,615	,107
	Erkek	425	3,6165	1,12904		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	Bayan	106	3,2264	1,26704	-,427	,669
	Erkek	427	3,2834	1,21870		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	Bayan	106	3,7170	1,21698	-,725	,469
	Erkek	422	3,8057	1,10286		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	Bayan	106	3,3962	1,36402	-1,827	,068
	Erkek	426	3,6362	1,16881		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	Bayan	106	3,6415	1,18875	-1,160	,247
	Erkek	425	3,7741	1,01674		

p<0,05**

3.5.3.4. Mesleki Sorunların Hafta Sonu Çalışmaya Göre Gruplar Arası Farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların hafta sonu çalışmaya göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

Devlet 3-“Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması”(t=-2,260(p=0,024<0,05)); Yasa 7-“İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması”(t=-2,191(p=0,029<0,05)); Mükellef 3-“Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması”(t=-2,717(p=0,007<0,05)); Mükellef 4-“Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücretlere göre değerlemeleri” (t= -3,084(p=0,002<0,05)); Mükellef 5- “Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması” (t=-3,027(p= 0,003<0,05)); Meslektaş 1-“Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması”(t=-2,649(p=0,008<0,05)); Meslektaş 2-“Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması”(t=-2,136(p=0,033<0,05)); Meslek Oda 1-“Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi”(t=-2,234(p=0,026<0,05)); Diğer 2-“Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması”(t=3,736(p=0,000<0,05)) ve Diğer 3-“Mesleki sınavların zorluğu” (t=5,575(p=0,000<0,05)) olarak elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H1d hipotezinin Devlet 3; H2d hipotezinin Yasa 7; H3d hipotezinin Mükellef 3, Mükellef 4 ve Mükellef 5; H4d hipotezinin Meslektaş 1 ve Meslektaş 2; H5d hipotezinin Meslek Oda 1 ve H6d hipotezinin Diğer 3 olan ifadeleri için desteklendiği ve gruplar arasında

farklılıklar olduğu görülmüştür. Tablo 3.14’de sorun düzeylerine bakıldığında “Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması”, “Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri”, “Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması”, “İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması”, “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ve “Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması” konularında hafta sonu çalışanların çalışmayanlara göre daha yüksek düzeyde sorun yaşadığı görülmüştür. Hipotezlerin diğer ifadelerinin t testine ait $p > 0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.14’de görülmektedir.

Tablo 3.14: Hafta sonu çalışmaya göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t- testi analizi

Sorunlar	Hafta sonu Çalışma	N	\bar{x}	s	t	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	Hayır	183	4,3552	,99425	,572	,567
	Evet	336	4,2976	1,14636		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	Hayır	184	3,2391	1,21349	-1,271	,204
	Evet	336	3,3810	1,21832		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	Hayır	185	3,1297	1,34505	-2,260	,024**
	Evet	334	3,4132	1,38089		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	Hayır	185	4,2270	1,02274	,996	,320
	Evet	330	4,1303	1,07669		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	Hayır	185	3,9784	1,17934	-1,411	,159
	Evet	336	4,1339	1,21799		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	Hayır	185	3,9892	1,14203	-1,349	,178
	Evet	335	4,1284	1,11801		
Devlet7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	Hayır	186	3,6559	1,39105	,158	,874
	Evet	335	3,6358	1,38379		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	Hayır	184	3,6522	1,34233	1,204	,229
	Evet	335	3,4955	1,45773		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	Hayır	184	4,0707	1,15489	,543	,588
	Evet	332	4,0120	1,18647		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	Hayır	184	4,2120	1,10323	-,462	,644
	Evet	336	4,2560	1,00147		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	Hayır	184	3,9076	1,11969	1,042	,298
	Evet	335	3,7970	1,17636		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	Hayır	183	3,8525	1,31979	-1,445	,149
	Evet	336	4,0208	1,23971		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	Hayır	185	3,9135	1,28244	-2,191	,029**
	Evet	334	4,1437	1,06416		
Yasa 8 - Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	Hayır	184	4,2717	1,05689	-,007	,994
	Evet	334	4,2725	1,11798		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	Hayır	184	4,3261	,95938	1,912	,056
	Evet	334	4,1347	1,15592		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	Hayır	185	4,3459	,92036	-1,128	,260
	Evet	336	4,4405	,91229		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	Hayır	182	3,8297	1,22524	-,598	,550
	Evet	336	3,8958	1,18870		
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	Hayır	184	3,2065	1,30185	-,863	,388
	Evet	333	3,3093	1,29310		

Tablo 3.14 (devamı): Hafta sonu çalışmaya göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t-testi analizi

Sorunlar	Hafta sonu Çalışma	N	\bar{x}	s	t	p
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	Hayır	184	4,0435	1,12024	-,672	,502
	Evet	333	4,1141	1,15860		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	Hayır	182	3,9396	1,06770	-2,717	,007**
	Evet	333	4,1982	1,01334		
Mükellef 4 -Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	Hayır	183	4,0437	1,21721	-3,084	,002**
	Evet	336	4,3542	1,02339		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	Hayır	183	3,0820	1,32136	-3,027	,003**
	Evet	332	3,4428	1,27953		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	Hayır	180	3,2278	1,27648	-1,406	,160
	Evet	334	3,3952	1,29428		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	Hayır	183	3,8743	1,14860	-2,649	,008**
	Evet	335	4,1284	,98108		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	Hayır	183	3,9454	1,04685	-2,136	,033**
	Evet	335	4,1522	1,05711		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	Hayır	185	3,6162	1,18815	-,015	,988
	Evet	335	3,6179	1,21504		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	Hayır	184	3,7446	1,06867	-1,357	,175
	Evet	336	3,8780	1,07342		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	Hayır	186	3,1613	1,14174	,996	,320
	Evet	336	3,0446	1,35198		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	Hayır	186	3,5860	1,02700	-1,848	,065
	Evet	335	3,7612	1,04236		
Meslek Odalarından ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	Hayır	186	3,1720	1,30797	-2,234	,026**
	Evet	333	3,4324	1,25358		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	Hayır	185	3,6973	1,20472	-1,687	,092
	Evet	334	3,8802	1,17175		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	Hayır	184	3,3913	1,23214	-,851	,395
	Evet	333	3,4895	1,26968		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	Hayır	182	2,4945	1,21568	-1,022	,307
	Evet	333	2,6156	1,32265		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	Hayır	183	3,1749	1,24566	-,634	,526
	Evet	333	3,2492	1,28980		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	Hayır	184	3,6467	1,06108	-1,727	,085
	Evet	333	3,8198	1,10746		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	Hayır	185	3,1784	1,22721	-1,273	,204
	Evet	333	3,3213	1,22305		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	Hayır	183	3,1475	1,27317	1,300	,194
	Evet	335	2,9881	1,36679		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	Hayır	184	3,5054	1,11128	-,864	,388
	Evet	331	3,5982	1,19793		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	Hayır	183	3,8251	1,12025	-1,419	,156
	Evet	334	3,9731	1,13999		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	Hayır	181	3,4972	1,05211	,757	,450
	Evet	334	3,4222	1,08702		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	Hayır	182	3,3956	1,15514	-,420	,674
	Evet	336	3,4405	1,16261		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	Hayır	181	3,5193	1,11351	-,571	,568
	Evet	334	3,5778	1,10890		
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	Hayır	186	3,8925	1,09507	-1,212	,226
	Evet	334	4,0180	1,15196		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	Hayır	185	2,9514	1,29498	3,736	,000**
	Evet	333	2,5195	1,24078		

Tablo 3.14 (devamı): Hafta sonu çalışmaya göre gruplar arası farklılıklara ilişkin t-testi analizi

	Hafta sonu Çalışma	N	\bar{x}	s	t	p
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	Hayır	184	3,8207	1,16666	5,575	,000**
	Evet	335	3,1672	1,33430		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	Hayır	185	3,9027	1,13791	-,600	,549
	Evet	334	3,9641	1,10360		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması	Hayır	185	4,0270	1,11527	-1,580	,115
	Evet	334	4,1796	1,01819		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	Hayır	186	3,6505	1,14911	,751	,453
	Evet	332	3,5723	1,13082		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	Hayır	186	3,3656	1,23275	1,023	,307
	Evet	334	3,2515	1,21165		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	Hayır	183	3,8251	1,07008	,265	,791
	Evet	332	3,7982	1,12037		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	Hayır	185	3,5351	1,16101	-1,155	,249
	Evet	334	3,6617	1,21399		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	Hayır	184	3,7935	,96426	,592	,554
	Evet	334	3,7365	1,09162		

p<0,05**

3.5.3.5. Mesleki Sorunların Yaşa Göre Gruplar Arası Farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların yaşa göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

F testine ait p değerleri incelendiğinde, yaş grup değişkenlerine göre, Devlet 3- “Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması” (F=3,848(p=0,010<0,05)); Türmob 3- “TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir” (F=4,027(p=0,08<0,05)); Türmob 6- “TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum” (F=3,424 (p=0,017<0,05)); Diğer 3- “Mesleki sınavların zorluğu” (F=3,176(p=0,024<0,05)) ve Diğer 7- “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” (F=3,742(p=0,011<0,05)) olarak elde edilmiş olup H1e hipotezinin Devlet 3; H5e hipotezinin Türmob 3 ve Türmob 6; H6e hipotezinin Diğer 3 ve Diğer 7 olan ifadeleri için desteklendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu ifadeler için gruplar arası farklılıklar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

“Mesleki sınavların zorluğu” ve “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” konularında 25 yaşın altındakiler daha yüksek düzeyde sorun yaşamaktadırlar.

“TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir” ve “TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum” konularında en yüksek katılım 46 yaş ve üstü gruba ait olduğundan ileri yaşta olanların odaların sorun çözümü konusunda çabalarının olduğunu ve TESMER'in eğitimlerinin nitelikli olduğunu düşünmekte oldukları görülmüştür.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin F testine ait $p > 0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.15'de görülmektedir.

Tablo 3.15: Yaşa göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Yaş Grubu	N	\bar{x}	s	F	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	2,278	0,079
	26-35	104	4,5192	,91355		
	36-45	220	4,2455	1,14825		
	46 ve üstü	196	4,2653	1,13274		
	Toplam	527	4,2998	1,10532		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	,919	0,431
	26-35	105	3,4381	1,17607		
	36-45	221	3,3032	1,24442		
	46 ve üstü	196	3,2296	1,22928		
	Toplam	529	3,3081	1,22534		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	25 ve altı	7	3,1429	1,34519	3,848	0,010**
	26-35	104	3,1827	1,25229		
	36-45	221	3,5249	1,41921		
	46 ve üstü	195	3,0872	1,36510		
	Toplam	527	3,2903	1,37784		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	25 ve altı	7	3,8571	1,34519	,674	0,568
	26-35	105	4,2667	1,01211		
	36-45	217	4,1659	1,07158		
	46 ve üstü	195	4,1128	1,06374		
	Toplam	524	4,1622	1,05961		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	25 ve altı	7	3,7143	1,38013	,847	0,468
	26-35	104	4,2212	1,03302		
	36-45	222	4,0360	1,27934		
	46 ve üstü	196	4,0357	1,22108		
	Toplam	529	4,0681	1,21352		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	25 ve altı	7	4,0000	1,15470	,862	0,460
	26-35	105	4,1238	1,09803		
	36-45	221	4,1357	1,11992		
	46 ve üstü	195	3,9692	1,14382		
	Toplam	528	4,0701	1,12451		
Devlet7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	25 ve altı	7	4,0000	1,00000	,366	0,778
	26-35	105	3,7048	1,44064		
	36-45	222	3,5946	1,43567		
	46 ve üstü	195	3,5846	1,34577		
	Toplam	529	3,6181	1,39728		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	25 ve altı	7	4,0000	1,15470	0,291	,832
	26-35	104	3,5000	1,46148		
	36-45	222	3,5180	1,46363		
	46 ve üstü	195	3,5538	1,37012		
	Toplam	528	3,5341	1,42317		

Tablo 3.15 (devamı): Yaşa göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Yaş Grubu	N	\bar{x}	s	F	p
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	,931	,426
	26-35	103	3,8835	1,30835		
	36-45	221	4,0226	1,22639		
	46 ve üstü	193	4,1036	1,06048		
	Toplam	524	4,0210	1,18529		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	25 ve altı	7	3,8571	1,21499	,895	,443
	26-35	105	4,3429	,88610		
	36-45	222	4,1757	1,15369		
	46 ve üstü	194	4,2371	1,00541		
	Toplam	528	4,2273	1,05154		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	25 ve altı	7	3,4286	1,39728	,423	,726
	26-35	104	3,8077	1,29283		
	36-45	222	3,8694	1,13203		
	46 ve üstü	194	3,7990	1,09913		
	Toplam	527	3,8254	1,15520		
Yasa 6 – Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	25 ve altı	7	3,1429	1,21499	1,727	,160
	26-35	103	4,1262	1,16046		
	36-45	222	3,9324	1,31470		
	46 ve üstü	195	3,8974	1,27617		
	Toplam	527	3,9469	1,27309		
Yasa 7 – İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	25 ve altı	7	4,1429	1,06904	,843	,471
	26-35	104	4,1635	1,10700		
	36-45	221	4,0814	1,15313		
	46 ve üstü	193	3,9534	1,20455		
	Toplam	525	4,0514	1,16207		
Yasa 8 – Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	1,374	,250
	26-35	103	4,3689	1,06633		
	36-45	222	4,3063	1,06608		
	46 ve üstü	194	4,1804	1,15325		
	Toplam	526	4,2643	1,10261		
Yasa 9 – VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	25 ve altı	7	4,2857	,95119	1,616	,185
	26-35	105	4,4095	,87371		
	36-45	221	4,1674	1,15759		
	46 ve üstü	193	4,1347	1,10514		
	Toplam	526	4,2053	1,08656		
Yasa 10 – Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	25 ve altı	7	3,8571	,69007	,875	,454
	26-35	105	4,4381	,89790		
	36-45	222	4,3739	1,02009		
	46 ve üstü	195	4,4000	,86394		
	Toplam	529	4,3894	,93722		
Yasa 11 – Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	,443	,723
	26-35	103	3,9709	1,18368		
	36-45	222	3,8153	1,26102		
	46 ve üstü	195	3,8821	1,13130		
	Toplam	527	3,8691	1,19724		
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 – Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	1,326	,265
	26-35	104	3,3654	1,34423		
	36-45	220	3,3409	1,34374		
	46 ve üstü	194	3,1392	1,22842		
	Toplam	525	3,2762	1,30249		
Mükellef 2 – Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	25 ve altı	7	4,7143	,48795	,811	,488
	26-35	104	4,0288	1,28060		
	36-45	222	4,1036	1,11878		
	46 ve üstü	192	4,0625	1,15148		
	Toplam	525	4,0819	1,15867		
Mükellef 3 – Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	25 ve altı	7	4,5714	,53452	2,016	,111
	26-35	102	3,9510	1,08434		
	36-45	219	4,2009	1,01177		
	46 ve üstü	195	4,0410	1,09749		
	Toplam	523	4,0975	1,05775		

Tablo 3.15 (devamı): Yaşa göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Yaş Grubu	N	\bar{x}	s	F	p
Mükellef 4 –Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	25 ve altı	7	4,5714	,53452	1,063	,364
	26-35	104	4,3846	,97848		
	36-45	222	4,1757	1,18465		
	46 ve üstü	194	4,2371	1,07031		
	Toplam	527	4,2448	1,09910		
Mükellef 5 – Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	25 ve altı	7	4,1429	1,06904	1,401	,242
	26-35	104	3,3462	1,28297		
	36-45	218	3,3716	1,35583		
	46 ve üstü	194	3,2268	1,24264		
	Toplam	523	3,3231	1,29868		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	1,138	,333
	26-35	103	3,4272	1,31060		
	36-45	220	3,4000	1,31170		
	46 ve üstü	193	3,2124	1,25891		
	Toplam	523	3,3403	1,29205		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	25 ve altı	7	4,2857	,75593	,407	,748
	26-35	104	4,0192	1,05187		
	36-45	221	4,0814	1,00121		
	46 ve üstü	194	3,9897	1,10106		
	Toplam	526	4,0380	1,04493		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	25 ve altı	7	4,1429	1,06904	,280	,840
	26-35	104	4,0769	1,03991		
	36-45	221	4,1086	1,00768		
	46 ve üstü	194	4,0155	1,13117		
	Toplam	526	4,0684	1,05968		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	25 ve altı	7	3,5714	,97590	2,598	,052
	26-35	105	3,8857	1,06802		
	36-45	221	3,4887	1,28492		
	46 ve üstü	195	3,5897	1,18665		
	Toplam	528	3,6061	1,21038		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	25 ve altı	7	3,5714	1,61835	,887	,448
	26-35	105	3,9714	1,06930		
	36-45	222	3,8333	1,09055		
	46 ve üstü	194	3,7784	1,03180		
	Toplam	528	3,8371	1,07233		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	25 ve altı	7	3,4286	1,13389	,326	,806
	26-35	105	3,1524	1,23865		
	36-45	222	3,1036	1,28094		
	46 ve üstü	196	3,0459	1,31381		
	Toplam	530	3,0962	1,28102		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	25 ve altı	7	3,8571	1,46385	1,120	,340
	26-35	105	3,8667	1,06578		
	36-45	221	3,6652	1,00730		
	46 ve üstü	196	3,6633	1,03224		
	Toplam	529	3,7070	1,03498		
Meslek Odalardan Ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	25 ve altı	7	3,1429	1,57359	1,054	,368
	26-35	104	3,4712	1,14872		
	36-45	222	3,3694	1,34486		
	46 ve üstü	194	3,2165	1,25278		
	Toplam	527	3,3302	1,27759		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	25 ve altı	7	3,5714	1,13389	,590	,622
	26-35	105	3,8762	1,23019		
	36-45	221	3,8552	1,20862		
	46 ve üstü	194	3,7320	1,13827		
	Toplam	527	3,8102	1,18532		

Tablo 3.15 (devamı): Yaşa göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Yaş Grubu	N	\bar{x}	s	F	p
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	25 ve altı	6	3,1667	,75277	2,306	,076
	26-35	105	3,6476	1,26324		
	36-45	222	3,5090	1,28599		
	46 ve üstü	192	3,2813	1,21253		
	Toplam	525	3,4495	1,25546		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	25 ve altı	6	2,8333	1,16905	,192	,902
	26-35	105	2,6381	1,26433		
	36-45	222	2,5495	1,30948		
	46 ve üstü	190	2,5947	1,28441		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	25 ve altı	7	3,2857	1,38013	,057	,982
	26-35	104	3,2019	1,36089		
	36-45	220	3,2500	1,30200		
	46 ve üstü	193	3,2073	1,20699		
	Toplam	524	3,2252	1,27742		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	25 ve altı	7	4,2857	1,11270	,720	,540
	26-35	103	3,7184	1,12387		
	36-45	220	3,7091	1,10495		
	46 ve üstü	195	3,7795	1,09242		
	Toplam	525	3,7448	1,10326		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	25 ve altı	7	3,7143	1,38013	,534	,659
	26-35	105	3,3429	1,19155		
	36-45	219	3,2283	1,25359		
	46 ve üstü	195	3,2462	1,21032		
	Toplam	526	3,2643	1,22534		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	25 ve altı	7	2,7143	1,60357	4,027	,008**
	26-35	105	3,0190	1,23242		
	36-45	222	2,8604	1,37310		
	46 ve üstü	192	3,3021	1,29534		
	Toplam	526	3,0513	1,33210		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	25 ve altı	7	4,1429	,37796	1,025	,381
	26-35	105	3,6286	1,22676		
	36-45	218	3,5688	1,17082		
	46 ve üstü	193	3,4767	1,15503		
	Toplam	523	3,5545	1,17052		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	25 ve altı	7	4,0000	1,15470	,420	,739
	26-35	105	3,8571	1,15549		
	36-45	222	3,9730	1,15308		
	46 ve üstü	191	3,8639	1,11559		
	Toplam	525	3,9105	1,13816		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	25 ve altı	7	2,7143	1,11270	3,424	,017**
	26-35	105	3,5429	1,07443		
	36-45	216	3,3056	1,16106		
	46 ve üstü	195	3,5641	,94691		
	Toplam	523	3,4417	1,07476		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	25 ve altı	7	3,5714	1,13389	,158	,925
	26-35	105	3,4762	1,12741		
	36-45	220	3,3955	1,22119		
	46 ve üstü	194	3,4381	1,11457		
	Toplam	526	3,4297	1,16038		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	25 ve altı	7	3,7143	1,25357	1,142	,332
	26-35	104	3,6250	1,03518		
	36-45	220	3,4591	1,16382		
	46 ve üstü	192	3,6458	1,09237		
	Toplam	523	3,5641	1,11469		

Tablo 3.15 (devamı): Yaşa göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Yaş Grubu	N	\bar{x}	s	F	p
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	25 ve altı	7	4,8571	,37796	1,812	,144
	26-35	104	4,0192	1,13189		
	36-45	222	3,9865	1,13552		
	46 ve üstü	195	3,8923	1,15039		
	Toplam	528	3,9697	1,13719		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	25 ve altı	6	2,5000	1,04881	,617	,604
	26-35	104	2,6250	1,17570		
	36-45	220	2,6318	1,35346		
	46 ve üstü	196	2,7806	1,23115		
	Toplam	526	2,6844	1,27063		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	25 ve altı	7	4,0000	1,00000	3,176	,024**
	26-35	103	3,5728	1,29556		
	36-45	221	3,2127	1,29861		
	46 ve üstü	196	3,5204	1,31835		
	Toplam	527	3,4080	1,31045		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	25 ve altı	7	4,0000	1,15470	1,929	,124
	26-35	105	4,1714	,96533		
	36-45	220	3,9136	1,16525		
	46 ve üstü	195	3,8564	1,12144		
	Toplam	527	3,9450	1,11455		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayıramaması	25 ve altı	7	4,4286	,53452	,902	,440
	26-35	105	4,1048	1,05542		
	36-45	220	4,1773	1,06004		
	46 ve üstü	195	4,0256	1,10031		
	Toplam	527	4,1101	1,06947		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	25 ve altı	7	4,2857	,75593	2,439	,064
	26-35	105	3,7905	1,08924		
	36-45	220	3,5091	1,19164		
	46 ve üstü	194	3,5464	1,10130		
	Toplam	526	3,5894	1,13917		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	25 ve altı	7	3,7143	1,11270	3,742	,011**
	26-35	105	3,5905	1,20651		
	36-45	221	3,2443	1,24463		
	46 ve üstü	195	3,1231	1,18201		
	Toplam	528	3,2746	1,22217		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	25 ve altı	7	4,1429	,89974	1,655	,176
	26-35	105	3,7238	1,22863		
	36-45	220	3,7136	1,16446		
	46 ve üstü	191	3,9267	,98134		
	Toplam	523	3,7992	1,11410		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	25 ve altı	7	4,1429	1,06904	1,150	,328
	26-35	105	3,7429	1,14378		
	36-45	221	3,5656	1,24736		
	46 ve üstü	194	3,5464	1,19603		
	Toplam	527	3,6015	1,20701		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	25 ve altı	7	4,1429	1,06904	1,415	,237
	26-35	104	3,8942	,95448		
	36-45	221	3,6697	1,13795		
	46 ve üstü	194	3,7629	,99505		
	Toplam	526	3,7548	1,05231		

p<0,05**

3.5.3.6. Mesleki sorunların öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

F testine ait p değerleri incelendiğinde, öğrenim durumuna göre, Devlet 1-“Bürokratik işlemlerin fazla olması” ($F=2,723(p=0,044<0,05)$); Yasa 1-“Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması” ($F=3,251 (p=0,022<0,05)$); Yasa 10-“Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması” ($F=4,345(p=0,005<0,05)$); Mükellef 1-“Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması” ($F=3,034 (p=0,029<0,05)$); Diğer 5-“İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayıramaması” ($F=5,437(p=0,001<0,05)$) ve Diğer 8-“Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması”(F=3,604 ($p=0,013<0,05$)) olarak elde edilmiş olup $p<0,05$ için %5 anlamlılık düzeyinde H1f hipotezinin Devlet 1; H2f hipotezinin Yasa 1 ve Yasa 10; H3f hipotezinin Mükellef 1; H6f hipotezinin Diğer 5 ve Diğer 8 olan ifadeleri için desteklendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu ifadeler için gruplar arası farklılıklar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.16’ya bakıldığında Önlisans düzeyindeki katılımcılar için “Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması” daha az sorun olarak görülmektedir. “İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayıramaması” için en yüksek sorun düzeyi önlisans (4,22) iken, en az sorun düzeyi lisansüstü (3,15) olarak görülmüştür.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin F testine ait $p>0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.16’da görülmektedir.

Tablo 3.16: Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	Lise	50	4,5000	,95298	2,723	,044**
	Önlisans	41	3,9268	1,52299		
	Lisans	418	4,3038	1,07335		
	Lisans Üstü	19	4,6316	,76089		
	Toplam	528	4,3049	1,10020		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	Lise	50	3,6400	1,06445	2,329	,074
	Önlisans	41	3,2195	1,23516		
	Lisans	419	3,2578	1,23172		
	Lisans Üstü	19	3,7368	1,28418		
	Toplam	529	3,3081	1,22380		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	Lise	50	3,3200	1,42055	,486	,692
	Önlisans	39	3,4103	1,31225		
	Lisans	420	3,3024	1,37363		
	Lisans Üstü	18	2,9444	1,51356		
	Toplam	527	3,2998	1,37649		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	Lise	50	4,2200	1,18304	1,351	,257
	Önlisans	41	3,9512	,92063		
	Lisans	414	4,1643	1,05403		
	Lisans Üstü	19	4,5263	,96427		
	Toplam	524	4,1660	1,05540		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	Lise	50	4,0000	1,21218	,834	,475
	Önlisans	40	4,0250	1,32988		
	Lisans	420	4,1048	1,18804		
	Lisans Üstü	19	3,6842	1,37649		
	Toplam	529	4,0737	1,20771		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	Lise	50	4,0200	1,13371	,334	,801
	Önlisans	41	4,0000	1,36015		
	Lisans	419	4,1002	1,08908		
	Lisans Üstü	19	3,8947	1,28646		
	Toplam	529	4,0775	1,12127		
Devlet 7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	Lise	50	3,6200	1,45532	,271	,846
	Önlisans	41	3,4390	1,39730		
	Lisans	420	3,6452	1,39222		
	Lisans Üstü	19	3,6316	1,38285		
	Toplam	530	3,6264	1,39539		
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	Lise	50	2,9800	1,37752	3,251	,022**
	Önlisans	41	3,7073	1,40078		
	Lisans	418	3,5670	1,42488		
	Lisans Üstü	19	3,8947	1,28646		
	Toplam	528	3,5341	1,42317		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	Lise	50	3,9600	1,02936	,633	,594
	Önlisans	41	3,8049	1,38238		
	Lisans	415	4,0578	1,17811		
	Lisans Üstü	19	4,0000	1,20185		
	Toplam	525	4,0267	1,18162		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	Lise	50	4,2800	,90441	,554	,646
	Önlisans	40	4,0500	1,19722		
	Lisans	421	4,2470	1,04004		
	Lisans Üstü	19	4,1053	1,32894		
	Toplam	530	4,2302	1,05062		

Tablo 3.16 (devamı): Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	Lise	50	3,6400	1,15635	1,423	,235
	Önlisans	41	3,5610	1,28547		
	Lisans	419	3,8759	1,14243		
	Lisans Üstü	19	3,7895	1,08418		
	Toplam	529	3,8261	1,15470		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	Lise	49	3,8980	1,29494	2,392	,068
	Önlisans	41	3,6341	1,26008		
	Lisans	420	4,0167	1,24253		
	Lisans Üstü	19	3,4211	1,53897		
	Toplam	529	3,9546	1,26499		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılmaması	Lise	50	4,1400	1,24556	,312	,817
	Önlisans	40	4,0500	1,10824		
	Lisans	419	4,0597	1,14865		
	Lisans Üstü	18	3,8333	1,15045		
	Toplam	527	4,0588	1,15292		
Yasa 8 - Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	Lise	50	4,2400	1,15281	2,285	,078
	Önlisans	41	3,8537	1,35205		
	Lisans	418	4,3182	1,03729		
	Lisans Üstü	19	4,2632	1,36797		
	Toplam	528	4,2727	1,09226		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	Lise	50	4,2800	1,10730	,300	,825
	Önlisans	41	4,0732	1,23268		
	Lisans	418	4,2105	1,06331		
	Lisans Üstü	19	4,2632	1,24017		
	Toplam	528	4,2083	1,08560		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	Lise	50	4,3800	1,02798	4,345	,005**
	Önlisans	41	3,9512	1,39555		
	Lisans	421	4,4157	,87322		
	Lisans Üstü	19	4,7895	,41885		
	Toplam	531	4,3898	,93597		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	Lise	50	3,8800	1,22291	,524	,666
	Önlisans	41	3,6585	1,27691		
	Lisans	418	3,9019	1,16810		
	Lisans Üstü	19	3,8421	1,46299		
	Toplam	528	3,8788	1,19156		
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	Lise	50	2,9800	1,26958	3,034	,029**
	Önlisans	40	3,6750	1,24833		
	Lisans	419	3,2936	1,30043		
	Lisans Üstü	18	2,7778	1,43714		
	Toplam	527	3,2751	1,30596		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	Lise	50	3,9800	1,23701	1,120	,341
	Önlisans	40	4,3500	1,05125		
	Lisans	419	4,0811	1,15253		
	Lisans Üstü	19	3,8421	1,21395		
	Toplam	528	4,0833	1,15607		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	Lise	49	4,0204	,98931	1,206	,307
	Önlisans	41	4,2683	1,07295		
	Lisans	416	4,1106	1,06297		
	Lisans Üstü	19	3,7368	,99119		
	Toplam	525	4,1010	1,05538		

Tablo 3.16 (devamı): Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Mükellef 4 - Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	Lise	50	4,2200	1,09339	,064	,979
	Önlisans	40	4,2250	1,14326		
	Lisans	420	4,2548	1,10730		
	Lisans Üstü	19	4,1579	,83421		
	Toplam	529	4,2457	1,09756		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	Lise	49	3,1633	1,26404	1,491	,216
	Önlisans	41	3,6829	1,19246		
	Lisans	416	3,3005	1,30563		
	Lisans Üstü	19	3,5263	1,46699		
	Toplam	525	3,3257	1,30128		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	Lise	50	3,0800	1,27520	1,786	,149
	Önlisans	41	3,7073	1,18836		
	Lisans	414	3,3357	1,30034		
	Lisans Üstü	19	3,3158	1,33552		
	Toplam	524	3,3397	1,29386		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	Lise	49	4,1020	1,17695	,118	,949
	Önlisans	41	4,0976	,99511		
	Lisans	419	4,0310	1,03132		
	Lisans Üstü	19	4,0000	1,10554		
	Toplam	528	4,0417	1,04281		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	Lise	48	4,1042	1,09621	,076	,973
	Önlisans	41	4,1220	1,02944		
	Lisans	420	4,0690	1,04436		
	Lisans Üstü	19	4,0000	1,20185		
	Toplam	528	4,0739	1,05100		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	Lise	50	3,8800	1,15423	2,581	,053
	Önlisans	41	3,2195	1,27499		
	Lisans	420	3,6262	1,18896		
	Lisans Üstü	19	3,3684	1,34208		
	Toplam	530	3,6094	1,20346		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	Lise	50	3,9800	1,20357	,688	,560
	Önlisans	41	3,6585	1,03947		
	Lisans	420	3,8405	1,05946		
	Lisans Üstü	19	3,7895	1,08418		
	Toplam	530	3,8377	1,07211		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	Lise	50	2,7600	1,23817	2,105	,099
	Önlisans	41	2,8537	1,19501		
	Lisans	421	3,1520	1,28755		
	Lisans Üstü	19	3,3158	1,29326		
	Toplam	531	3,0979	1,28041		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	Lise	50	3,6200	1,08590	,373	,772
	Önlisans	41	3,5854	,92129		
	Lisans	420	3,7286	1,03755		
	Lisans Üstü	19	3,6842	,94591		
	Total	530	3,7057	1,02896		
Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	Lise	50	3,1800	1,25666	1,193	,312
	Önlisans	41	3,0488	1,39555		
	Lisans	418	3,3900	1,26892		
	Lisans Üstü	19	3,3158	1,15723		
	Toplam	528	3,3409	1,27495		

Tablo 3.16 (devamı): Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	Lise	50	3,8800	1,09991	1,179	,317
	Önlisans	41	3,4878	1,32518		
	Lisans	418	3,8254	1,19175		
	Lisans Üstü	19	3,9474	,84811		
	Toplam	528	3,8087	1,18472		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	Lise	49	3,3061	1,34170	,432	,730
	Önlisans	40	3,3250	1,30850		
	Lisans	420	3,4762	1,25007		
	Lisans Üstü	19	3,5263	,96427		
	Toplam	528	3,4508	1,25249		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebeciler yeterli bilgilendirme yapmaması	Lise	49	2,5510	1,30801	,413	,744
	Önlisans	40	2,6250	1,40854		
	Lisans	417	2,5683	1,28256		
	Lisans Üstü	19	2,8947	1,10024		
	Toplam	525	2,5829	1,28678		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	Lise	49	3,0612	1,28141	1,019	,384
	Önlisans	41	2,9512	1,32195		
	Lisans	417	3,2590	1,28043		
	Lisans Üstü	19	3,3158	1,15723		
	Toplam	526	3,2186	1,27977		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	Lise	49	3,9592	,93450	,745	,526
	Önlisans	41	3,7561	1,28024		
	Lisans	418	3,7225	1,10786		
	Lisans Üstü	19	3,6316	,89508		
	Toplam	527	3,7438	1,09996		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	Lise	50	3,4400	1,18080	1,873	,133
	Önlisans	41	3,5854	1,11749		
	Lisans	418	3,1914	1,23759		
	Lisans Üstü	19	3,4211	1,21636		
	Toplam	528	3,2538	1,22590		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	Lise	50	3,2000	1,37024	,551	,647
	Önlisans	40	2,9750	1,38652		
	Lisans	419	3,0263	1,32578		
	Lisans Üstü	19	3,3158	1,20428		
	Toplam	528	3,0492	1,32894		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	Lise	49	3,3673	1,25323	,801	,494
	Önlisans	41	3,4146	1,09489		
	Lisans	416	3,5938	1,15158		
	Lisans Üstü	19	3,6316	1,34208		
	Toplam	525	3,5600	1,16350		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	Lise	49	3,9796	1,21604	,097	,962
	Önlisans	41	3,9268	1,25280		
	Lisans	418	3,8995	1,10783		
	Lisans Üstü	19	3,8421	1,42451		
	Toplam	527	3,9070	1,13904		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	Lise	48	3,3333	1,20872	,713	,545
	Önlisans	41	3,4146	,94804		
	Lisans	417	3,4700	1,06955		
	Lisans Üstü	19	3,1579	1,01451		
	Toplam	525	3,4419	1,07138		

Tablo 3.16 (devamı): Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	Lise	49	3,4286	1,15470	,364	,779
	Önlisans	41	3,4390	1,02588		
	Lisans	419	3,4415	1,17522		
	Lisans Üstü	19	3,1579	1,06787		
	Toplam	528	3,4299	1,15695		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	Lise	49	3,4694	1,15654	,555	,645
	Önlisans	41	3,4146	1,18270		
	Lisans	417	3,5971	1,10758		
	Lisans Üstü	18	3,4444	,98352		
	Toplam	525	3,5657	1,11289		
<u>Diğer Sorunlar</u>						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	Lise	50	3,8000	1,17803	,643	,588
	Önlisans	40	4,1000	1,10477		
	Lisans	420	3,9786	1,14238		
	Lisans Üstü	19	4,1053	,87526		
	Toplam	529	3,9754	1,13375		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	Lise	48	2,7500	1,13924	,557	,644
	Önlisans	39	2,4615	1,41135		
	Lisans	420	2,7000	1,27786		
	Lisans Üstü	19	2,5263	1,21876		
	Toplam	526	2,6806	1,27267		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	Lise	50	3,4600	1,26507	,274	,844
	Önlisans	41	3,4634	1,30571		
	Lisans	418	3,3852	1,32581		
	Lisans Üstü	19	3,6316	1,30002		
	Toplam	528	3,4072	1,31511		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	Lise	50	3,7000	1,26572	1,512	,211
	Önlisans	41	3,7805	1,27499		
	Lisans	418	3,9880	1,08945		
	Lisans Üstü	19	3,7368	,93346		
	Toplam	528	3,9356	1,11893		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması	Lise	50	4,1600	1,21823	5,437	,001**
	Önlisans	40	4,2250	1,14326		
	Lisans	419	4,1360	1,01100		
	Lisans Üstü	19	3,1579	1,34425		
	Toplam	528	4,1098	1,06846		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	Lise	50	3,5600	1,18080	,081	,970
	Önlisans	41	3,6341	1,24008		
	Lisans	418	3,5813	1,13979		
	Lisans Üstü	19	3,6842	1,00292		
	Toplam	528	3,5871	1,14424		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	Lise	50	3,3600	1,12050	1,569	,196
	Önlisans	41	2,8780	1,14445		
	Lisans	419	3,2983	1,24288		
	Lisans Üstü	19	3,2632	1,19453		
	Toplam	529	3,2703	1,22501		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	Lise	49	3,9184	1,11499	3,604	,013**
	Önlisans	40	4,2500	,74248		
	Lisans	418	3,7608	1,12533		
	Lisans Üstü	18	3,3333	1,41421		
	Toplam	525	3,7981	1,11940		

Tablo 3.16 (devamı): Öğrenim durumuna göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Öğrenim durumu	N	\bar{x}	s	F	p
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	Lise	49	3,6531	1,36246	1,081	,357
	Önlisans	41	3,4878	1,26732		
	Lisans	419	3,6301	1,18570		
	Lisans Üstü	19	3,1579	1,16729		
	Toplam	528	3,6042	1,20897		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	Lise	49	3,4694	1,17442	2,592	,052
	Önlisans	41	4,0488	1,04765		
	Lisans	418	3,7632	1,03830		
	Lisans Üstü	19	3,5263	,90483		
	Toplam	527	3,7495	1,05273		

p<0,05**

3.5.3.7. Mesleki sorunların çalışma süresine göre gruplar arası farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

F testine ait p değerleri incelendiğinde, çalışma süresi bakımından, Mükellef 4- “Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri” (F=3,005 (p=0,030<0,05)); Meslektaş 6- “Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması” (F=3,694 (p=0,012<0,05)); Türmob 3- “TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir” (F=3,114(p= 0,026<0,05)); Diğer 1-“Yetişmiş eleman bulmakta zorlanması” (F= 3,179 (p=0,024<0,05)) ve Diğer 7-“Muhasebe standartlarının uygulanmaması” (F=6,151 (p=0,000<0,05)) olarak elde edilmiş olup bu ifadeler için %5 anlamlılık düzeyinde H3g hipotezinin Mükellef 4; H4g hipotezinin Meslektaş 6; H5g hipotezinin Türmob 3; H6g hipotezinin Diğer 1 ve Diğer 7 olan ifadeleri için desteklendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu ifadeler için gruplar arası farklılıklar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

5 yıldan az deneyime sahip meslek mensupları “Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması” ifadesini diğerlerinden yüksek düzeyde sorun olarak görmektedirler.

10 yıldan az deneyime sahip olanlar “Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri” konusunda diğerlerinden daha fazla sorun yaşamakta oldukları görülmüştür.

Hipotezlerin diğer ifadelerinin F testine ait $p>0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.17’de görülmektedir.

Tablo 3.17: Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	5 yıl ve altı	38	4,2632	1,08264	,690	,559
	6-10	97	4,4433	,93507		
	11-20	212	4,2783	1,11979		
	21 yıl ve üstü	178	4,2528	1,18279		
	Toplam	525	4,2990	1,10693		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	5 yıl ve altı	38	3,7105	1,16033	2,500	,059
	6-10	98	3,3673	1,19611		
	11-20	213	3,3521	1,19075		
	21 yıl ve üstü	177	3,1525	1,28116		
	Toplam	526	3,3137	1,22610		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	5 yıl ve altı	38	3,3421	1,27928	1,605	,187
	6-10	96	3,2292	1,22671		
	11-20	214	3,4486	1,43225		
	21 yıl ve üstü	177	3,1525	1,40389		
	Toplam	525	3,3010	1,37899		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	5 yıl ve altı	38	4,2895	1,06309	1,290	,277
	6-10	98	4,3163	,90357		
	11-20	209	4,0813	1,11290		
	21 yıl ve üstü	176	4,1477	1,07480		
	Toplam	521	4,1631	1,06078		
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	5 yıl ve altı	38	4,2368	1,07639	,278	,841
	6-10	97	4,0619	1,13481		
	11-20	214	4,0421	1,22689		
	21 yıl ve üstü	178	4,0730	1,27126		
	Toplam	527	4,0702	1,21336		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	5 yıl ve altı	38	4,1842	1,06175	,647	,585
	6-10	98	4,0612	1,12897		
	11-20	213	4,1315	1,10385		
	21 yıl ve üstü	177	3,9887	1,16769		
	Toplam	526	4,0741	1,12640		
Devlet7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	5 yıl ve altı	38	3,5526	1,50130	,190	,903
	6-10	98	3,6939	1,43166		
	11-20	214	3,6495	1,35091		
	21 yıl ve üstü	177	3,5819	1,41233		
	Toplam	527	3,6281	1,39466		

Tablo 3.17 (devamı): Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	5 yıl ve altı	38	3,8421	1,32596	,778	,506
	6-10	97	3,4639	1,48648		
	11-20	214	3,5654	1,39850		
	21 yıl ve üstü	176	3,4830	1,44212		
	Toplam	525	3,5390	1,42393		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	5 yıl ve altı	38	3,7632	1,26136	,653	,581
	6-10	96	4,0625	1,22098		
	11-20	214	4,0280	1,19826		
	21 yıl ve üstü	174	4,0402	1,13971		
	Toplam	522	4,0192	1,18679		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	5 yıl ve altı	38	4,2105	1,04385	,101	,959
	6-10	98	4,2755	,97156		
	11-20	214	4,2056	1,08976		
	21 yıl ve üstü	176	4,2273	1,06075		
	Toplam	526	4,2262	1,05296		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	5 yıl ve altı	38	3,8684	1,16645	,087	,967
	6-10	97	3,8763	1,12043		
	11-20	214	3,8178	1,19838		
	21 yıl ve üstü	176	3,8125	1,12837		
	Toplam	525	3,8305	1,15573		
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres olunması	5 yıl ve altı	37	4,0541	1,22352	,789	,500
	6-10	97	3,9897	1,24578		
	11-20	214	4,0093	1,26710		
	21 yıl ve üstü	177	3,8305	1,30322		
	Toplam	525	3,9486	1,27184		
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılmaması	5 yıl ve altı	38	4,1579	1,26334	1,238	,295
	6-10	96	4,0833	1,12078		
	11-20	213	4,1268	1,09798		
	21 yıl ve üstü	176	3,9148	1,23687		
	Toplam	523	4,0497	1,16355		
Yasa 8 - Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	5 yıl ve altı	38	4,1316	1,23400	,607	,611
	6-10	97	4,3814	1,00461		
	11-20	213	4,2347	1,16202		
	21 yıl ve üstü	176	4,2784	1,04569		
	Toplam	524	4,2691	1,10020		
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	5 yıl ve altı	38	3,9737	1,38499	1,456	,226
	6-10	98	4,3776	,87950		
	11-20	213	4,1737	1,12135		
	21 yıl ve üstü	175	4,2000	1,07746		
	Toplam	524	4,2061	1,08856		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	5 yıl ve altı	38	4,2895	,80229	,686	,561
	6-10	98	4,4490	,92081		
	11-20	214	4,3411	1,01190		
	21 yıl ve üstü	177	4,4463	,86517		
	Toplam	527	4,3928	,93281		
Yasa 11 - Kanunların katı olması.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	5 yıl ve altı	38	3,8947	1,20336	,313	,816
	6-10	97	3,9278	1,21833		
	11-20	214	3,8084	1,25437		
	21 yıl ve üstü	176	3,9034	1,12468		
	Toplam	525	3,8686	1,19950		

Tablo 3.17 (devamı): Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	5 yıl ve altı	38	3,2105	1,29777	1,527	,207
	6-10	97	3,4330	1,33000		
	11-20	212	3,3396	1,32341		
	21 yıl ve üstü	177	3,1186	1,26695		
	Toplam	524	3,2729	1,30595		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	5 yıl ve altı	38	4,2895	1,11277	,477	,698
	6-10	98	4,0306	1,19668		
	11-20	212	4,0755	1,14534		
	21 yıl ve üstü	175	4,0971	1,15308		
	Toplam	523	4,0899	1,15368		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	5 yıl ve altı	34	4,3824	,69695	1,145	,330
	6-10	97	4,0103	1,06551		
	11-20	213	4,1268	1,04063		
	21 yıl ve üstü	177	4,0678	1,12104		
	Toplam	521	4,1017	1,05576		
Mükellef 4 - Mükelleflerin muhasibecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	5 yıl ve altı	38	4,5526	,60168	3,005	,030**
	6-10	97	4,4433	,86565		
	11-20	214	4,1215	1,26127		
	21 yıl ve üstü	176	4,2045	1,09188		
	Toplam	525	4,2400	1,10840		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	5 yıl ve altı	38	3,7632	1,21776	1,704	,165
	6-10	98	3,3571	1,27829		
	11-20	210	3,2524	1,35481		
	21 yıl ve üstü	175	3,2971	1,26070		
	Toplam	521	3,3244	1,30250		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenirlilik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	5 yıl ve altı	38	3,7368	1,30869	1,922	,125
	6-10	97	3,2680	1,24596		
	11-20	210	3,4000	1,34556		
	21 yıl ve üstü	175	3,2229	1,25100		
	Toplam	520	3,3404	1,29677		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	5 yıl ve altı	38	4,1842	,92577	,607	,611
	6-10	97	4,0515	1,04454		
	11-20	214	3,9813	1,04797		
	21 yıl ve üstü	175	4,0914	1,06279		
	Toplam	524	4,0458	1,04296		
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	5 yıl ve altı	38	4,3158	,87318	1,043	,373
	6-10	98	4,1429	1,01535		
	11-20	212	4,0519	1,05406		
	21 yıl ve üstü	176	4,0114	1,11093		
	Toplam	524	4,0744	1,05499		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	5 yıl ve altı	38	3,6579	1,32086	1,087	,354
	6-10	98	3,7959	1,07415		
	11-20	214	3,5748	1,22628		
	21 yıl ve üstü	176	3,5341	1,22776		
	Toplam	526	3,6084	1,20738		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasibecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	5 yıl ve altı	38	4,0789	1,02355	,732	,533
	6-10	98	3,8469	1,14290		
	11-20	214	3,7991	1,07109		
	21 yıl ve üstü	176	3,8409	1,04621		
	Toplam	526	3,8422	1,07252		

Tablo 3.17 (devamı): Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	5 yıl ve altı	38	3,5263	1,37028	2,246	,082
	6-10	98	3,2245	1,06035		
	11-20	214	3,0140	1,35480		
	21 yıl ve üstü	178	3,0225	1,27981		
	Toplam	528	3,0928	1,28519		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	5 yıl ve altı	38	4,1842	,92577	3,694	,012**
	6-10	98	3,7857	1,04783		
	11-20	213	3,6009	1,03495		
	21 yıl ve üstü	178	3,6966	1,02406		
	Toplam	527	3,7097	1,03419		
Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	5 yıl ve altı	38	3,8158	1,20484	2,573	,053
	6-10	97	3,4433	1,17233		
	11-20	214	3,2757	1,33345		
	21 yıl ve üstü	176	3,2330	1,26367		
	Toplam	525	3,3314	1,27837		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	5 yıl ve altı	38	4,1842	1,00956	2,049	,106
	6-10	97	3,9381	1,19734		
	11-20	214	3,7430	1,21968		
	21 yıl ve üstü	176	3,7443	1,16985		
	Toplam	525	3,8114	1,18863		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	5 yıl ve altı	38	3,5000	1,39012	1,893	,130
	6-10	97	3,6804	1,22088		
	11-20	214	3,4579	1,27659		
	21 yıl ve üstü	174	3,3046	1,21374		
	Toplam	523	3,4512	1,25755		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	5 yıl ve altı	38	2,3684	1,28233	2,502	,059
	6-10	97	2,8763	1,30110		
	11-20	213	2,5822	1,33497		
	21 yıl ve üstü	173	2,4682	1,20820		
	Toplam	521	2,5835	1,28947		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	5 yıl ve altı	38	3,2105	1,50957	,507	,678
	6-10	96	3,2292	1,33361		
	11-20	213	3,2864	1,23916		
	21 yıl ve üstü	175	3,1257	1,25312		
	Toplam	522	3,2165	1,28070		
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	5 yıl ve altı	37	4,0811	1,06402	1,884	,131
	6-10	97	3,7113	1,03036		
	11-20	212	3,6509	1,15231		
	21 yıl ve üstü	177	3,8079	1,08573		
	Toplam	523	3,7457	1,10483		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	5 yıl ve altı	38	2,9474	1,29338	2,266	,080
	6-10	98	3,4286	1,16654		
	11-20	211	3,3365	1,20141		
	21 yıl ve üstü	177	3,1412	1,27357		
	Toplam	524	3,2595	1,23113		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	5 yıl ve altı	38	2,7368	1,48295	3,114	,026**
	6-10	98	3,0306	1,21379		
	11-20	214	2,9346	1,33758		
	21 yıl ve üstü	174	3,2874	1,33350		
	Toplam	524	3,0553	1,33306		

Tablo 3.17 (devamı): Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Türmob 4 - Meslek ahlaki ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	5 yıl ve altı	38	3,7105	1,31330	1,817	,143
	6-10	98	3,5714	1,14873		
	11-20	210	3,6524	1,16493		
	21 yıl ve üstü	175	3,3943	1,15419		
	Toplam	521	3,5547	1,17235		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	5 yıl ve altı	38	4,1579	1,07870	1,515	,210
	6-10	98	4,0612	,99293		
	11-20	214	3,8458	1,18661		
	21 yıl ve üstü	173	3,8613	1,15806		
	Toplam	523	3,9140	1,13725		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	5 yıl ve altı	38	3,5526	,95003	1,727	,160
	6-10	98	3,4694	1,12336		
	11-20	208	3,3173	1,17349		
	21 yıl ve üstü	177	3,5537	,94068		
	Toplam	521	3,4434	1,07648		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	5 yıl ve altı	38	3,3421	1,23630	,265	,850
	6-10	98	3,3571	1,16875		
	11-20	213	3,4554	1,18725		
	21 yıl ve üstü	175	3,4571	1,11785		
	Toplam	524	3,4294	1,16217		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	5 yıl ve altı	38	3,5263	1,22445	,219	,883
	6-10	96	3,4896	1,11445		
	11-20	213	3,5775	1,09882		
	21 yıl ve üstü	174	3,5977	1,12213		
	Toplam	521	3,5643	1,11640		
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	5 yıl ve altı	38	4,0789	1,23860	3,179	,024**
	6-10	98	3,8776	1,16003		
	11-20	213	4,1408	1,02279		
	21 yıl ve üstü	177	3,8079	1,20479		
	Toplam	526	3,9753	1,13530		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	5 yıl ve altı	37	2,4054	1,18929	,917	,433
	6-10	97	2,5979	1,24716		
	11-20	212	2,6981	1,35023		
	21 yıl ve üstü	178	2,7528	1,20527		
	Toplam	524	2,6775	1,27222		
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	5 yıl ve altı	38	3,5789	1,36820	3,106	,026**
	6-10	97	3,5155	1,25094		
	11-20	213	3,1972	1,29170		
	21 yıl ve üstü	178	3,5618	1,34000		
	Toplam	526	3,4068	1,31434		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	5 yıl ve altı	38	4,2632	,92076	1,164	,323
	6-10	97	3,9588	1,15396		
	11-20	213	3,9155	1,13370		
	21 yıl ve üstü	177	3,9040	1,11132		
	Toplam	525	3,9448	1,11667		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayıramaması	5 yıl ve altı	38	4,4211	,79293	2,546	,055
	6-10	98	3,9286	1,22053		
	11-20	212	4,1840	1,01137		
	21 yıl ve üstü	177	4,0508	1,08853		
	Toplam	525	4,1086	1,07079		

Tablo 3.17 (devamı): Çalışma süresine göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Çalışma süresi	N	\bar{x}	s	F	p
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	5 yıl ve altı	38	3,7895	1,18909	2,037	,108
	6-10	98	3,7959	1,04496		
	11-20	212	3,5000	1,17840		
	21 yıl ve üstü	176	3,5341	1,13085		
	Toplam	524	3,5878	1,14274		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	5 yıl ve altı	38	3,7632	1,26136	6,151	,000**
	6-10	98	3,6122	1,11810		
	11-20	213	3,1408	1,21658		
	21 yıl ve üstü	177	3,1469	1,23440		
	Toplam	526	3,2757	1,22593		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	5 yıl ve altı	38	3,6842	1,29667	,695	,556
	6-10	98	3,6837	1,24019		
	11-20	211	3,8009	1,06378		
	21 yıl ve üstü	174	3,8678	1,06971		
	Toplam	521	3,7927	1,11770		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	5 yıl ve altı	38	3,6053	1,36638	,188	,905
	6-10	98	3,6327	1,09721		
	11-20	213	3,6385	1,23465		
	21 yıl ve üstü	176	3,5511	1,20366		
	Toplam	525	3,6057	1,20700		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	5 yıl ve altı	38	3,9211	1,17131	,582	,627
	6-10	97	3,8041	,96436		
	11-20	213	3,6995	1,10054		
	21 yıl ve üstü	176	3,7614	1,01974		
	Toplam	524	3,7557	1,05375		

p<0,05**

3.5.3.8. Mesleki sorunların mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıkları

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklarının analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar burada yer almaktadır.

F testine ait p değerleri incelendiğinde, Yasa 6-“Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” (F=3,910 (p=0,009<0,05)); Meslektaş 6-“Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması” (F=2,751(p=0,042<0,05)); Meslek Oda 2-“Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi” (F=4,439 (p=0,004<0,05)); Türmob 3-“TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir” (F=2,794 (p=0,40<0,05)); Diğer 5-“İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayıramaması” (F=4,255(p=0,006<0,05)); Diğer 7-“Muhasebe standartlarının uygulanmaması” (F=

4,047 ($p=0,007<0,05$)); Diğer 8-“Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması” ($F=3,851$ ($p=0,010<0,05$)) ve Diğer 10-“Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi” ($F=4,212$ ($p=0,006<0,05$)) olarak elde edilmiş olup %5 anlamlılık düzeyinde H2h hipotezinin Yasa 6; H4h hipotezinin Meslektaş 6; H5h hipotezinin Meslek oda 2; H6h hipotezinin Diğer 5, Diğer 7, Diğer 8 ve Diğer 10 olan ifadeleri için desteklendiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu ifadeler için gruplar arası farklılıklar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

10’dan az mükellefi olanlar “Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” konusunda diğerlerinden daha az sorun yaşamakta iken 11-30 arası mükellefe sahip meslek mensupları bunu diğerlerinden daha yüksek düzeyde sorun olarak görmektedirler.

11-30 arası mükellefe sahip meslek mensupları “Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi” konusunda diğerlerinden daha yüksek düzeyde sorun yaşadıkları görülmüştür. Hipotezlerin diğer ifadelerinin F testine ait $p>0,05$ olan p değerleri için desteklenmediği Tablo 3.18’de görülmektedir.

Tablo 3.18: Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Devlet Kurumlarından Kaynaklanan Sorunlar						
Devlet 1 - Bürokratik işlemlerin fazla olması	10 ve altında	41	4,2439	1,04356	1,226	,300
	11-30	98	4,4898	,87632		
	31- 50	94	4,2660	1,21969		
	51 ve üstünde	276	4,2464	1,15876		
	Toplam	509	4,2967	1,11380		
Devlet 2 - Devlet Dairelerinde işlemlerin zamanında halledilememesi	10 ve altında	42	3,1905	1,29234	,400	,753
	11-30	98	3,4082	1,11074		
	31- 50	94	3,2660	1,27149		
	51 ve üstünde	275	3,2873	1,23853		
	Toplam	509	3,2986	1,22363		
Devlet 3 - Beyanname verme dönemlerinin uygun olmaması	10 ve altında	42	3,1190	1,40039	1,055	,368
	11-30	98	3,4286	1,32385		
	31- 50	92	3,4348	1,32851		
	51 ve üstünde	275	3,2291	1,41495		
	Toplam	507	3,2959	1,38143		
Devlet 4 - Denetim sonucundaki cezai işlemler konusunda açıklama yapılmaması	10 ve altında	42	4,4524	,77152	1,990	,115
	11-30	99	4,2828	,90396		
	31- 50	93	4,1398	1,04872		
	51 ve üstünde	270	4,0852	1,13910		
	Toplam	504	4,1647	1,05639		

Tablo 3.18 (devamı): Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Devlet 5 - Beyanname sayılarının gereğinden fazla olması	10 ve altında	41	4,0488	1,02350	,287	,835
	11-30	99	4,1212	1,00278		
	31- 50	93	4,1398	1,18497		
	51 ve üstünde	276	4,0254	1,31953		
	Toplam	509	4,0668	1,21484		
Devlet 6 - Devlet Dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması	10 ve altında	42	4,0238	1,15796	,487	,691
	11-30	99	3,9697	1,19910		
	31- 50	94	4,1383	1,09349		
	51 ve üstünde	275	4,1055	1,09401		
Toplam	510	4,0784	1,11857			
Devlet 7 - Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	10 ve altında	42	3,9286	1,04515	1,063	,364
	11-30	99	3,4949	1,39514		
	31- 50	94	3,5745	1,42549		
	51 ve üstünde	275	3,6582	1,39847		
Toplam	510	3,6333	1,37793			
Yasal Düzenlemelerden Kaynaklanan Sorunlar						
Yasa 1 - Sıklıkla çıkarılan af yasalarının sorun olması	10 ve altında	42	4,0238	1,21952	2,599	,052
	11-30	99	3,6970	1,35868		
	31- 50	93	3,4086	1,40059		
	51 ve üstünde	274	3,4599	1,46767		
	Toplam	508	3,5433	1,42259		
Yasa 2 - Vergi sisteminin karışık olması	10 ve altında	42	4,1667	1,16696	1,241	,294
	11-30	98	4,1633	1,16384		
	31- 50	93	3,8710	1,19987		
	51 ve üstünde	272	3,9853	1,20261		
	Toplam	505	4,0139	1,19266		
Yasa 3 - Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması	10 ve altında	42	4,1190	1,19353	,274	,845
	11-30	99	4,2929	1,01270		
	31- 50	94	4,2340	,90904		
	51 ve üstünde	274	4,2263	1,09272		
	Toplam	509	4,2318	1,05241		
Yasa 4 -Mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin ve çağın gereklerini karşılayamaması	10 ve altında	42	3,8333	1,12438	1,753	,155
	11-30	99	4,0000	1,11575		
	31- 50	93	3,9462	1,11673		
	51 ve üstünde	274	3,7263	1,19288		
Toplam	508	3,8287	1,16160			
Yasa 6 - Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi	10 ve altında	41	3,6829	1,40426	3,910	,009**
	11-30	99	4,3232	1,03833		
	31- 50	93	3,8065	1,34535		
	51 ve üstünde	275	3,9418	1,26876		
Toplam	508	3,9705	1,26441			
Yasa 7 - İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması	10 ve altında	42	4,0714	,97262	,990	,397
	11-30	99	4,2323	1,06740		
	31- 50	93	3,9570	1,20609		
	51 ve üstünde	272	4,0441	1,19573		
Toplam	506	4,0672	1,15674			
Yasa 8 - Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların çok yüksek olması	10 ve altında	42	4,0000	1,16870	1,254	,289
	11-30	99	4,2020	1,22040		
	31- 50	93	4,2903	1,04861		
	51 ve üstünde	273	4,3297	1,05428		
Toplam	507	4,2702	1,09795			

Tablo 3.18 (devamı): Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Yasa 9 - VUK ile muhasebecilere yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması	10 ve altında	42	4,2381	,90553	,540	,655
	11-30	99	4,2626	1,05546		
	31- 50	94	4,0745	1,21141		
	51 ve üstünde	272	4,2096	1,09857		
	Toplam	507	4,1972	1,09642		
Yasa 10 - Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması	10 ve altında	42	4,5952	,58683	1,788	,148
	11-30	99	4,3838	,86552		
	31- 50	94	4,2234	1,14680		
	51 ve üstünde	275	4,4255	,92654		
	Toplam	510	4,3941	,94003		
Yasa 11 - Kanunların katı olması. (ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	10 ve altında	42	3,6429	1,28446	1,836	,140
	11-30	98	3,7347	1,28874		
	31- 50	93	3,7849	1,22341		
	51 ve üstünde	275	3,9782	1,13322		
Toplam	508	3,8681	1,19678			
Mükelleflerden Kaynaklanan Sorunlar						
Mükellef 1 - Mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması	10 ve altında	42	3,3095	1,21952	1,218	,302
	11-30	98	3,2347	1,36828		
	31- 50	93	3,5054	1,28218		
	51 ve üstünde	273	3,2088	1,32440		
	Toplam	506	3,2767	1,31801		
Mükellef 2 - Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması	10 ve altında	42	3,8810	1,17291	,686	,561
	11-30	99	4,0606	1,15898		
	31- 50	93	4,0968	1,17088		
	51 ve üstünde	273	4,1465	1,15067		
	Toplam	507	4,0986	1,15675		
Mükellef 3 - Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması	10 ve altında	42	3,9762	,92362	,967	,408
	11-30	95	4,1684	1,00692		
	31- 50	94	4,0000	1,04727		
	51 ve üstünde	274	4,1715	1,07407		
	Toplam	505	4,1228	1,04501		
Mükellef 4 -Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri	10 ve altında	42	4,3333	,68669	,565	,639
	11-30	98	4,3571	1,05762		
	31- 50	94	4,2553	1,02586		
	51 ve üstünde	274	4,2007	1,20128		
	Toplam	508	4,2520	1,10740		
Mükellef 5 - Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması	10 ve altında	42	3,2857	1,21546	,153	,928
	11-30	97	3,2784	1,27265		
	31- 50	93	3,3118	1,42934		
	51 ve üstünde	273	3,3700	1,31120		
	Toplam	505	3,3347	1,31569		
Mükellef 6 - Mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi	10 ve altında	41	3,6098	1,26250	1,273	,283
	11-30	99	3,4848	1,31989		
	31- 50	93	3,3118	1,29362		
	51 ve üstünde	272	3,2684	1,31049		
	Toplam	505	3,3465	1,30654		
Meslektaşlardan Kaynaklanan Sorunlar						
Meslektaş 1 - Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması	10 ve altında	42	3,9762	1,04737	,130	,943
	11-30	98	4,0102	,92497		
	31- 50	94	4,0426	1,14455		
	51 ve üstünde	274	4,0657	1,07044		
	Toplam	508	4,0433	1,05382		

Tablo 3.18 (devamı): Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Meslektaş 2 - Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması	10 ve altında	42	4,2381	,82075	,659	,577
	11-30	98	4,1633	,97064		
	31- 50	93	4,0753	1,09581		
	51 ve üstünde	274	4,0365	1,11539		
	Toplam	507	4,0848	1,06262		
Meslektaş 3 - Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olması	10 ve altında	42	3,6429	1,22617	,545	,652
	11-30	99	3,6566	1,16200		
	31- 50	94	3,4681	1,21551		
	51 ve üstünde	274	3,6423	1,24175		
	Toplam	509	3,6130	1,21891		
Meslektaş 4 - Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması	10 ve altında	42	3,9048	,93207	1,026	,381
	11-30	98	4,0102	,99995		
	31- 50	94	3,8085	1,07039		
	51 ve üstünde	275	3,7964	1,13117		
	Toplam	509	3,8487	1,08075		
Meslektaş 5 - Siyasi görüş farklılıkların meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi	10 ve altında	42	3,3810	1,08093	1,244	,293
	11-30	99	3,1717	1,42170		
	31- 50	94	2,9787	1,25277		
	51 ve üstünde	276	3,0326	1,28305		
	Toplam	511	3,0783	1,29165		
Meslektaş 6 - Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılması	10 ve altında	42	3,7857	1,00087	2,751	,042**
	11-30	99	3,9192	,98641		
	31- 50	94	3,5000	1,07513		
	51 ve üstünde	275	3,6800	1,05305		
	Toplam	510	3,7020	1,04581		
Meslek Odaları ve Odalar Birliğinden Kaynaklanan Sorunlar						
Meslek Oda 1 - Meslek odasının verdiği eğitimlerin yeterli görülmemesi	10 ve altında	41	3,5854	1,09489	1,103	,347
	11-30	99	3,3636	1,33596		
	31- 50	94	3,1596	1,34647		
	51 ve üstünde	274	3,3285	1,27879		
	Toplam	508	3,3248	1,28978		
Meslek Oda 2 - Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi	10 ve altında	42	3,9524	,98655	4,439	,004**
	11-30	99	4,1717	,96933		
	31- 50	93	3,6559	1,29795		
	51 ve üstünde	274	3,7153	1,22817		
	Toplam	508	3,8130	1,18940		
Meslek Oda 3 - Meslek odasının hizmet verilen kurumlarla ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmaması	10 ve altında	42	3,7381	1,08334	1,059	,366
	11-30	99	3,4545	1,34977		
	31- 50	93	3,3226	1,27826		
	51 ve üstünde	272	3,4375	1,24037		
	Toplam	506	3,4447	1,25781		
Meslek Oda 4 - Meslek odasının Kanun değişiklikleri konusunda muhasebecilere yeterli bilgilendirme yapmaması	10 ve altında	42	2,8810	1,34713	1,552	,200
	11-30	98	2,3980	1,26605		
	31- 50	94	2,5000	1,38152		
	51 ve üstünde	270	2,6074	1,26489		
	Toplam	504	2,5694	1,29655		
Meslek Oda 5 - Meslek odasının muhasebecilerin sorunlarına ilgisiz ve çözümünde yetersiz kalması	10 ve altında	42	3,1429	1,31727	1,110	,344
	11-30	98	3,1837	1,29509		
	31- 50	94	3,0213	1,39105		
	51 ve üstünde	271	3,2952	1,25371		
	Toplam	505	3,2099	1,29387		

Tablo 3.18 (devamı): Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Türmob 1 - Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşılamaması	10 ve altında	40	3,5500	1,06096	1,520	,208
	11-30	99	3,8889	1,12385		
	31- 50	93	3,8602	1,01715		
	51 ve üstünde	274	3,6934	1,12293		
	Toplam	506	3,7510	1,10142		
Türmob 2 - Mesleki yayınların yetersiz olması.	10 ve altında	42	3,1905	1,21451	1,191	,312
	11-30	98	3,0510	1,27119		
	31- 50	94	3,2979	1,09574		
	51 ve üstünde	273	3,3150	1,25866		
	Toplam	507	3,2505	1,22973		
Türmob 3 - TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	10 ve altında	42	3,0714	1,33239	2,794	,040**
	11-30	99	2,7475	1,31198		
	31- 50	94	3,0319	1,23960		
	51 ve üstünde	272	3,1985	1,37355		
	Toplam	507	3,0690	1,34148		
Türmob 4 - Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması	10 ve altında	41	3,6585	1,06324	,283	,837
	11-30	98	3,4694	1,34090		
	31- 50	94	3,5745	1,16849		
	51 ve üstünde	271	3,5572	1,14320		
	Toplam	504	3,5516	1,18024		
Türmob 5 - Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması	10 ve altında	42	4,0238	1,09295	,293	,830
	11-30	99	3,8788	1,15416		
	31- 50	94	3,9681	1,08213		
	51 ve üstünde	271	3,8819	1,18669		
	Toplam	506	3,9091	1,15168		
Türmob 6 - TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	10 ve altında	42	3,3571	1,05510	1,313	,269
	11-30	95	3,5684	,96373		
	31- 50	94	3,2872	1,13234		
	51 ve üstünde	273	3,4908	1,10850		
	Toplam	504	3,4563	1,08399		
Türmob 7 - Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	10 ve altında	42	3,2857	1,17465	,597	,617
	11-30	98	3,3878	1,16329		
	31- 50	94	3,4149	1,18603		
	51 ve üstünde	274	3,5036	1,14913		
	Toplam	508	3,4469	1,15944		
Türmob 8 - Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	10 ve altında	41	3,4146	1,07181	1,132	,335
	11-30	98	3,7245	,98211		
	31- 50	93	3,4731	1,05903		
	51 ve üstünde	272	3,5809	1,18138		
	Toplam	504	3,5754	1,11482		
Diğer Sorunlar						
Diğer 1 - Yetişmiş eleman bulmakta zorlanılması	10 ve altında	42	3,8095	1,13133	,748	,524
	11-30	99	3,8990	1,18231		
	31- 50	93	4,0645	,90658		
	51 ve üstünde	275	4,0182	1,19444		
	Toplam	509	3,9862	1,13888		
Diğer 2 - Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması	10 ve altında	42	2,3810	1,20876	2,585	,053
	11-30	99	2,9192	1,37527		
	31- 50	91	2,4945	1,14866		
	51 ve üstünde	275	2,6873	1,28026		
	Toplam	507	2,6726	1,27739		

Tablo 3.18 (devamı): Mükellef sayısına göre gruplar arası farklılıklara ilişkin anova analizi

Sorunlar	Mükellef sayısı	N	\bar{x}	s	F	p
Diğer 3 - Mesleki sınavların zorluğu	10 ve altında	42	3,2619	1,21092	1,057	,367
	11-30	99	3,2323	1,39846		
	31- 50	93	3,5054	1,27368		
	51 ve üstünde	274	3,4599	1,33158		
	Toplam	508	3,4075	1,32541		
Diğer 4 - Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli olmaması	10 ve altında	42	3,5952	1,12747	2,042	,107
	11-30	99	4,0808	1,00688		
	31- 50	94	4,0213	1,10695		
	51 ve üstünde	273	3,9231	1,15584		
	Toplam	508	3,9449	1,12042		
Diğer 5 - İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması	10 ve altında	42	3,6190	1,22877	4,255	,006**
	11-30	99	4,2929	,84820		
	31- 50	94	4,0319	1,07215		
	51 ve üstünde	273	4,1465	1,09836		
	Toplam	508	4,1102	1,07126		
Diğer 6 - Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması	10 ve altında	42	3,5476	1,15193	,579	,629
	11-30	98	3,7245	1,14676		
	31- 50	93	3,5376	1,14739		
	51 ve üstünde	274	3,5657	1,13763		
	Toplam	507	3,5897	1,14093		
Diğer 7 - Muhasebe standartlarının uygulanmaması	10 ve altında	42	3,5476	1,10878	4,047	,007**
	11-30	99	3,4545	1,20605		
	31- 50	94	3,4894	1,24213		
	51 ve üstünde	274	3,1095	1,23549		
	Toplam	509	3,2829	1,23217		
Diğer 8 - Ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin mali sorunlar yaşanmasına neden olması	10 ve altında	42	3,4048	1,32627	3,851	,010**
	11-30	97	4,0825	,84988		
	31- 50	93	3,7742	1,13376		
	51 ve üstünde	273	3,7766	1,16532		
	Toplam	505	3,8040	1,13003		
Diğer 9 - Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması	10 ve altında	42	3,4286	1,08522	,670	,571
	11-30	99	3,7172	1,23751		
	31- 50	94	3,5532	1,21476		
	51 ve üstünde	273	3,5641	1,22344		
	Toplam	508	3,5807	1,21276		
Diğer 10 - Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi	10 ve altında	42	3,8095	1,17366	4,212	,006**
	11-30	99	4,0101	,94215		
	31- 50	93	3,4731	1,11892		
	51 ve üstünde	273	3,7436	1,04679		
	Toplam	507	3,7515	1,06200		

p<0,05**

IV. BÖLÜM

4. SONUÇ

Muhasebe verilerinin devlet ve diğer ilgili kesimleri doğrudan etkilediği ve önemi her kesimce kabul edilmiştir. Ekonomik, politik ve sosyal dinamikleri etkileyen ve onlardan etkilenebilen bir unsur olarak muhasebe verilerinin dolayısıyla muhasebe mesleğinin ve muhasebe meslek mensuplarının anlamının ve öneminin bilinmesi gerekmektedir. Muhasebe mesleğinin ticari, teknolojik ve küresel gelişmelerle beraber iyileştirilmesi gerekirken, gelişmelere binaen sorumluluk ve görev-hizmet alanının genişlemesinin yanında yetki alanının aynı kalması, ilgili hizmet talep eden kesimlerin sorumluluklarını bilmemesi ve muhasebeciye yüklemesi muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının artmasına sebep olmaktadır.

Sorunlar yaşanmakta ve sorunların çözümü için mesleki kuruluşlardan taleplerde bulunmaktadır. Ülkemizde önemli bir görev üstlenmiş bulunan meslek mensuplarının iş yüklerini azaltmak ve işlemleri daha hızlı gerçekleştirmelerini sağlamak için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Önlemlerin alınmaması halinde meslek mensuplarınca üretilen bilgilerin güvenilirliği ve işletmelerin alması gerekli danışmanlık konusunda aksaklıklar oluşabileceği söylenebilir.

Katılımcı muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine Tablo 3.3'den bakıldığında, %89,9'unun SMMM, %79,5'inin erkek olduğu, %83,3'ünün bağımsız çalıştığı, %62,5'inin hafta sonu çalışmadığı, %77,7'sinin 35 yaş üzerinde olduğu, %78,3'ünün lisans mezunu olduğu, %68,8'inin 30'un üzerinde mükellefi olduğu, %72,9'unun 10 yılın üstünde deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının devlet kurumlarından kaynaklanan sorunlarından “bürokratik işlemlerin fazla olması”, “kurumlarda işlemlerin zamanında halledilememesi”, “memurların mükellefleriyle ilgili bilgi vermemesi”, “memurların denetime ait cezalarda açıklama yapmaması”, “memurların yetersiz bilgi sahibi olması” ve “beyanname sayılarının gereğinden fazla olması” konularında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sorunlardan sorun düzeyi en yüksek olan “bürokratik işlemlerin fazla olması”dır.

Özulucan, Bengü ve Özdemir (2010:45) çalışmada “kurumlardaki bürokratik işlemlerin çok fazla olmasının” sorun olarak görüldüğünü belirtmişlerdir. Aynı şekilde Uzay ve Tanç (2004:100) çalışmada, en yüksek beklentinin “bürokratik işlemlerin azaltılması” olduğunu belirtmişlerdir. Kalaycı ve Tekşen (2006:100) çalışmasında ise, muhasebe meslek mensuplarının “iş yükünün çok fazla olması” nı sorun olarak gördüklerini bununla ilişkili TÜRMÖB’tan “işlem yoğunluklarının azaltılması için çalışma yapılması” konusunda muhasebe meslek mensuplarının beklentilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Muhasebe meslek mensuplarının yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlarından “sıklıkla çıkarılan af yasaları”, “vergi sisteminin karışık olması”, “mevzuatta sık değişiklik yapılması”, “mevcut yasal düzenlemelerin mesleğin gereklerini karşılayamaması”, “mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi”, “iş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması”, “eksik beyannamelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların yüksek olması”, “VUK 227. madde ile yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması”, “vergi kanunları düzenlenirken muhasebecilerin görüşlerine yeterince yer verilmemesi”, “kanunların katılığı (belge aslının istenmesi vs.)” konularında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sorunlardan sorun düzeyi en yüksek olan “vergi kanunları düzenlenirken muhasebecilerin görüşlerine yeterince yer verilmemesi”, “eksik beyannamelerin düzeltilmesine ilişkin cezaların yüksek olması”, “mevzuatta sık değişiklik yapılması”, “VUK 227. Madde ile yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması”, “iş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması” ve “vergi sisteminin karışık olması” sorunlarıdır.

Uzay ve Tanç (2004 99-100) muhasebecilerin vergi konusuna ilişkin “basit vergi sistemi” ve “vergi mevzuatında muhasebeci görüşlerine başvurarak değişikliğe gidilmesi” beklentileri bulunduğunu belirtmişlerdir. Yıldırım ve Güney (2012: 41) çalışmasında, “vergi kanunlarının çıkarılması sürecinde muhasebeci görüşüne yeteri düzeyde başvurulmamasını” sorun olarak gördüklerini ifade etmiştir. Yıldırım ve Güney (2012: 43) çalışmasında muhasebecilerin “VUK 227. madde ile yüklenen sorumluluğun verilen yetkiden fazla olması” sorununu büyük bir sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının yoğun çalışmaları ve her ayın sonu yetişmesi gereken işlerinin olması dolayısıyla tatil yapma fırsatı bulamadıkları, buna neden olarak da mali tatilin sonunda kalan on günlük süre içerisinde kamu kurumlarının o aya (temmuz) ait bildirimlerinin yapılmasını istemeleri olarak ifade edilmiştir. Araştırmada önemli bir nokta da tüm kamu kurumlarının temmuz ayına ait bildirimleri ağustos ayı ile birleştirip iki ayı birden almadıkları sürece meslek mensuplarının tatil yapmalarının imkânsız olduğudur (Yıldırım ve Güney 2012: 43). Yıldırım ve Güney (2012) yaptığı araştırma ile “mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” sorununu destekler niteliktedir.

Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden kaynaklanan en önemli sorunları “muhasebecilerin ödenen ücrete göre değerlendirilmesi”, “mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması” ve “mükelleflerin aylık ödemelerini düzensiz yapması” olarak belirlenmiştir. Diğer sorunlar ise, “mükelleflerin kanun dışı isteklerde bulunması”, mükelleflerin sahte belge düzenlemesinin sıkıntı olması” ve “mükelleflerin dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal etmesi” sorunlarıdır ve bu son üç sorun ilk üç soruna göre daha az düzeyde sorun olarak görülmüştür. Bunun nedeninin muhasebe meslek mensuplarının mesleki standartlara bağlılığı ve profesyonel davranması olabilir. Muhasebecilerin mükelleflerin kanun dışı isteklerine boyun eğmeden bağımsız, dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini muhafaza ederek mesleklerini icra etmeleri daha az sorun yaşamalarını sağlayabilmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlardan kaynaklanan sorunlarından en önemlileri “meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanların olması (asgari ücret tarifesinin altında defter tutulması) ” ve “meslektaşlar arasında yaşanan yoğun haksız rekabet” olarak belirlenmiştir. Diğer sorunlar “güven sarsıcı davranışları olan muhasebecilerin meslekten uzaklaştırılmaması”, “meslek etiği ve ahlakının çok iyi anlaşılammış olması”, “birbirlerine karşı saygı ve güven sorununun olması”, “siyasi görüş farklılıklarının aralarındaki iletişime zarar vermesi” olarak belirlenmiştir. Meslektaşlar bakımından en önemli sorun haksız rekabet sorunudur. Akarsu (2015), muhasebe meslek mensuplarının mesleğini icra ederken "haksız rekabet"e konu iş ve uygulamalar yaptığını ve "meslektaşları hakkında yanıltıcı bilgiler verenlerin oldukları şeklinde bilgilere ulaşmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından ve odalar birliğinden kaynaklanan sorunları “muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması” ve “meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi” ve “meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olması” en çok sorun olarak gördükleridir.

Elde edilen sonuçlara göre, muhasebe meslek mensuplarının mesleki eğitimi önemseydiği, alınan eğitimlerin faydalı görüldüğü ve TESMER’in verdiği eğitimleri nitelikli bulduğu ve mesleki gelişmelere ve değişimlere uyum sağlamak konusunda gerekli eğitimleri alabildiği ama mesleki yayınları yetersiz bulduğu bilgisine ulaşılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarından SM’ler SMMM’lere göre daha yüksek düzeyde “mesleki yayınların yetersiz olmasını” sorun olarak görmekte-dirler.

Akarsu (2015) çalışmasında “meslek odalarının haksız rekabette yetersiz görüldüğü” bilgisine ulaşırken bu çalışmada elde edilen sonuca göre, “TÜRMOB’un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı gösterdiği”ni belirten muhasebe meslek mensupları “haksız rekabet” konusunun çözülmesi konusunda meslek odalarına inanmaktadır ve gerekli çabanın gösterildiğini düşünmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının diğer sorunlarından en yüksek düzeyde sorun olarak görüleni, “iş yükünün artması ile özel hayata ve kişisel gelişime zaman ayırlamaması” olarak belirlenmiştir.

Diğer sorunlar, elde edilen sonuçlara göre, “yetmiş eleman bulmakta zorluk yaşanması”, “Üniversitelerdeki teorik eğitimin yetersiz olması”, “ekonomik krizlerle mali sorunların yaşanması”, “çalışma saatlerinin iş yoğunluğundan dolayı uzun olması”, “mesleki sınavların zorluğu”, “mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin sorun olması”, muhasebe standartlarının uygulanmaması” olarak belirlenmiştir. (Akarsu 2015) çalışmada "Uzun çalışma saatlerinin" varlığı ve "iş yükünün yoğunluğu" meslekte istenmeyen durumların oluşmasına neden olup "haksız rekabeti" yaratabilmektedir ifadesinde bulunmuştur. Sorunların çeşitli olmasının yanında birbirini etkileyip sinerji yarattığı söylenebilir.

“Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunların muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkilemesi” ifadesine katılarak sorun olarak belirten muhasebe meslek mensupları muhasebe mesleğine ait uygulamadaki yetersizlik, iletişim veya başka konulardan ötürü yaşanan sorunların muhasebe verilerini olumsuz etkilediği, devlet ve toplum açısından ekonomik kayıp ya da başka sorunlara zemin hazırlayabileceği ve bu sorunların oluşmaması için muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının önemszenmesi gerektiği belirtilmelidir. Yaşanan ekonomik, sosyal ve politik gelişmelerle muhasebe meslek mensuplarından sadece taleplerin artması, sorumluluklar yüklenmesi ama muhasebe meslek mensuplarının ilgili kesimlerden taleplerinin duyulmaması sorunların artarak başka sorunlara zemin hazırlaması anlamına gelebilmektedir. Zira muhasebe mesleğinin devlet ve toplum arasında köprü vazifesi gördüğü bilinmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının tespit edildiği bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının “mesleklerini bilinçli tercih ettiği”, “muhasebe mesleğindeki hızlı ve sürekli değişime olumlu baktığı” ve “muhasebe mesleğinin geleceğinden umutlu olduğu” bilgisine ulaşılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının tüm yaşanan sorunlarına rağmen mesleklerinin geleceğinden umutlu olması kayda değer

bir bilgidir. Terzi (2010) yaptığı bir çalışmada %54,7 muhasebecinin "muhasebe mesleğinin geleceğini" olumlu gördüklerini belirtmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunları tespit edilmiş olup, bu sorunların katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre;

“Devlet dairelerindeki memurların yeterli bilgi birikimine sahip olmaması” ve “Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunmaması” konularında SMMM'ler daha yüksek düzeyde sorun yaşarken, “Mesleki sınavların zorluğu”, “mesleki yayınların yetersizliği” ve “bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar yaşanması” konularında SM'lerin daha yüksek düzeyde sorun yaşadıkları görülmüştür.

Bağımsız meslek mensupları, “Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi”, “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ile daha çok sorun yaşarken, bağımlı meslek mensupları , “Siyasi görüş farklılıklarının meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermesi”, “Muhasebe standartlarının uygulanmaması”, “Mesleki yayınların yetersiz olması” ve “Çalışma saatlerinin iş yoğunluğu nedeniyle uzun olması” konularında daha çok sorun yaşamaktadırlar.

“İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması”, “Kanunların katı olması”, “Mükelleflerin aylık ödemelerini düzenli yapmaması” konularında erkeklerin sorun düzeyi bayanların sorun düzeyinden daha yüksektir.

“Mükelleflerin kayıt düzensizliğinin çok fazla olması”, “Mükelleflerin muhasebecileri ödedikleri ücrete göre değerlemeleri”, “Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşanması”, “İş yoğunluğundan mali tatilin kullanılamaması”, “Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanması” ve “Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunması (asgari ücret tarifesinin altında defter tutulması)” konularında hafta sonu çalışanların çalışmayanlara göre daha

yüksek düzeyde sorun yaşadığı görülmüştür. Hafta sonu çalışan meslek mensuplarının sorumluluğunun ve iş yükünün fazla olmasının sorun algısını artırdığı söylenebilir.

“Mesleki sınavların zorluğu” ve “Muhasebe standartlarının uygulanmaması” konularında 25 yaşın altındakiler daha yüksek düzeyde sorun yaşamaktadırlar. Mesleğe yeni girmenin verdiği tedirginliğin ve tecrübesizliğin bu konularla ilgili sorun algısını artırdığı söylenebilir.

“TÜRMOB'un haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir” ve “TESMER'in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum” konularında en yüksek katılım 46 yaş ve üstü gruba ait olduğundan ileri yaşta olanların odaların sorun çözümü konusunda çabalarının olduğunu ve TESMER'in eğitimlerinin nitelikli olduğunu düşünmekte oldukları görülmüştür.

Önlisans mezunları “Vergi kanunları düzenlenirken meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması” ifadesini diğerlerine göre düşük düzeyde sorun olarak görmekteyken, “İş yükünün artması ile özel yaşantıya ve kişisel gelişime zaman ayrılamaması” ifadesini yüksek düzeyde sorun olarak görmüşlerdir.

“Mali tatilden sonraki iş yükü ile strese girilmesi” ve “Meslek odasının meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabeti önleyememesi” konularında 11-30 arası mükellefe sahip meslek mensuplarının daha fazla sorun yaşadıklarına ulaşılmıştır.

Sonucun özeti olarak, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının sayıca fazla ve çeşitli olduğuna dikkat çekilmiş olup, literatürde yapılan çalışmalarla paralellik gösterdiği ve sorunların bazılarının demografik gruplara göre farklılaştığı ve sorunların çoğunun demografik gruplar arasında benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Mükellef sayısı fazla olanlar, hafta sonu çalışanlar, önlisans mezunu olanlar ve SMMM'ler, 11-30 arası mükellefe sahip olanlar ve 5 yıldan az deneyimi olanlar farklılaşan sorunlardan hareketle daha fazla sorun yaşayan katılımcılar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Muhasebe meslek mensupları oluşan iş yoğunluğu nedeniyle hafta sonu çalışmak ve uzun saatler çalışmak zorunda kalarak özel hayata zaman ayıramayarak mesleğini icra etmek zorunda kalmışlardır. Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının muhasebe bilgilerinin güvenliğini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Buradan hareketle, devlet ve toplum arasındaki köprünün yani muhasebe mesleğinin ve ürettiği bilgilerin sıhhati için sorunların ilgili olduğu kesimlerce sorunların çözümü için çalışmalar ve uygulamalar oluşturulması gerekmektedir. TÜRMOB'un en çok sorun olarak görülen "haksız rekabet konusu" için mücadele etmek adına yazılım uygulaması gibi uygulamalar, yazılımlarla iş ve işlemlerin kontrolü ve azaltılması konularında çalışmalar yapılması; ekonomik, işletmelerin sürdürülebilirliği ve sağlıklı verilerin zamanında ve doğru sunulması için ilgili kesimlere (mükelleflere) sorumluluklarının hatırlatılması anlamında seminer ve eğitimlerin verilmesi gerekliliği bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, Ayşe (2015). *Muhasebe mesleğinde haksız rekabet olgusu: Sivas ilinde bir araştırma*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı.
- Ayboğa, Hanifi. (2001). Ülkemizde muhasebe mesleği ve meslek-etiği-ahlakı. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 1(2), 28-44.
- Aysan, Mustafa (1996, Temmuz-Ağustos-Eylül). Türkiye'de muhasebe mesleğinin gelişimi. *Mali Çözüm Dergisi*(37), -.
- Aysan, Mustafa; Sarioğlu, Burhan ve Sarioğlu, Kerem (1998). *Cumhuriyet'in 75. yıldönümünde muhasebe tarihi*. Ankara: TÜRMOB yayınları 51.
- Bilen, Abdulkadir (2008). *Türkiye'de muhasebe mesleğinin gelişimi ve meslek mensuplarının iş tatmini üzerine araştırma*. Gazi Kitabevi.
- Bozan, Berna (1991). *Türkiye'de Yasal Düzenlemelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkileri*. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coştan, Hülya (2010). 3568 sayılı serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik kanununda değişiklik yapılması hakkında 5786 sayılı kanun kapsamında öngörülen değişiklikler. *Mevzuat Dergisi*(147).
- Çetin, Neşe (2015). *Profesyonelleşme olgusu ve mali müşavirler üzerinde bir uygulama*. Karabük: Türk Hava Kurumu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı / İşletme Bilim Dalı.

- Deegan, Craig (2013). The accountant will have a central role in saving the planet...really? A reflection on 'green accounting and green eyeshades twenty years later. *Critical Perspectives on Accounting*(24), 448-458. September
- Doğan, D. Mehmet (1986). Büyük Türkçe sözlük. Ankara: Birlik Yayınları.
- Ekergil, Vedat ve Banar, Kerim (2010). *Türkiye'deki muhasebe meslek mensuplarının (SM-SMMM) mesleki tutumları*. Ankara: Nisan Kitabevi Yayınları.
- Ertaş, F. Coşkun (2002). *İşletmelerde muhasebe organizasyonu ve muhasebe mesleği*. Ankara.
- Gammie, Bob; Gammie, Elizabeth ve Cargill, Erica (2002). Personal Skills Development in the Accounting Curriculum. *Accounting Education*, 11(1), 63-78.
- George, Darren ve Mallery, Paul (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference* (Cilt 17,0 update (10a ed,)). Boston: Pearson.
- Gökdeniz, Ümit (2005). İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(27), 86-94.
- Gül, Kudret ve Ergün, Halil (2004). Muhasebe mesleğinde etik. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 53-77. Ocak.
- Günlük, Mehmet; Özer, Gökhan ve Özcan, Murat (2017). Meslek Memnuniyeti ve Bireysel İş Performansı İlişkisinde Mesleki Bağlılığın Ara Değişken Etkisi: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerinde Bir Çalışma. *International Review of Economics and Management*, 5(4), 1-22.
- Güvemli, Oktay (2001). *Türk devletleri muhasebe tarihi cumhuriyet dönemi, XX. Yüzyıl* (Cilt 4.). İstanbul: Proje Danış.

Kalaycı, Şeref ve Tekşen, Ömer (2006). Muhasebecilik mesleğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri:İsparta il merkezi uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(31), 90-101. Temmuz.

Karacaer, Semra ve İbrahimoglu, Nurettin (2003). İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 211-228.

Karcioğlu, Reşat ve Yazarkan, Hakan (2011). Muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri sırasında kamu kurumlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin ampirik bir araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*(34), 1-12.

Kaygusuzoğlu, Mehmet ve Uluyol, Osman (2011). İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım düzeyinin araştırılması ve Adıyaman Uygulaması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(9), 297-320.

Marşap, Beyhan (1995). *Muhasebe mesleğinde iş tatmininin Türkiye açısından incelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Muhasebe Finansman Bilim Dalı.

Marşap, Beyhan (1996). Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri. *Yaklaşım Dergisi*(37), 119-123.

Özal, Özcan; Yıldırım, Oya, ve Tek, Nergis (1988). *Muhasebe*. İzmir.

Özbirecikli, Mehmet ve Ural, Tülin (2006). Muhasebe mesleğinde yaşanan etikdışı davranışların tespiti ve etiksel değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *İktisat İşletme ve Finans*, 102-119. Kasım.

Özkan, Azzem ve Hacıhasanoğlu, Tansel (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özellikleri ve Etik Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkiler. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 37-52.

Özulucan, Abitter; Bengü, Haluk ve Özdemir, F. Serkan (2010) Muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunları, uygulamada karşılaştıkları yetersizlikler ve meslek odalarından beklentilerinin unvanları ve mesleki deneyim süreleri yönüyle incelenmesi: Türkiye genelinde bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 41-64. Mayıs.

Özyürek, Hamide (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 139-148.

Pekdemir, Recep (1999). *Muhasebe mesleğinde uzmanlaşma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.

Sakarya, Şakir ve Kara, Suat (2010). Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 57-72.

Sayım, Ferhat ve Usman, Özlem (2016). Muhasebe Mesleği İçin Mesleki Durum Analizi Kriterlerinin Belirlenmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 105-122.

Sevilengül, Orhan (2008). *Genel muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sevim, Adnan ve Benligiray, Yılmaz (2011). Cumhuriyetten günümüze muhasebe mesleğinin örgütlenmesi çalışmaları ve bağımsız denetimin gelişimi. Yılmaz Benligiray ve Adnan Sevim içinde, *Prof. Dr. Sabri Bektöre Anısına*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi yayınları no. 2211.

Sürmeli, Fevzi (2006). *Muhasebe bilgi sistemi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Şengel, Salim (2011, Nisan). Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 167-180.

Terzi, Ahmet (2010). *Muhasebe mesleği ve Rize'deki meslek mensuplarına yönelik bir araştırma*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı.

Tetik, Nilüfer; Kınay, Fatma ve Ciğer, Ayşegül (2008). Antalya ilinde muhasebe meslek mensuplarınınayönelik durum analizi ve beklentilerini saptamaya dönük bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(38), 70-79.

Usul, Hayrettin ve Ömürbek, Vesile (2008). Muhasebe mesleğinin seçilmesinde etkin olan etkenlerin faktör analiziyle incelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(37), 164-173.

Uzay, Şaban ve Güngör Tanç, Şükran (2004). Muhasebecilerin sorunları ve beklentileri: Kayseri ve Nevşehir illeri uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(22), 94-104. Nisan.

Yıldırım, Suat ve Güney, Selim (2012). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin genel sorunları: Erzurum ili örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 35-48. Nisan.

Yıldız, Gülsevil (2010). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(36), 155-178.

Yükselen, Cemal ve Suadiye, Gülhan (2001). Mükelleflerin ve muhasebecilerin birbirlerinden beklentileri: Hatay ilinde bir araştırma. *Mali Çözüm*(56). Eylül.

İnternet Kaynakları

(<https://www.ismmmo.org.tr/Uye/Haksiz-Rekabet-Yazilimi-Hakkinda--15092>, Erişim Tarihi: 19.12.2018)

(<http://www.tmud.org.tr/DocumentPage.aspx?MenuID=20> Erişim Tarihi: 20.05.2015).

http://www.modav.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=108&lang=tr Erişim Tarihi: 21.05.2015.);

(<http://mmb.org.tr/AboutUs/2/Misyon.aspx> Erişim Tarihi: 21.05.2015).

(http://www.mufad.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=818&Itemid=230 Erişim Tarihi: 21.05.2015)

(<https://www.ismmmo.org.tr>) 3568 sayılı Meslek Yasası ve mevzuat

EKLER

Ek 1: İnsan Araştırmaları Etik Kurul İzni

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Serpil BOZKURT
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme ABD

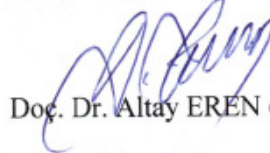
Sayın Serpil BOZKURT,

“Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarının Tespiti ve Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Alan Araştırması” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2016/28) Kurulumuzun 02.03.2016 tarihli ve 2016/02 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Doç. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Doç. Dr. Mithat DURAK (Üye)

Doç. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. Dilşad ÇOKNAZ (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Av. Zuhale DEMİRCİ (Üye)

Ek 2: Anket

	MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARININ TESPİTİ VE SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE ALAN ARAŞTIRMASI	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi				
<p>Sayın Muhasebe Meslek Mensupları,</p> <p>Bu çalışma Türkiye’de SMMM odalarına kayıtlı olan bağımlı ve bağımsız muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek ve sorunlara ilişkin ifadelere katılım düzeylerini belirlemek üzere yapılmaktadır. Ankette yer alan sorular tamamen akademik ve bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacak ve siz değerli meslek mensuplarımızın vereceği cevaplar mutlak surette gizli tutulacaktır. Uygulamanın kapsadığı soruları cevaplandırmanın, zamanınızın önemli bir kısmını alacağının bilincinde olarak göstereceğiniz ilgi için teşekkürlerimizi sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.</p>						
<p style="text-align: center;">Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZCAN</p> <p style="text-align: center;">BAİBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Muhasebe Finansman ABD Öğretim Üyesi E- mail: mozcan@ibu.edu.tr Tel: 0374- 254 10 00 Faks: +90 374 253 45</p>		<p style="text-align: center;">Serpil BOZKURT</p> <p style="text-align: center;">BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Yüksek Lisans Öğrencisi E-mail: srpl_bozkurt_88@hotmail.com</p>				
<p>Aşağıdaki soruları “(1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) katılıyorum, (5)kesinlikle katılıyorum” seçeneklerine uygun gelecek şekilde, kutuların içine (x) veya (√) işareti koyarak cevaplandırınız.</p>						
Kod	Sorular	1	2	3	4	5
Dev1	Bürokratik işlemlerin azaltılmasını istiyorum.	①	②	③	④	⑤
Dev2	Devlet dairelerinde işlemlerimi zamanında halledemiyorum.	①	②	③	④	⑤
Dev3	Ülkemizde beyanname verme zamanlarını uygun bulmuyorum.	①	②	③	④	⑤
Dev4	Denetim sonucunda olan cezai işlemlerde açıklama yapılmalıdır.	①	②	③	④	⑤
Dev5	Ülkemizde verilen beyanname sayısını gereğinden fazla buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Dev6	Devlet dairelerinde çalışan memurların bilgi eksikliğinden dolayı sorun yaşıyorum.	①	②	③	④	⑤
Dev7	Vergi dairesi ve denetim elemanlarının mükellefleriyle ilgili muhasebecilere bilgi vermemesi uygun değildir.	①	②	③	④	⑤
Yas1	Sıklıkla çıkarılan af yasaları sorun olmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Yas2	Vergi sisteminin karışıklığı sorun yaratmaktadır	①	②	③	④	⑤
Yas3	Mevzuatta sık sık değişikliklerin yapılması sorun yaratmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Yas4	Mevcut yasal düzenlemeler mesleğin ve çağın gereklerini karşılamıyor.	①	②	③	④	⑤
Yas5	Mali tatil uygulamasını doğru buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Yas6	Mali tatilden sonraki iş yükü ile stres oluyorum.	①	②	③	④	⑤
Yas7	İş yoğunluğundan mali tatilimi kullanamıyorum.	①	②	③	④	⑤
Yas8	Beyannamelerde eksik belgelerin düzeltilmesine ilişkin cezaları çok yüksek buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Yas9	VUK 227. Maddesi ile muhasebecilere yüklenen sorumluluk verilen yetkiden fazladır.	①	②	③	④	⑤
Yas10	Vergi kanunları çıkarılırken meslek mensuplarının görüşlerine veterince basvurulmaması sorun olmaktadır.	①	②	③	④	⑤

Aşağıdaki soruları “(1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) katılıyorum, (5)kesinlikle katılıyorum” seçeneklerine uygun gelecek şekilde, kutuların içine (x) veya (√) işareti koyarak cevaplandırınız.

Kod	Sorular	1	2	3	4	5
Yas11	Kanunlar katı olduğu için sıklıkla sorun yaşıyorum.(ör: cezaların ağırlığı, kurumlarda belgelerin aslının istenmesi vb.)	①	②	③	④	⑤
Mü1	Mükellefler kanun dışı isteklerde bulunmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Mü2	Mükellefler aylık ödemelerini düzenli yapmamaktadırlar.	①	②	③	④	⑤
Mü3	Mükelleflerin kayıt düzensizliğinden rahatsızlık duyuyorum.	①	②	③	④	⑤
Mü4	Mükelleflerin muhasebecileri ücrete göre değerlemelerinden rahatsız oluyorum.	①	②	③	④	⑤
Mü5	Mükelleflerin sahte belge düzenlemesinden dolayı sıkıntı yaşıyorum.	①	②	③	④	⑤
Mü6	Mükellefler dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık ilkelerini ihlal ediyor.	①	②	③	④	⑤
Mstş1	Meslektaşlardan çok sayıda ucuz defter tutanlar bulunmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Mstş2	Meslektaşlar arasında yoğun haksız rekabet yaşanmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Mstş3	Meslektaşların birbirlerine karşı saygı ve güven sorunu olduğunu düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
Mstş4	Güven sarsıcı davranışlarda bulunan muhasebeciler meslekten uzaklaştırılmıyor.	①	②	③	④	⑤
Mstş5	Siyasi görüş farklılıkları meslektaşlar arasında olan iletişime zarar vermektedir.	①	②	③	④	⑤
Mstş6	Meslek etiği ve ahlakının meslektaşlar tarafından çok iyi anlaşılmadığını düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo1	Meslek odamızın verdiği eğitimi yeterli görmüyorum	①	②	③	④	⑤
Meo2	Meslek odamız meslektaşlarımızla aramızda yaşanan haksız rekabeti önlememektedir.	①	②	③	④	⑤
Meo3	Meslek odamız hizmet verdiğimiz kurumlara ilgili yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olmamaktadır.	①	②	③	④	⑤
Meo4	Odalar kanunlarla ilgili değişiklikleri hemen haber vermiyor.	①	②	③	④	⑤
Meo5	Meslek odamızı sorunlarımıza ilgisiz ve sorunlarımızın çözümünde yetersiz buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo6	Mesleki eğitimi önemsiyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo7	Meslek yasasında 2008 yılında yapılan değişikliğin günümüz ihtiyacını karşıladığını düşünmüyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo8	Mesleki yayınları yetersiz buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo9	TÜRMOB, haksız rekabet sorununun çözümü için gerekli çabayı göstermektedir.	①	②	③	④	⑤
Meo10	Meslek ahlakı ile ilgili düzenlemelerin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo11	Muhasebe meslek mensubunun hukuki açıdan korunduğunu düşünmüyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo12	TESMER’in düzenlediği eğitimleri nitelikli buluyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo13	Mesleki gelişmelere, değişimlere uyum sağlamak için gerekli eğitimleri alabiliyorum.	①	②	③	④	⑤
Meo14	Aldığım eğitimlerin yeterince faydasını görebiliyorum.	①	②	③	④	⑤
Diğ1	Yetişmiş eleman bulmakta zorlanıyorum.	①	②	③	④	⑤

Aşağıdaki soruları “(1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) Fikrim Yok, (4) katılıyorum, (5)kesinlikle katılıyorum” seçeneklerine uygun gelecek şekilde, kutuların içine (x) veya (√) işareti koyarak cevaplandırınız.

Kod	Sorular	1	2	3	4	5
Diğ2	Bilişim teknolojilerinden (bilgisayar paket programları, bilişim güvenlik vs.) kaynaklı sorunlar vasıyorum.	①	②	③	④	⑤
Diğ3	Mesleki sınavların soruları çoğunlukla zor olmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Diğ4	Üniversitelerdeki teorik muhasebe eğitimini yeterli görmüyorum.	①	②	③	④	⑤
Diğ5	İş yükümün artması ile özel yaşantıma ve kendimi geliştirmeye zaman ayıramıyorum.	①	②	③	④	⑤
Diğ6	Mesleki kariyerde yavaş ilerlemenin olması sorundur.	①	②	③	④	⑤
Diğ7	Muhasebe standartları uygulanmamaktadır.	①	②	③	④	⑤
Diğ8	Ekonomik istikrarsızlık ve ekonomik krizler mali sorunlar yaşamama neden oluyor.	①	②	③	④	⑤
Diğ9	Çalışma saatlerinin uzun olması sorun yaratmaktadır.	①	②	③	④	⑤
Diğ10	Muhasebe mesleğinde yaşanan sorunlar muhasebe bilgi sisteminin güvenilirliğini olumsuz etkiliyor.	①	②	③	④	⑤
Diğ11	Muhasebe mesleğinin geleceğinden umutlu değilim.	①	②	③	④	⑤
Diğ12	Muhasebe mesleğindeki hızlı ve sürekli değişim beni mutlu ediyor.	①	②	③	④	⑤
Diğ13	Mesleğimi bilinçli olarak tercih ettim.	①	②	③	④	⑤

ANKETE KATILANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ:

Unvanınız:	☐ SM	☐ SMMM		
Bulduğunuz İl			
Çalışma Şekliniz:	☐ Bağımlı	☐ Bağımsız		
Cinsiyetiniz:	☐ Bayan	☐ Erkek		
Yaş Grubunuz:	☐ 25 Ve Altı	☐ 26-35	☐ 36-45	☐ 46 Ve
Öğrenim Durumunuz:	☐ İlköğretim	☐ Lise	☐ Önlisans	☐ Lisans
Çalışma Süreniz:	☐ 5 Ve Altı	☐ 6-10 Yıl	☐ 11-20 Yıl	☐ 21 Yıl
Haftasonu Çalışıyor	☐ Hayır	☐ Evet		
Mükellef Sayınız:	☐ 10 ve aşağısı	☐ 11-30	☐ 31- 50	☐ 51 ve

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Serpil BOZKURT

Doğum Tarihi : 26.12.1988

Doğum Yeri : Ordu

Eğitim Durumu : 2008-2012

**Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü**

2003-2007

Özel Başakşehir Ensar Lisesi

Yabancı Diller : **İngilizce**